

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ**
UNIVERSITY OF PATRAS

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

**(Τμήμα ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ πρώην
ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ)**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Το Νομικό Ζήτημα του Ανοίγματος των Κλειστών
Επαγγελμάτων**

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ:

ΤΣΙΟΛΚΑΣ ΜΙΧΑΗΛ

ΦΡΑΓΚΟΓΙΑΝΝΗΣ ΗΛΙΑΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ ΝΙΚΗ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2020

Πίνακας περιεχομένων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ABSTRACT	5
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ...	
1.1 Η έννοια του επαγγέλματος.....	7 -11
1.2 Επαγγελματικός Προσανατολισμός & Επιλογή επαγγέλματος.....	12-15
1.2.1 Φεουδαρχία.....	16
1.3 Ταξινόμηση επαγγελμάτων.....	17 - 18
1.4 Γενική Αναφορά Κλειστών Επαγγελμάτων.....	19 - 21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΛΕΙΣΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΝΟΙΞΑΝ.....	22
2.1 Δικηγόροι.....	22-25
2.2 Συμβολαιογράφοι	27
2.2.1 Ελάχιστες Αμοιβές.....	28 - 29
2.3 Φαρμακοποιοί.....	29
2.3.1 Το νομικό ζήτημα των φαρμακοποιών.....	30 - 36
2.4 Οδηγοί Ταξί.....	376 - 38
2.5 Πολιτικοί Μηχανικοί.....	40 - 42
2.6 Υπόλοιπα Επαγγέλματα που Απελευθερώθηκαν.....	42 -47
2.7 Ευρωπαϊκή οδηγία για τα κλειστά επαγγέλματα 2006/123.....	48 - 50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΠΟΥ ΕΙΧΑΝ ΓΙΝΕΙ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΟ ΑΝΟΙΓΜΑ	51
3.1 Προβλέψεις.....	51-52
3.1.1 Βενζίνη στα σουπερμάρκετ	52
3.1.2 Συμβόλαια χωρίς δικηγόρους.....	53
3.1.3 Αίρονται περιορισμοί.....	53 - 54
3.1.4 Minibus και λιμουζίνες.....	54
3.1.5 Αυξήσεις σε λεωφορεία-τρένα και ρεύμα	55
3.1.6 Προς Ιδιωτικοποίηση της ΔΕΗ.....	55
3.2 Επιπτώσεις.....	56 - 60
3.2.1 Πτώση Τιμών	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ (FREE COMPETITION).....	61
4.1 Ορισμός	61

4.2 Πλεονεκτήματα Ελεύθερου Ανταγωνισμού.....	62 - 64
4.3 Μειονεκτήματα ελεύθερου ανταγωνισμού.....	64 - 65
4.4 Πώς τα κλειστά επαγγέλματα επηρεάζουν τον ανταγωνισμό.....	66 - 67
4.5 Ελεύθερη αγορά και ανταγωνισμός.....	68 - 72
4.6 Ανάπτυξη επαγγελματικής ελευθερίας με βάση το Σύνταγμα.....	73 - 75
4.7 Η συνταγματική κατοχύρωση της επαγγελματικής ελευθερίας ως πιο ειδικής εκδήλωσης της οικονομικής ελευθερίας.....	75- 83
Κεφάλαιο 5 ^ο : Ευρωπαϊκή Ένωση και απελευθέρωση επαγγελμάτων.....	84
5.1 Κράτη-μέλη με μεγάλη πρόοδο στο ζήτημα	85
5.2 Πλεονεκτήματα του ανοίγματος των επαγγελμάτων στην Ε.Ε.....	86-88
5.3 Άνοιγμα κλειστών επαγγελμάτων και κατάργηση φόρων υπέρ τρίτων προβλέπει το νέο Μνημόνιο.....	89-93
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	94
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	95- 98

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Από τα βασικά χαρακτηριστικά του ανθρώπου είναι το αίσθημα της επιβίωσης. Αυτή η επιβίωση βαδίζει παράλληλα με συνύπαρξη πολλών και διαφορετικών ανθρώπων. Για να γίνει λοιπόν αυτή η συνύπαρξη πιο ουσιαστική έπρεπε ο καθένας να εργάζεται. Ένα από τα πρόβλημα αυτής της μικρής κοινωνίας που «μεγάλωνε» όσο αυξάνονταν ο πληθυσμός ήταν πως δεν μπορούσαν να κάνουν όλοι την ίδια δουλειά και από άποψη προσόντων αλλά και από τις γνώσεις της δουλειάς. Έτσι κάθε εργασία άρχισε να γίνεται πιο εξειδικευμένη και να κατανέμεται σε ειδικότητες, αυτό ονομάστηκε επάγγελμα. Βέβαια στην επιλογή έπαιζε ρόλο και η φεουδαρχία, μπορούσε δηλαδή να περάσει ένα επάγγελμα από γενιά σε γενιά, σε μια οικογένεια, αυτό είχε να περιορίζει τον αριθμό και να μην είναι αξιοκρατικό.

Με το πέρας των χρόνων τα επαγγέλματα (και με τον πληθυσμό να γίνεται όλο και περισσότερος) για να αποφευχθεί η υπεραριθμία σε πολλά «δημοφιλή» επαγγέλματα (και το αντίστροφο σε λιγότερο δημοφιλής κλάδους) έπρεπε να μπου κάποιιο κανόνες και περιορισμοί ώστε να μην είναι τόσο εύκολο να ασκείται το κάθε επάγγελμα.

Όσο λοιπόν οι οικονομίες των χωρών μεγάλωναν και τα χρόνια περνούσαν αυτά τα επαγγέλματα έπρεπε να απελευθερωθούν ώστε να ανοίξει περισσότερη η αγορά. Στην Ελλάδα αυτή η αλλαγή συνέβη στην περίοδο των Μνημονίων όπου ήταν ένα πολύ μεγάλο ρυθμιστικό έργο για την οικονομία της χώρας. Έπρεπε δηλαδή να απελευθερωθούν κάποια επαγγέλματα και από κλειστά να γινούν ανοιχτά για την ελεύθερη αγορά και τον ανταγωνισμό.

Ανταγωνισμός μπορεί να θεωρηθεί ως ο τρόπος του να μην σταματάει ποτέ η εξέλιξη και πάντα να υπάρχει κάτι καλύτερο για τους ανθρώπους που με τον ανταγωνισμό να υπάρχει η συνεχής εξέλιξη ως προς τον επιθυμητό στόχο. Βέβαια αυτό πρέπει να γίνεται με θεμιτά μέσα και όχι με την καταπάτηση δικαιωμάτων με στόχο το κέρδος. Παρόλα αυτά αν και στην Ελλάδα άργησε αυτή η απελευθέρωση να γίνει και έγινε στην περίοδο των μνημονίων που από τον Αύγουστο του 2018 ανήκει στο παρελθόν, σε διάφορες χώρες τις Ευρώπης αυτές οι μεταρρυθμίσεις έχουν συμβεί παλαιότερα από την Ελλάδα η οποία έχει καθυστερήσει με τις αλλαγές αυτές να είναι εμφανής σε κάθε χώρα.

ABSTRACT

One of the basic humans' characteristics is the feeling of survival. This survival is alongside the coexistence of many different people. In order to make this coexistence more essential, everyone should work. One of the problems of the small society that has "grown up" as the population is that all could not do the same job both in terms of qualifications and knowledge of work. So, each job started from that point becoming more specialized and divided into specialties and this was called "profession". Of course, the factor of choice played a role, and feudalism could pass a profession from generation to generation in a family that had to limit the number and not be meritocratic.

By the end of the years, the professions (and the population to become more and more) to avoid overbooking in many "popular" professions (and vice versa in less popular branches) had to have some rules and restrictions so they would not be so easy to practice each profession. As the economies of the countries grew and the years passed, these professions had to be liberated to open the market. In Greece, this change occurred in the period of the Memoranda where it was a very big regulatory task for the country's economy. In other words, some professions had to be liberalized and closed to open to the free market and competition.

Competition is a way of never stopping development, and there is always something better for people who compete with the constant evolution of the desired goal. Of course, this must be done with legitimate means and not with the abuse of rights for profit. However, although this liberation took place in Greece, this liberation took place in the period of memorials that belonged to the past in August 2018, in various countries of Europe, these reforms have happened earlier than Greece, which has been delayed with these changes to be visible in every country.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σε αυτή την πτυχιακή εργασία θα σας μιλήσουμε για το άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων στην ελληνική κοινωνία, η οποία μέχρι πρότινος δεν ήταν και τόσο συγκαταβατική με την απελευθέρωση αυτή της εργασιακής αγοράς, ακολουθώντας πολλές φορές διάφορα στερεότυπα και «κανόνες» που κρατούσαν «πίσω» την γενική ανάπτυξη της κοινωνίας, κυρίως σε ό,τι αφορά το οικονομικό επίπεδο.

Με την απελευθέρωση αυτή λοιπόν επιτυγχάνεται η καλύτερη οικονομική κατάσταση της χώρας μας, μια οικονομική κατάσταση η οποία άκμαζε αργά λόγω των συνεχόμενων μνημονίων. Επίσης αυτό το άνοιγμα θα δώσει μια άνθιση στον ανταγωνισμό στον εργασιακό τομέα με αυτό να συνεπάγεται αύξηση κατά κύριο λόγο την παροχή υπηρεσιών. Παράλληλα, όμως, να έχουμε υπόψιν μας την καταπάτηση των εργασιακών δικαιωμάτων των εργαζομένων μέσω του ανταγωνισμού για να Αξιίζει να αναφερθεί πως η αναζήτηση πληροφοριών έγινε εξ ολοκλήρου σε έγκυρες πηγές, αξιόπιστα site και ελάχιστα από την βιβλιογραφία του συνδεδεμένου μαθήματος. Ακόμα άτομα τα οποία μιλούν για το ζήτημα είναι από αξιόπιστες συνεντεύξεις, άρθρα εγκεκριμένων δημοσιογράφων και ανθρώπων του κάθε χώρου στο οποίο αναφερόμαστε.

Εντούτοις τα συμπεράσματα μας καταλήγουν ότι ορθώς πάει να επιτευχθεί αυτό το άνοιγμα των επαγγελμάτων, αυτή η απελευθέρωση ή η μεταρρύθμιση γιατί το άνοιγμα αυτό μακροπρόθεσμα θα φέρει έσοδα στον κρατικό προϋπολογισμό κάτι που είναι και το κύριο μέλημα μας ως κράτος, ως Ελλάδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

1.1 Η έννοια του επαγγέλματος

Επάγγελμα είναι η κύρια και μόνιμη εργασία που κάνει κάποιος και από την οποία εξασφαλίζει τα απαραίτητα, τα προς το ζην αγαθά του. Ως επάγγελμα στη γενικότερη αντίληψη χαρακτηρίζεται η κατά κλάδο ή αντικείμενο συνήθως ασκούμενη βιοποριστική ενασχόληση (εργασία) του κοινωνικού ανθρώπου ·δηλαδή το επάγγελμα μπορεί να θεωρηθεί ως εξειδικευμένη εργασία που μπορεί να έχει ο καθένας. Κατά την έννοια της κοινωνιολογίας, το επάγγελμα αποτελεί έλλογη συμπεριφορά του κοινωνικού ανθρώπου, σταθερά προσαρμοσμένη στην εξεύρεση και εξασφάλιση πρόσφορων τρόπων αλλά και μέσων προς διαρκή ικανοποίηση, εξ υποκειμένου, των σε χρήμα αποτιμημένων αναγκών του.

Άλλος ορισμός του επαγγέλματος αφορά ειδικά τη βιοποριστική απασχόληση και για αυτό έχει περιορισμένο νοηματικό πλάτος σχετικά με την εργασία που αναφέρεται στο επάγγελμα και πιο γενικά στην καταβολή πνευματικών και σωματικών δυνάμεων για να παραχθεί επιθυμητό ή επιβεβλημένο έργο, το οποίο δεν συνδέεται αναγκαία με το να επιτευχθεί οικονομικό κέρδος.

Επίσης, η ειδίκευση οποιουδήποτε ατόμου σε κάποια εργασία, όπου η πιο καλή απόδοση σε αυτήν εξασφαλίζει το σύνολο της κοινωνίας που εξυπηρετεί. Αποτέλεσμα της ειδίκευσης αυτής, που ονομάζεται καταμερισμός των έργων, θεωρείται το επάγγελμα. Για τη λέξη «επάγγελμα» δεν μπορεί να βρεθεί ισοδύναμη λέξη σε καμία γλώσσα στον αρχαίο κόσμο. Την συναντάμε για πρώτη φορά το 1541 στη σύγχρονη έννοιά της στο λεξικό της Οξφόρδης της Αγγλικής γλώσσας. Επάγγελμα, δηλαδή, ονομάζεται η οποιαδήποτε εργασία που κάνει το κάθε άτομο, για να επιβιώσει.

Η συγκεκριμένη λέξη στις κοινωνικές επιστήμες θεωρείται απογραφική. Από την έρευνα της αγοράς εργασίας ο όρος του επαγγέλματος συμβαδίζει με τις έννοιες που αποκτά καθημερινά στη χρήση του, για παράδειγμα λειτουργία, εργασία, απασχόληση, ένταξη, κίνηση, αποστολή. Οπότε πιο απλά και σε σχέση με τον ορισμό που δόθηκε από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας, επάγγελμα ονομάζεται η μορφή της βιοποριστικής εργασίας, ανεξαρτήτως από τον τομέα παραγωγής στον

οποίο παρέχεται ή συντελείται η εργασία και ανεξαρτήτως από τη θέση που έχει το άτομο.

Όμως ο συγκεκριμένος γενικός ορισμός δεν ανταποκρίνεται βασικά όσον αφορά το δεύτερο σκέλος σε όλες τις χώρες, όπως παρατηρείται στο Πολύγλωσσο Δημογραφικό Λεξικό του ΟΗΕ, όπου η κατηγοριοποίηση των οικονομικά ενεργών ατόμων "θέση στην απασχόληση" ή "κατά θέση εις το επάγγελμα" ορίζεται από ξεχωριστές απογραφικές έννοιες στα διάφορα κράτη.

Παραδείγματος χάρη, οι εργαζόμενοι σε εργοστάσια, ναυπηγεία, λατομεία, ανυψωτικά μέσα, γεραμούς, οικοδομές, συγκροτούν το ενιαίο επάγγελμα των γερανιστών, παράδειγμα που συμφωνεί με το πρώτο σκέλος του ορισμού του. Αντιθέτως, οι εργαζόμενοι σε κάποια βιομηχανική επιχείρηση χαρακτηρίζονται, "κατά θέση απασχόλησης", σε ανώτερα στελέχη και διευθυντές, τεχνίτες, εργάτες και υπάλληλοι γραφείων, παράδειγμα που δεν συμφωνεί με το δεύτερο σκέλος του ορισμού ΔΟΕ.

Στην απογραφή του 1951 στην Βρετανία, στην απογραφική ταξινόμηση των επαγγελματιών, η λέξη επάγγελμα οριζόταν έτσι:

"Το επάγγελμα οποιουδήποτε ατόμου είναι η μορφή της εργασίας που το συγκεκριμένο άτομο, θήλυ ή άρρεν, επιτελεί παίρνοντας υπόψη τις συνθήκες σύμφωνα με τις οποίες επιτελείται η εργασία, όπου μόνο αυτές οι συνθήκες ορίζουν την ιδιαίτερη ομάδα της ταξινόμησης των επαγγελματιών, όπου εντάσσεται το άτομο."

Αυτός ο ορισμός θεωρείται πιο πλήρης όσον αφορά το θέμα της εφαρμογής της ταξινόμησης των επαγγελματιών ανά τον κόσμο.

Με βάση τις αρχές που θεσπίστηκαν στη Γαλλική Επανάσταση ότι «η εργασία είναι ελεύθερη», οπότε το ίδιο και η άσκηση κάθε επαγγέλματος. Παρά όλα αυτά δεν είναι. Από τότε έχουν θεσπιστεί αρκετοί περιορισμοί στο να εφαρμοστεί αυτή η αρχή και με βάση αυτούς η εξάσκηση αρκετών επαγγελματιών να είναι εξαρτώμενη από σχετική άδεια αρχής, ενώ σε άλλα να έχουν επιβληθεί διάφορα μέτρα πρόληψης για να προστατευθεί το κοινωνικό σύνολο.

Τέτοια περιοριστικά μέτρα έχουν πάρει στην σημερινή εποχή όλα τα κράτη με την σημασία ότι η κάθε ευνομούμενη πολιτεία δικαιούται και πρέπει να επεμβαίνει για να ρυθμίζει τους όρους της άσκησης διαφόρων επαγγελματιών και κυρίως των

εργατικών. Αυτές οι επεμβάσεις φανερώνονται με σχετική νομοθεσία ονομαζόμενη «εργατική νομοθεσία», με την οποία καθορίζονται οι προϋποθέσεις και οι όροι της άσκησης εργασίας κάτ.´ επάγγελμα, πιστοποίηση γνώσεων, εργασία γυναικών, εβδομαδιαία ανάπαυση, εργασία ανηλίκων, χρόνο εργασίας, υποχρεώσεις εργοδοτών και εργαζομένων, ασφάλιση αυτών και πολλά άλλα θέματα που αναφέρονται γενικότερα στην προστασία του επαγγέλματος.

Στην εποχή μας το πεδίο της επαγγελματικής δράσης περιέχει και αναλύεται σε αναρίθμητες βιοποριστικές δραστηριότητες, όπου στην αρχή αυτές χωρίζονται σε παράνομες και νόμιμες. Αυτόματα οι παράνομες, με τη στενή σημασία της λέξης δεν θεωρούνται επαγγέλματα, με αποτέλεσμα να διώκονται σαν παράνομες πράξεις, εγκλήματα, για παράδειγμα μαστροπεία, λαθρεμπόριο. Αλλά και οι νόμιμες, όταν παρουσιάσουν παρεκκλίσεις, κατονομάζονται παράνομες. Οι περιπτώσεις αυτές εξετάζονται κυρίως από την εγκληματολογία και τιμωρούνται από τον ποινικό κώδικα.

Όσον αφορά, το θέμα του δικαιώματος στην εργασία και στην επαγγελματική αποκατάσταση είναι βασικό για όλους τους ανθρώπους, καθώς σηματοδοτείται από την παρουσία ειδικής ρύθμισης στο σύνταγμα.

Άρθρο 22. Η εργασία θεωρείται δικαίωμα καθώς προστατεύεται από το κράτος, το οποίο φροντίζει να εξυψωθεί υλικά και ηθικά ο εργαζόμενος ο αστικός και ο αγροτικός πληθυσμός και να δημιουργήσει κατάλληλες συνθήκες για να απασχοληθούν όλοι οι πολίτες. Όλοι οι εργαζόμενοι, ανεξαρτήτως οποιασδήποτε διάκρισης ή φύλου, έχουν δικαίωμα για παρεχόμενη εργασία ίσης αξίας.

Αντίστοιχα, το δικαίωμα στην εργασία περιέχεται και στην Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (1948):

Άρθρο 23

1. Ο καθένας έχει το δικαίωμα για εργασία και για ελεύθερη επιλογή του επαγγέλματος του, να προστατεύεται από την ανεργία και να έχει ικανοποιητικές και δίκαιες συνθήκες δουλειάς.
2. Ο κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα για ικανοποιητική και δίκαιη αμοιβή, που να κατοχυρώσει στον ίδιο και στην οικογένειά του άξιες συνθήκες για επιβίωση με την

ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Η αμοιβή της εργασίας χρήζει συμπλήρωσης άλλων μέσων κοινωνικής προστασίας.

3 Όλοι έχουν το δικαίωμα ίσης αμοιβής για ίση εργασία, δίχως καθόλου διακρίσεις.

4. Ο καθένας έχει το δικαίωμα ίδρυσης συνδικάτων με άλλα άτομα και συμμετοχής σε συνδικάτα για να προστατέψει τα συμφέροντά του.

Άρθρο 24

Ο καθένας έχει το δικαίωμα ελεύθερου χρόνου, ανάπαυσης και κυρίως λογικού περιορισμού του χρόνου εργασίας και περιοδικών αδειών με πλήρεις απολαβές.

Άρθρο 25

Ο καθένας έχει δικαίωμα σε ένα ικανό βιοτικό επίπεδο για να εξασφαλίσει στον ίδιο και στην οικογένειά του ευημερία και υγεία και πιο συγκεκριμένα ιατρική περίθαλψη, κατοικία, τροφή, ρουχισμό και τις αναγκαίες κοινωνικές υπηρεσίες. Έχει ακόμα δικαίωμα ασφάλισης για τη χηρεία, την αναπηρία, την αρρώστια, την ανεργία, τη γεροντική ηλικία, και για άλλες περιπτώσεις που στερείται τα μέσα της συντήρησής του, λόγω περιπτώσεων ανεξάρτητα από την θέλησή του.

Λόγοι που οδηγούν τους ανθρώπους στο να εξασκήσουν κάποιο επάγγελμα είναι αρκετοί όπως:

- Εκπλήρωση προσωπικών στόχων-φιλοδοξιών
- Οικονομικές απολαβές
- Εργασιοθεραπεία
- Κοινωνική αποδοχή και καταξίωση
- Γνωριμία με καινούργια άτομα
- Κληρονομιά από τους προγόνους (Φεουδαρχία)

Το επάγγελμα συμπεραίνουμε ότι είναι μια ασχολία που στοχεύει να θέσει σε ικανοποίηση σχεδόν όλες ή τις πιο σημαντικές βιοτικές ανάγκες του προσώπου που εργάζεται καθώς και της οικογένειάς του. Η ανάπτυξη του πολιτισμού δημιούργησε πολλά επαγγέλματα. Η κυριότερη διάκριση τους είναι σε ανεξάρτητα και εξαρτημένα επαγγέλματα.

Τα ανεξάρτητα επαγγέλματα είναι εκείνα στα οποία σχέση ανάμεσα σε εργαζόμενο και εργοδότη δεν υπάρχει, ενώ το άτομο εργάζεται για τον εαυτό του. Αυτά είναι τα επαγγέλματα του μικρέμπορου, του βιοτέχνη κ.ά.

Μια ξεχωριστή κατηγορία επαγγελμάτων είναι τα ελεύθερα επαγγέλματα, τα οποία ξεχωρίζουν από την παροχή πιο πολύ πνευματικής εργασίας. Τέτοιου είδους επαγγέλματα είναι του δικηγόρου, του ιατρού, κ.ά.

Με βάση το είδος της εργασίας κάθε επαγγέλματος, διακρίνουμε σε επαγγέλματα χειρωνακτικά (αγρότες, οδηγοί κ.ά.), (στηρίζονται κυρίως στη μυϊκή λειτουργία) και επαγγέλματα πνευματικά (δικηγόροι, λογιστές, κ.ά), (στηρίζονται κυρίως στη λειτουργία της νόησης).

Επιπροσθέτως, μια άλλη διάκριση που διακρίνει τα επαγγέλματα είναι σχετικά με το αν έχει κάποιος τη δυνατότητα ν' ασκήσει αυτά ή όχι, σε ανοιχτά ή κλειστά και ελεύθερα επαγγέλματα. Ανοιχτό επάγγελμα είναι αυτό για το οποίο δεν υπάρχει κάποιος περιορισμός στο να ασκηθεί. Κλειστό ονομάζεται το επάγγελμα, το οποίο η άσκησή του απαιτεί να τηρηθούν κάποιες προϋποθέσεις από τον υποψήφιο για να το ασκήσει. Για λόγους κοινωνικού συμφέροντος δεν επιτρέπεται να ασκηθούν κάποια επαγγέλματα πέρα από κάποιο αριθμό.

1. "Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια" τομ.ΙΑ',σελ.293. , "Λεξικό Κοινωνικών Επιστημών ΟΥΝΕΣΚΟ" τομ.2ος, σελ.253.

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%80%CE%AC%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%>

1.2 Επαγγελματικός Προσανατολισμός & Επιλογή επαγγέλματος

Η επιλογή επαγγέλματος είναι ένα γεγονός ιδιαίτερης σημασίας και προϋποθέτει την έγκαιρη και υπεύθυνη προετοιμασία για τη λήψη τελικής απόφασης. Αυτή δεν περιορίζεται χρονικά σε μια ορισμένη περίοδο της ζωής και συγκεκριμένα στην εφηβεία όπως, συνήθως, νομίζεται. Αντίθετα, αποτελεί την κατάληξη μιας ολόκληρης σειράς σταδιακών αποφάσεων, που λαμβάνονται σε διάφορες περιόδους της ζωής του ατόμου τόσο πριν όσο και μετά την εφηβεία.

Από διάφορες έρευνες διαπιστώθηκε ότι οι επαγγελματικές προτιμήσεις και οι στάσεις των νέων στα διάφορα επαγγέλματα αρχίζουν να διαμορφώνονται ήδη από την παιδική ηλικία, κατά την οποία ο ρόλος της οικογένειας πρώτα και του σχολείου αργότερα, είναι πολύ σημαντικός. Επαγγελματικές προτιμήσεις και ενδιαφέροντα παρουσιάζονται από την προσχολική ηλικία. Τα ενδιαφέροντα αυτά όμως δεν παρουσιάζουν σταθερότητα. Διαπιστώνεται, δηλαδή η γρήγορη μετάπτωση από το ένα επάγγελμα στο άλλο. Κατά τη σχολική ηλικία, παρατηρείται ότι τα επαγγελματικά σχέδια είναι φιλόδοξα και εξωπραγματικά. Υπαγορεύονται περισσότερο από το συναίσθημα και τις εντυπώσεις του και λιγότερο από τη λογική εξέταση των επαγγελματικών δραστηριοτήτων.

Στην ηλικία των 13-15 ετών ο μαθητής βρίσκεται για πρώτη φορά στο στάδιο ενός ουσιαστικού προβληματισμού. Τότε, επιζητά την πληροφόρηση για τα διάφορα επαγγέλματα, για τις δεξιότητες που απαιτούνται κλπ. Όμως, σπάνια στο στάδιο αυτό οι μαθητές ενδιαφέρονται για λεπτομερείς και σε βάθος πληροφορίες. Με την πρόοδο της ηλικίας η επαγγελματική κατεύθυνση, με κριτήριο τα ενδιαφέροντα, αποκρυσταλλώνονται. Στην συνειδητοποίηση των ενδιαφερόντων παίζουν ρόλο οι επιδόσεις στο σχολείο αλλά και οι ιδιαίτερες ασχολίες (αθλητικές, καλλιτεχνικές κ.λπ.). Προς το τέλος της εφηβείας ο μαθητής καλείται να καταλήξει οριστικά σε μια επιλογή. Παραμένει συχνά σταθερός στην απόφασή του αυτή και αρχίζει να προετοιμάζεται για το επάγγελμα που διάλεξε.

Διαπιστώθηκε ότι οι μαθητές σκέφτονται να ακολουθήσουν επαγγέλματα επιστημονικά, που προσδίδουν κύρος ή που ανήκουν στο δημόσιο τομέα (π.χ. απλά στρατιωτικά-αστυνομικά). Σε έρευνα με πανελλήνιο δείγμα 2500 μαθητών η συμφωνία πρώτης σκέψης για κάποιο επάγγελμα και τελικής απόφασης επαγγέλματος ανέρχεται στο 36%. Τα δημοφιλέστερα επαγγέλματα τόσο στις πρώτες σκέψεις των μαθητών όσο και στις μετέπειτα προτιμήσεις τους παραμένουν τα Ανώτερα Εκπαιδευτικά, τα Επιστημονικά Ιατρικά και τα Απλά Στρατιωτικά-Αστυνομικά. Στην περίπτωση του τελικού επαγγέλματος, τα Ανώτερα Εκπαιδευτικά και τα Απλά Στρατιωτικά-Αστυνομικά παραμένουν στις πρώτες προτιμήσεις, αλλά αυξάνονται αισθητά τα ποσοστά των επαγγελμάτων Μηχανογράφησης & Πληροφόρησης και Ανώτερων Οικονομικών (3η και 4η επιλογή αντίστοιχα), ενώ ελαττώνεται κατά το ήμισυ το ποσοστό των Επιστημονικών Ιατρικών επαγγελμάτων.

Το φύλο αποτελεί παράγοντα διαφοροποίησης τόσο των επιθυμιών όσο και των τελικών επιλογών των μαθητών. Σύμφωνα και με την άποψη της Gilligan (2003), η διαφοροποίηση αυτή έχει σχέση με τις εμπειρίες των φύλων. Η σχολική επίδοση των μαθητών, το επάγγελμα του πατέρα αλλά και το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο της οικογένειας αποτελούν παράγοντες-κριτήρια επιλογής επαγγελμάτων (χαμηλό κοινωνικό επίπεδο οδηγεί σε αντίστοιχη επιλογή επαγγέλματος, και υψηλό επίπεδο σε επιλογή ανταγωνιστικών επαγγελμάτων). Τέλος, ποσοστό 14% των μαθητών επιθυμεί «επιστημονικά» επαγγέλματα αλλά τελικά επιλέγει τα «απλά»: οι μαθητές της κατηγορίας αυτής έχουν χαμηλή επίδοση, χαμηλό κοινωνικοοικονομικό επίπεδο και προέρχονται περισσότερο από αγροτικές περιοχές.

Κατά μεγάλο μέρος η ευτυχία του ανθρώπου εξαρτάται από την επιτυχημένη εκλογή του επαγγέλματος. Το επάγγελμα θα τον φέρει σε επικοινωνία με τους συνανθρώπους, θα του προσφέρει την καταξίωση και αναγνώρισή του. Πράγματι στη ζωή του νέου ανθρώπου η εκλογή του επαγγέλματος είναι μέγα πρόβλημα, που καλείται να λύσει, να εκλέξει δηλαδή ο νέος άνθρωπος ένα επάγγελμα ανάλογα με την ζήτηση, τις ανάγκες της κοινωνίας στην οποία ζει και έτσι να λύσει εύκολα το οικονομικό το πρόβλημα ή να αδιαφορήσει γι' αυτό και ανεξάρτητα από τη ζήτηση ή όχι ενός επαγγέλματος να ακολουθήσει την κλίση του, να αδιαφορήσει για τις οικονομικές επιπτώσεις. Αυτό είναι ασφαλώς δίλημμα μεγάλο. Τι βαρύνει όμως περισσότερο, προς ποιο μέρος κλίνει η πλάστιγγα; Όταν δεν υπάρχει εναρμόνιση ανάμεσα στο επάγγελμα και την κλίση, τότε τη θέση της όποιας ευτυχίας στη ζωή, την παίρνει η δυστυχία. Η ψυχολογική διάσταση, ο χωρισμός του «είναι» του ανθρώπου –άλλα ενδιαφέροντα και άλλη η εργασία του-η διάσταση επομένως ανάμεσα στη εσωτερική του αναζήτηση και την εξωτερική πίεση του επαγγέλματος, γίνεται φορτίο δυσβάστακτο και η εργασία τυραννία ή κάτι έξω από το «είναι» του, αλλοτρίωση. Επομένως, το μέλλον χωρίς νόημα και η ζωή, αποτυχημένη.

Με άλλα λόγια, η εργασία που γίνεται με τη βία ή την ψυχολογική καταπίεση είναι πνιγηρό και αβάσταχτο φορτίο. Γιατί τίποτε δεν είναι τόσο τρομερό, όσο το να κάνει κανείς κάθε μέρα, από το πρωί ως το βράδυ κάτι με το οποίο εναντιώνεται, όχι απλώς που δεν τον γεμίζει, αλλά τον απωθεί κιόλας. Μια τέτοια εργασία, ένα τέτοιο επάγγελμα, γίνεται πηγή απογοητεύσεων, εκνευρισμού, μειονεξίας, νευρώσεων που οδηγούν και φτάνουν στις πιο βαριές διαταραχές του οργανισμού και ψυχής. Ο άνθρωπος που ακολουθεί ένα επαγγελματικό δρόμο μη ανταποκρινόμενο στις ικανότητες, τις δυνατότητες και κλίσεις του, χάνει το ενδιαφέρον της ζωής, την ίδια του τη ζωτικότητα· αισθάνεται τον εαυτό του έρημο, αηδιασμένο.

Αυτή ακριβώς τη βαθιά πικρία του τη διαχέει στους γύρω του, σε προϊσταμένους, υφισταμένους, την οικογένειά του. Τα αποτελέσματα είναι οδυνηρά όχι μόνο για το ίδιο το άτομο, αλλά και για το σύνολο. Γίνεται μειωμένης παραγωγικότητας άνθρωπος και δημιουργεί προβλήματα στους άλλους. Άρα, θεωρητικά και πρακτικά πρέπει να αγνοήσει τον παράγοντα «ζήτηση» ή «απορροφητικότητα» ενός επαγγέλματος. Όταν τα άτομα που δεν ακολούθησαν την κλίση τους, αλλά συμμορφώθηκαν στην εξωτερική αναγκαιότητα, είναι πολλά, προκαλείται ισχυρός κλονισμός στην οικονομία και ευημερία του κοινωνικού συνόλου. Βέβαια, ο λόγος για κοινωνίες υγιείς και όχι μαζικοποιημένες όπου ο παράγοντας «άνθρωπος» ελάχιστα λαμβάνεται υπόψη.

Αντίθετα, η επιτυχημένη εκλογή ενός επαγγέλματος καθιστά και το άτομο ευτυχισμένο, παραγωγικό, δραστήριο και το σύνολο οφείλεται, όταν αποτελείται από άτομα δυναμικά, δραστήρια, δημιουργικά, ευτυχισμένα. Επομένως, ο παράγοντας ο καθοριστικός στην εκλογή του επαγγέλματος δεν είναι οι ανάγκες της οικονομίας, αλλά η κλίση του κάθε ανθρώπου. Αλλά, όπως ήδη αναφέραμε, η εκλογή του επαγγέλματος δεν είναι ζήτημα που αφορά μόνο το άτομο και την οικογένειά του. Η επίδρασή της απλώνεται αρνητικά ή θετικά σ' ολόκληρη την κοινωνία, στο πεπρωμένο ενός λαού.

Απ' αυτήν εξαρτάται η σταθερότητα και ευημερία της πολιτείας. Όταν δηλαδή υπάρχει επιτυχημένη εκλογή επαγγέλματος, τότε οι κατάλληλοι άνθρωποι βρίσκονται στην κατάλληλη θέση. Η λειτουργία της πολιτείας είναι αρκετά παραγωγική. Όσο ακατάλληλοι άνθρωποι καταλαμβάνουν τις διάφορες διοικητικές θέσεις και τους παραγωγικούς τομείς, τόσο πιο ασταθής είναι η πολιτεία, πιο φτωχός και καταπιεσμένος ο λαός. Αντίθετα, η σωστή και πλούσια επαγγελματική διαφοροποίηση των ατόμων και η ταιριαστή εκλογή του επαγγέλματος εξασφαλίζει στην κοινωνία σταθερότητα. Πρώτα, γιατί αποκλείει την επαγγελματική μαζικοποίηση και προφυλάσσει από κάθε είδους δημαγωγική εκμετάλλευση και επαγγελματική δυσαρέσκεια. Αλλά αυτές είναι ακριβώς οι αιτίες που προκαλούν τις εξτρεμιστικές τάσεις, τις ανατροπές και την κοινωνική αποσύνθεση και περιθωριοποίηση. Γεγονός, λοιπόν, είναι ότι η θετική ή αρνητική εκλογή του επαγγέλματος επηρεάζει σοβαρά την οικονομική και πολιτική ζωή μιας χώρας εσωτερικά και εξωτερικά. Γι' αυτό η κοινωνική σταθερότητα εξασφαλίζεται μόνο

όταν τα άτομα ασκούν επαγγέλματα που τους ταιριάζουν, άρα και προσοδοφόρα· αισθάνονται ικανοποιημένα οικονομικά και ψυχολογικά. Έχουν υλική ευημερία που απορρέει από το επιτυχημένο τους επάγγελμα και ψυχική ευφορία και χαρά. Είναι τα ηθικότερα και τα πιο υγιή κύτταρα μιας κοινωνίας.

1. *Κριτήριο Επιλογής Επαγγέλματος* Αγνή Βίκη , *Ευστράτιος Παπάνης*
2. *Ιδεολογικές προσεγγίσεις Κώστας Κιουπκιόλης Τόμος Α' 1994*

1.2.1.Φεουδαρχία

Βέβαια η επιλογή ενός επαγγέλματος μπορεί να μην ήταν μόνο θέμα επιλογής αλλά και θέμα τύχης, διότι στα βάθη της ιστορίας πολλοί άνθρωποι προτιμούσαν να μεταβιβάσουν εκτός από το όνομα και την περιουσία τους στους μεταγενέστερους αλλά και το επάγγελμα που μπορεί να θεωρούταν οικογενειακή παράδοση και να περνούσε από γενιά σε γενιά .Στην Ελλάδα ήδη από την αρχαιότητα, υπήρχαν ισχυρές οικογένειες που κατείχαν μεγάλες εκτάσεις γης και προνόμια. Κατά την Βυζαντινή περίοδο στάλθηκαν στην Ελλάδα από τον Αλέξιο Α' Κομνηνό άρχοντες, επονομαζόμενοι «Κεφαλάδες», για να διοικήσουν. Σε αυτούς δόθηκαν μεγάλες εκτάσεις γης και πολλά διοικητικά και πολιτικά προνόμια. Κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας και Ενετοκρατίας οι άρχοντες αυτοί κατάφεραν να διατηρήσουν τα παλιά τους προνόμια (γη και δουλοπάροικους) και αναγνωρίστηκαν ως ευγενείς από τους δυτικούς ανεβαίνοντας στην τάξη των ιπποτών. Την ίδια περίοδο δημιουργείται, άλλωστε, στον ελλαδικό χώρο η «Χρυσή Βίβλος» που περιέχει τα ονόματα και τα οικοσημα του ελληνικού αρχοντολογίου.¹

Κατά την διάρκεια της Τουρκοκρατίας, υπήρχαν στην κεντρική Ελλάδα και Πελοπόννησο πλούσιοι και προεστοί με μεγάλες εκτάσεις γης στην κατοχή τους, οι λεγόμενοι «κοτζαμπάσηδες». Με την σύσταση του Ελληνικού κράτους, βέβαια, τα φαινόμενα φεουδαρχίας δεν εξαλείφθηκαν, με διάφορα επαγγέλματα να περνούν από γενιά σε γενιά στις περισσότερες περιπτώσεις, χωρίς να κριθεί η ικανότητα του «κληρονόμου», αλλά να αναλαμβάνει μόνο με τις γνώσεις, που έμαθε από τους προγενέστερους με αποτέλεσμα να καθιστά δύσκολο να καλυφθεί κάποια θέση εργασίας, που ο ίδιος θα είχε καλύψει.²

Φεουδαρχία στην Ελλάδα αναρτήθηκε από:

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%B5%CE%BF%CF%85%CE%B4%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%AF%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1> Προσβάσιμο [5 Μαρτίου 2019]

1.3 Ταξινόμηση επαγγελματών

Η ταξινόμηση των επαγγελματών, που θα πρέπει να μη συγχέεται με την επαγγελματική διάρθρωση, η εσωτερική νομοθεσία προβλέπει με σύστημα ότι γίνεται είτε κατά χώρα είτε ακολουθώντας κάποια διεθνή «πρότυπα συστημάτων ταξινόμησης επαγγελματών», προκειμένου να καλύπτονται ανάγκες ομοιομορφίας και αντιστοιχίας με προεκτάσεις ενιαίας αναγνώρισης, πιστοποιητικών, αμοιβών κ.λπ.

Τέτοια είδους πρότυπα ταξινόμησης επαγγελματών έχουν δημιουργηθεί και χρησιμοποιούνται σε πολλές άλλες χώρες όπως η Μεγάλη Βρετανία, οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, η Ισπανία. Σύμφωνα με αυτά τα πρότυπα, τα διάφορα επαγγέλματα μπαίνουν σε βασικές - γενικές κατηγορίες των οποίων αποτελούν μέρη.

Η ταξινόμηση των βασικών κατηγοριών και η επιμέρους σ' αυτές κατάταξη των διαφόρων επαγγελματών τους παρέχει την δυνατότητα της άμεσης παρακολούθησης, μελέτης και εξαγωγής συγκρίσιμων πληροφοριών, που αφορούν ιδιαίτερα την αγορά εργασίας, τις σχέσεις εργασίας, προγράμματα σταδιοδρομίας και εκπαίδευσης, δημιουργία νέων επαγγελματών, καθώς και πολλά άλλα θέματα που αφορούν την ασφάλεια, τη σύνταξη, κ.λπ. Τα επαγγέλματα αυτά χωρίζονται σε ανοιχτά και κλειστά.

Τα «ανοιχτά» επαγγέλματα είναι αυτά που μπορεί να κάνει ο καθένας χωρίς περιορισμούς και είναι από τα βασικά θεμέλια της ελεύθερης αγοράς/ανταγωνισμού. Για παράδειγμα, η δουλειά του σερβιτόρου δεν έχει κάποιο περιορισμό ως προς την εργασία, μπορεί να θεωρηθεί ανοιχτό, διότι μπορεί κάποιος να γίνει και να

ανταγωνιστεί άλλους ως προς τα προσόντα του στην δουλειά και η εργασία τους κρίνεται από τον εργοδότη.

Ως «κλειστά» θεωρούνται τα επαγγέλματα στα οποία ο νομοθέτης επιβάλλει περιορισμούς είτε στην είσοδο σε αυτά (περιορισμένος ή κεντρικά καθορισμένος αριθμός αδειών, ύπαρξη διοικητικής αρχής κ.λπ.) είτε στη συμπεριφορά των επαγγελματιών (άσκηση με γεωγραφικούς περιορισμούς, κατώτατες αμοιβές για συγκεκριμένες εργασίες κ.λπ.). Για παράδειγμα, μέχρι πρότινος οι δικηγόροι μπορούσαν να παρίστανται σε δίκες μόνο της περιοχής για την οποία είχαν άδεια άσκησης επαγγέλματος.

Οι διαφορές ανάμεσα τους με την αλλαγή από «κλειστό» σε «ανοιχτό» επάγγελμα και το αντίστροφο είναι πολλές. Ένα από αυτά, για παράδειγμα, είναι το επάγγελμα του δικηγόρου με το «άνοιγμα» του επαγγέλματος, ο εκάστοτε δικηγόρος θα μπορεί να παρίστανται σε δίκες εκτός της δικής του περιοχής κάτι που μέχρι πρότινος μπορούσε να συμβεί μόνο σε συνεννόηση με συνάδελφο του από την περιοχή στην οποία γίνεται η εκδίκαση· άρα με το άνοιγμα γίνεται πιο άμεσο.

Το αντίστροφο παράδειγμα είναι στους σερβιτόρους όπως προαναφέρθηκε. Για παράδειγμα, αν το «ανοιχτό» γίνει «κλειστό» θα έπρεπε για να εργαστεί κάποιος ως σερβιτόρος, εκείνος θα έπρεπε να πάρει άδεια από το Σωματείο των σερβιτόρων (που λογικά θα υπήρχε) βέβαια υπάρχουν και εκεί περιορισμοί, όπως π.χ. στο ότι δεν μπορεί να είναι σερβιτόρος κάποιος που έχει κάποιο μεταδιδόμενο νόσημα έτσι μπορεί να ελεγχθεί με πιστοποιητικό υγείας για υγειονομικούς λόγους. Εκτός όμως από λόγους υγιεινής δεν υπάρχουν άλλοι περιορισμοί, άρα το επάγγελμα αυτό θεωρείται ελεύθερο.

Αυτά ήταν κάποια από τα πολλά παραδείγματα αλλαγής από κλειστό σε ανοιχτό επάγγελμα, όμως ας γνωρίσουμε ποια ήταν αυτά τα μέχρι πρότινος «κλειστά» επαγγέλματα.

1.4 Γενική Αναφορά Κλειστών Επαγγελμάτων

Στην Ελλάδα της κρίσης και των μνημονίων ειδικά τα πρώτα τα χρόνια ύστερα από πολλές δημοσιονομικές διορθώσεις έπρεπε να εφαρμοστούν κανόνες που μέχρι πρότινος κανείς δεν έδινε σημασία με τους θεσμούς να επιβάλουν ως προ-απαιτούμενα για την εκταμίευση κάποιων δόσεων. Έτσι ένα ζήτημα που έπεσε επί τάπητος ήταν η απελευθέρωση των κλειστών επαγγελμάτων και οι δυσκολίες που μπορεί να υπάρξουν με τα νομικά ζητήματα ώστε αυτό να είναι εφικτό. Στους παρακάτω πίνακες αναγράφονται μερικά επαγγέλματα και οι περιορισμοί που υπήρχαν ως «Χ» και ως «ν» οι αλλαγές που συνέβησαν με τον Νόμο 3919/2011.³

Επάγγελμα/ Είδος περιορισμού	Ρυθμίσεις εισόδου			Ρυθμίσεις συμπεριφοράς								Ρυθμίσεις	
	Αδειο-δο-ση	Περιο-ρισμένος αριθμός προσώπων	Εκτίμηση δοκιμής ααής για την ανάγκη	Απαγόρευση εκτός γεωγρα-φικού διαμερί-σματος	Ελάτ-τους αποστά-σεις	Λειτουργία περιορι-στων εργατα-στάσεων	Αποκλασι-κή διάθεσι-σπαγό-ρευση	Ορισμέ-νες εται-ρικές μαρτές	Υπαθή-ραφήτης επαγγελματι-κή ιδιότηας	Καύπρασ-πρές ή-σμαβές	Άλλοι περιο-ρισμοί	Συνολο	Αριθ-σος
Επιστημονικά επαγγέλματα													
Συμβολαιογράφοι	X	✓	X	X		X	X	X		✓	X	9	2
Δικηγόροι	X		✓*	✓					X	✓	X	6	3
Δικηγορικές εταιρείες	X	X		✓			X	X	X	✓	X	8	2
Διαστικοί επιμελητές	X	X		X						X	X	5	
Μηχανικοί - Αρχιτέκτο-νες	X									✓	X	3	1
Εταιρείες μηχανικών	X								X	✓	X	4	1
Ενεργειακοί επιθεωρη-τές	✓									✓	X	3	2
Νόμιμα ελεγκτές	✓		X				X			✓	X	5	2
Λογιστές Φοροτεχνικοί	✓								X		X	3	1
Πιστοποιημένοι Εκτι-μητές	✓	✓	✓					✓	X	✓	✓	7	6
Υγεία													
Ιατροί	✓			X		✓					X	4	2
Οδοντίατροι	✓			X		✓					X	4	2
Ιατρεία-Παλιατρεία	✓			✓		✓		✓	✓		X	6	5

Πηγή: Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών

3. Νόμος 3919/2011, Αρχή της επαγγελματικής ελευθερίας, κατάργηση αδικαιολόγητων περιορισμών στην πρόσβαση και άσκηση επαγγελμάτων. Ανακτήθηκε από: <https://www.yen.gr/documents/20182/116076/%CE%9D.+3919-2011+%CE%A6%CE%95%CE%9A+32+%CE%91%27+02-03-2011.pdf/795fd4e3-6669-4073-b6b8-d4caace70c70> [Προσβάσιμο: 4 Μαρτίου 2019]

Επάγγελμα/ Είδος περιορισμού	Ρυθμίσεις εισόδου		Ρυθμίσεις συμπεριφοράς							Ρυθμίσεις		
	Αδειοδότηση	Εκτίμηση διακριτικής αρχής για την ανάλυση	Απαγόρευση εκτός γεωγραφικού διαμερίσματος	Ελάχιστες αποστάσεις	Λειτουργία περισσότερων εγκαταστάσεων	Αποκλιτική διάθεση-απαγόρευση	Ορισμένες εταιρικές μαρφές	Υπαρξη ορισμένης επαγγελματικής ιδιότητας	Καλύτερες τιμές τιμολογίου	Άλλοι περιορισμοί	Σύνολο	Αριθμός
Υγεία												
Μαίες	✓		X							X	3	1
Κοινωνικοί λειτουργοί	✓								X		2	1
Οδοντοτεχνίτης	✓					X				X	3	1
Εργαστήρια προθετικών/ορθοτικών κατασκευών	✓							X			2	1
Κουρεία - κομμωτήρια	✓									X	2	1
Καταστήματα περιποίησης ποδιών-χεριών	✓									X	2	1
Υπηρεσίες γραφείων τελετών	✓			X						X	3	1
Υπηρεσίες												
Ιδιωτικά Γραφεία Ευρέσεως Εργασίας	✓					✓		X		X	4	2
Επιχείρηση Προσωρινής Απασχόλησης	✓						✓	✓		✓	4	4
Εμπόριο												
Αρτοποιοί	X									X	2	
Ενεχυροδανιστές	✓		✓								2	2
Αργυραμοιβοί	✓		✓								2	2
Κλειθροποιοί	✓		✓								2	2
Λιανικό Εμπόριο	✓									X	2	1
Γεωπόνοι,κτηνίατροι	X	X	X					X			4	

Πηγή: Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1 (συνέχεια)

Επάγγελμα/ Είδος περιορισμού	Ρυθμίσεις εισόδου			Ρυθμίσεις συμπεριφοράς							Ρυθμίσεις		
	Αδειο- δό- τηρη	Περιο- ρι- σμέ- νος αριθ- μός προσώπων	Εκτίμη- ση δικαιω- τικής αρχής για την ανάγκη	Απαγόρευση εκτός επιχειρη- ματικού διαμερί- σματος	Ελάττω- στες ασοστά- σεις	Λειτουργία παρασώ- σιμων εγκατα- στάσεων	Αποκλεισ- τική διδασ- καλία απαγό- ρευση	Οραμέ- νες ετα- ρικές μαρρές	Ύπαρξη οραμής επαγγέλμα- τικής διδασκα- λίας	Καύπες τιμές ή αμοιβές	Άλλοι παρα- ρρημα- τισμοί	Σύνο- λο	Αριθ- μοί
Μεταφορές													
Οδηγοί ταξί	X			X					X			3	
Επιβατηγά ταξί δημόσιας χρήσης	X	✓*	✓*	X				✓	✓	X		7	4
Επιχείρηση ενοικίασης λιμουζιών	X	X							X			3	
Ειδικά τουριστικά λεωφορεία δημόσιας χρήσης	X		✓									2	1
Φορτοεκφορτωτές	✓	✓		✓						✓		4	4
Δημόσιες επιβατικές με- ταφορές με λεωφορεία	X	X	X							X		4	
Υπηρεσίες													
Μεσίτες Αστικών Συμ- βάσεων	X									✓**		2	1
Εκτελωνιστές	✓	✓	✓	✓				✓	✓	✓	✓	8	8
Αναλογιστές	✓								X			2	1
Πολιτισμός													
Επιχείρηση Εμπόρων Αρχαίων ή Νεοτέρων Κινητών μνημείων	X			✓			X		X			4	1
Δημοπρασίες αρχαίων μνημείων	X			✓			X		X			4	1

Πηγή: Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών

Τα επαγγέλματα και οι δραστηριότητες που εξετάστηκαν είναι τα ακόλουθα: συμβολαιογράφοι - συμβολαιογραφικές εταιρείες, δικηγόροι - δικηγορικές εταιρείες, νόμιμοι ελεγκτές, λογιστές - φοροτεχνικοί, ιατροί - ιατρεία - πολυιατρεία, οδοντίατροι - οδοντιατρεία - πολυοδοντιατρεία, φυσικοθεραπευτές - εργαστήρια φυσικοθεραπείας, διδασκαλία σε φροντιστήριο - ίδρυση φροντιστηρίου, ενεργειακοί επιθεωρητές, μεσίτες, πιστοποιημένοι εκτιμητές, οδηγοί ταξί - επιβατηγά ταξί δημόσιας χρήσης, φορτοεκφορτωτές, ναυτικοί πράκτορες, ξεναγοί, ιδιωτικά γραφεία ευρέσεως εργασίας, επιχειρήσεις προσωρινής απασχόλησης, εφημεριδοπώλες - πρακτορεία διανομής Τύπου, ενεχυροδανειστές και εκτελωνιστές.⁴

4. Κώτσι, Α., Αθανασίου, Ε., Κανελλόπουλος, Ν., Καραγιάννη, Ρ. Οκτασέλιδη, Ι. (2016) Αποτίμηση της Απελευθέρωσης σε 20 Επιλεγμένα Επαγγέλματα. ΚΕΠΕ. Ανακτήθηκε από: https://www.kepe.gr/index.php/el/erevna/dimosieyseis/ektheseis/item/2826-ek_73_gr.html

[Προσβάσιμο: 5 Μαρτίου 2019].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΛΕΙΣΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΝΟΙΞΑΝ

2.1 Δικηγόροι

Αρχικά ένα από τα «κλειστά» επαγγέλματα που θα ασχοληθούμε είναι αυτό των δικηγόρων. Δικηγόρος αρχικά ονομάζεται ο νομικός, ο οποίος αναλαμβάνει να παρέχει νομικές συμβουλές σε κάποιον ή να τον εκπροσωπήσει ενώπιον δικαστηρίου, έναντι κάποιας αμοιβής. Στην Ελλάδα ο νόμος τον χαρακτηρίζει ως έναν άμισθο δημόσιο λειτουργό. Η ικανότητα του δικηγόρου να εκπροσωπεί πολίτες ενώπιον των δικαστηρίων ονομάζεται *ικανότητα προς το δικολογείν*. Παράλληλα μπορεί να είναι είτε ελεύθερος επαγγελματίας είτε έμμισθος (σχέση έμμισθης εντολής) είτε και τα δύο. Οι δικηγόροι ανήκουν σε επαγγελματικούς συλλόγους, τους «δικηγορικούς συλλόγους» οι οποίοι είναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.). Σημαντική προϋπόθεση για να μπορεί κάποιος να ασκήσει την δουλειά του δικηγόρου είναι να εγγραφεί στα μητρώα ενός δικηγορικού συλλόγου. Στην ελληνική έννομη τάξη, η εγγραφή απαιτεί κατοχή πτυχίου τμήματος Νομικής ελληνικού Α.Ε.Ι. ή ομοταγούς ιδρύματος της αλλοδαπής, 18μηνη πρακτική άσκηση και εξετάσεις ενώπιον της αρμόδιας εξεταστικής επιτροπής του κατά τόπο Εφετείου. Στην Ελλάδα υπάρχει δικηγορικός σύλλογος στην περιφέρεια κάθε Πρωτοδικείου.

Για να γίνει κάποιος δικηγόρος χρειάζεται τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- ✓ Βασική προϋπόθεση είναι να μην έχει συμπληρώσει το 33^ο και ½ έτος και να μην έχει περάσει τα 5 χρόνια από τότε που έχει πάρει το πτυχίο. Για να πάρει κάποιος άδεια ασκήσεως επαγγέλματος δικηγόρου θα πρέπει να έχει συμπληρώσει την 18μηνη πρακτική άσκηση.
- ✓ Αυτή είναι η απαραίτητη προϋπόθεση για να θέση υποψηφιότητα στις εξετάσεις για την Άδεια. Οι εξετάσεις αυτές γίνονται πάνω σε πρακτικά νομικά θέματα και διεξάγονται ενώπιον Επιτροπής στην έδρα του Εφετείου.
- ✓ Οι ενδιαφερόμενοι που έχουν το δικαίωμα να συμμετάσχουν στις εξετάσεις, πρέπει να καταθέσουν μέχρι την προηγούμενη ημέρα των εξετάσεων στο Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής (Γραμματεία Εφετείου) αίτηση, στην οποία θα πρέπει να προσκομισθούν τα παρακάτω:

- ✓ Πιστοποιητικό ασκήσεως (Από τον εκάστοτε Δικηγορικό Σύλλογο)
- ✓ Πιστοποιητικό από το Μητρώο Αρρένων, προκειμένου δε περί γυναικών από το δημοτολόγιο. Τα πιστοποιητικά αυτά θα πρέπει να αναγράφουν την ηλικία του αιτούντος ή της αιτούσης.
- ✓ Αντίγραφο πτυχίου
- ✓ Αντίγραφο ποινικού μητρώου τύπου Β για έλλειψη καταδίκης για κάποιο από τα αδικήματα που αναγράφονται στο άρθρο 26. Πιστοποιητικό του αρμόδιου στρατολογικού γραφείου ότι τελείωσε τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις ή απαλλάχθηκε απ' αυτά νόμιμα ή βρίσκεται νόμιμα εκτός στρατεύματος.
- ✓ Υπεύθυνη δήλωση Ν. 1599/1986 ότι δεν υπάγεται σε κάποια από τις παρακάτω περιπτώσεις των άρθρων 17, 26, 62 και 63 του Κώδικα Δικηγόρων
- ✓ Γραμμάτιο καταθέσεως χρηματικού ποσού για εξέταστρα στο Ταμείο του εκάστοτε Δικηγορικού Συλλόγου (έδρα Εφετείου).

Με την απελευθέρωση ανοίγουν κάποια νομικά ζητήματα, όπως τα ακόλουθα:

- **Κατάργηση των ελάχιστων αμοιβών/Αμοιβές:** Η πραγματική κατάσταση είναι ότι οι σημερινές ισχύουσες ελάχιστες αμοιβές θεσπίστηκαν όχι για να ευνοηθούν συντεχνιακά οι δικηγόροι, αλλά με το φορολογικό νόμο 2753/1999, προκειμένου να παταχθεί η φοροδιαφυγή των δικηγόρων. Με την κατάργηση των ελάχιστων αμοιβών με το Ν3919/2011 επαναφέρονται ως νόμιμες αμοιβές όπου θα υπολογίζονται οι ασφαλιστικές κρατήσεις και οι φορολογικές επιβαρύνσεις. Στην πράξη το καθεστώς αυτό δεν απέχει από το σημερινό, διότι ο δικηγόρος έχει την ελευθερία να εισπράξει χαμηλότερες αμοιβές μόνο που φορολογείται υποχρεωτικά για τις ελάχιστες. Η αμοιβή του δικηγόρου καθορίζεται ελεύθερα με έγγραφη συμφωνία. Υποχρεούται να προκαταβάλλει ο ίδιος (όχι ο πελάτης του) τις νόμιμες εισφορές και κρατήσεις υπέρ ασφαλιστικών ταμείων και τρίτων στον Δικηγορικό Σύλλογο. Με λίγα λόγια, με αυτό το γεγονός, μπορεί να γίνει υπερτιμολόγηση της υπόθεσης προς τα πάνω ή να υποτιμηθεί, διότι πια δεν παίζει ρόλο το μέγεθος και καθορίζεται η συμφωνία έγγραφα και εκ των προτέρων. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει έγγραφη συμφωνία, διενεργείται από το δικαστήριο η επιδίκαση

δικαστικών εξόδων (το ίδιο ισχύει και για τους δικηγόρους που ορίζονται για την αμοιβή τους).⁵

- **Άρση Γεωγραφικών Περιορισμών** : Μέχρι πρότινος, ένας δικηγόρος είχε την δυνατότητα να παρίσταται μόνο ενώπιον των Δικαστηρίων της περιοχής που είχε την έδρα του ο Σύλλογος στον οποίο ανήκε. Αν κάποιος πελάτης για δικαστήριο που είχε στην Αργίνιο ήθελε να έχει εκπρόσωπο δικηγόρο π.χ. Πάτρα, μπορούσε να το κάνει, μόνο αν προσλάμβανε την ίδια στιγμή και ένα δικηγόρο Αργινίου, ο οποίος έπρεπε να πληρωθεί ακόμη και αν δεν έκανε τίποτα για την υπόθεση. Αυτός ο περιορισμός, ο οποίος δεν ίσχυε για τα Ποινικά Δικαστήρια, εξέφραζε αντιλήψεις της δεκαετίας του '50. Τότε ο αριθμός των δικηγόρων της χώρας ήταν κατά πολύ μικρότερος από τον σημερινό, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού κατοικούσε σε χωριά και σε επαρχιακές πόλεις. Για να συνεχίσουν να ασκούν το επάγγελμα τους οι δικηγόροι στις μικρές επαρχιακές πόλεις, τους δόθηκε το κίνητρο ότι δεν θα είχαν να αντιμετωπίσουν ανταγωνισμό από τους δικηγόρους των μεγαλύτερων πόλεων.

Βέβαια τις μέρες μας όπου ο αριθμός των δικηγόρων σε όλη τη χώρα είναι παραπάνω από 40.000, έχει εκλείψει ο λόγος ύπαρξης του ανωτέρω κινήτρου. Επιπλέον, είναι δικαίωμα του κάθε πολίτη να διαλέγει ο ίδιος τον δικηγόρο με τον οποίο επιθυμεί να εκπροσωπηθεί όπως και ο κάθε δικηγόρος θα πρέπει να βασίζεται μόνο στις επαγγελματικές του ικανότητες για να αποκτήσει πελατεία και όχι να περιμένει να του έρθει ο πελάτης αναγκαστικά. Συνεπώς, σωστά καταργήθηκαν οι γεωγραφικοί περιορισμοί στην άσκηση του δικηγορικού επαγγέλματος.

Σύμφωνα με το νόμο 3919/2011, όσα ίσχυαν με τον νόμο 3026/1954 αντικαθίστανται με τον παρόντα νόμο οι εξής παράγραφοι:

- ✓ Ο δικηγόρος, τόσο όταν ασκεί ατομικά τη δικηγορία όσο και όταν είναι μέλος δικηγορικής εταιρείας, έχει το δικαίωμα να ασκεί το λειτούργημά

5. Νόμος 3919/2011, [Προσβάσιμο: 4 Μαρτίου 2019]

του στην περιφέρεια του δικηγορικού συλλόγου του οποίου είναι μέλος, καθώς και σε περιφέρειες άλλων δικηγορικών συλλόγων.

- ✓ Οι παράγραφοι 2 έως και 4, καθώς και 7 του άρθρου 54 του Κώδικα Δικηγόρων αντικαθίστανται ως εξής⁶ :

«Ο παρά Πρωτοδικείω Δικηγόρος δικαιούται να παρίσταται και να ενεργεί τις σχετικές διαδικαστικές πράξεις ενώπιον όλων των Πρωτοδικείων, πολιτικών και διοικητικών, καθώς και όλων των Ειρηνοδικείων της Χώρας. Κατ' εξαίρεση, Δικηγόρος παρά Πρωτοδικείω δικαιούται να συμπαρίσταται και ενώπιον Εφετείου με Δικηγόρο παρ' Εφετείω, κατά τη συζήτηση εφέσεως κατ' αποφάσεως Πρωτοδικείου, στη συζήτηση ενώπιον του οποίου έλαβε μέρος. Επίσης, Δικηγόρος παρά Πρωτοδικείω, εφόσον έχει δεκαετή δικηγορική υπηρεσία, δικαιούται να παρίσταται ενώπιον Εφετείου κατά τη συζήτηση εφέσεως κατ' αποφάσεως Πρωτοδικείου, στη συζήτηση ενώπιον του οποίου έλαβε μέρος.»

«Ο παρ' Εφετείω Δικηγόρος δικαιούται να παρίσταται και να ενεργεί τις σχετικές διαδικαστικές πράξεις ενώπιον όλων των Πρωτοδικείων και Εφετείων, πολιτικών και διοικητικών, καθώς και ενώπιον όλων των Ειρηνοδικείων της Χώρας.»

«Ο παρ' Αρείω Πάγω Δικηγόρος δικαιούται να παρίσταται και να διενεργεί τις σχετικές διαδικαστικές πράξεις ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου, του Ελεγκτικού Συνεδρίου και του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου, καθώς και ενώπιον όλων των Πρωτοδικείων και Εφετείων, πολιτικών και διοικητικών, και όλων των Ειρηνοδικείων της Χώρας.»

2.2 Συμβολαιογράφοι

Συμβολαιογράφος ονομάζεται ο άμισθος δημόσιος λειτουργός που διορίζεται μόνιμα από τον Υπουργό Δικαιοσύνης και καθήκοντά του είναι η προστασία του δημοσίου συμφέροντος, της δημόσιας ασφάλειας και της δημοσιονομικής και κοινωνικής πολιτικής. Ελέγχεται για τη νόμιμη και επιμελή άσκηση των καθηκόντων του με τακτικές και έκτακτες επιθεωρήσεις από τον κατά τόπο αρμόδιο εισαγγελέα. Ο Συμβολαιογράφος προσπαθεί διαρκώς για τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και για τη συνεχή επιμόρφωση και ενημέρωσή του, προς όφελος του συναλλασσόμενου κοινού.. Επίσης οι έδρες των συμβολαιογράφων είναι κατανομημένες γεωγραφικά σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια, έτσι ώστε να είναι εύκολη για όλους η πρόσβαση στον Συμβολαιογράφο της εμπιστοσύνης τους. Δηλαδή ο συμβολαιογράφος είναι υποχρεωμένος να κάνει όλες τις δικαιοπραξίες που απαιτούνται από το νόμο, με εχεμύθεια, αμεροληψία και με πίστη προς τις αρχές του Συντάγματος. Το επάγγελμα του συμβολαιογράφου είναι ένα επάγγελμα κοινωνικά αποδεκτό. Για να ασκήσει κάποιος το επάγγελμα του συμβολαιογράφου θα πρέπει ο ίδιος να έχει διοριστεί ο πτυχιούχος νομικού τμήματος νομικής σχολής ημεδαπού πανεπιστημίου ή ο κάτοχος αναγνωρισμένου ισότιμου πτυχίου αλλοδαπού πανεπιστημίου, ο οποίος έχει διατελέσει τουλάχιστον δύο έτη δικηγόρος ή δικαστικός λειτουργός ή άμισθος υποθηκοφύλακας και έχει την ελληνική ιθαγένεια.⁷

7. Συμβολαιογραφικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης (n.d.) Το επάγγελμα του Συμβολαιογράφου. Ανακτήθηκε από: <https://www.notarius.gr/info/1007>

2.2.1 Ελάχιστες Αμοιβές

Μικρότερες αμοιβές κατά 30% έως 40% θα εισπράττουν στο εξής οι συμβολαιογράφοι κατά τη σύνταξη συμβολαίων. Με κοινή υπουργική απόφαση που υπογράφουν οι συναρμόδιοι υπουργοί Οικονομικών και Δικαιοσύνης οι αμοιβές των συμβολαιογράφων μειώνονται σημαντικά για συμβόλαια αξίας άνω των 120.000 ευρώ. Για την κατάρτιση των πράξεων, το αντικείμενο των οποίων αποτιμάται σε χρήμα, ο συμβολαιογράφος εισπράττει πάγια αμοιβή 20 ευρώ και αναλογική αμοιβή, η οποία υπολογίζεται με βάση τη συνολική αξία που δηλώνεται στο συμβόλαιο ή τη μεγαλύτερη αξία που καθορίζεται από την αρμόδια αρχή, προσωρινά ή οριστικά. Το ποσοστό της αμοιβής αυτής, ανάλογα με το ύψος της αξίας του αντικειμένου της συναλλαγής, καθορίζεται ως εξής:

- ✓ Για ποσό έως 120.000,00 ευρώ σε ποσοστό 1%.
- ✓ Για ποσό από 120.000,01 έως 380.000,00 σε ποσοστό 0,70% (από 1%).
- ✓ Για ποσό από 380.000,01 έως 2.000.000,00 ευρώ σε ποσοστό 0,65% (από 0,95% για ποσό από 380.000,01 έως 1.000.000 ευρώ και 0,90% από 1.000.001,00 ευρώ έως 2.000.000,00 ευρώ).
- ✓ Για ποσό από 2.000.000,01 έως 5.000.000,00 ευρώ σε ποσοστό 0,55% (από 0,80%).
- ✓ Για ποσό από 5.000.000,01 έως 8.000.000,00 ευρώ σε ποσοστό 0,50% (από 0,70%).
- ✓ Για ποσό από 8.000.000,01 έως 10.000.000,00 ευρώ σε ποσοστό 0,40% (από 0,60%).
- ✓ Για ποσό από 10.000.000,01 έως 12.000.000,00 ευρώ σε ποσοστό 0,30% (από 0,50%).
- ✓ Για ποσό από 12.000.000,01 έως 20.000.000,00 ευρώ σε ποσοστό 0,25%.
- ✓ Για ποσό από 20.000.000,01 και άνω σε ποσοστό 0,10%.
- ✓ Για το ποσό των συμβάσεων που υπερβαίνει την αξία των 20.000.000,01 ευρώ, επιτρέπεται, να συμφωνηθεί αμοιβή μικρότερη του 0,10%.
- ✓ Για κάθε πρόσθετο φύλλο των συμβολαιογραφικών πράξεων, για τις οποίες η αναλογική αμοιβή προσδιορίζεται σύμφωνα με τα ανωτέρω κλιμάκια, το

κόστος είναι 5 ευρώ (μείωση κατά 1 ευρώ), ενώ για κάθε φύλλο αντιγράφων το κόστος είναι 4 ευρώ (μείωση κατά 1 ευρώ)⁸.

Σύμφωνα με αυτά τα στοιχεία δίνουν πνοή και ευελιξία στην αγορά των συμβολαιογράφων και την δυνατότητα νέων συμβολαιογράφων στον χώρο, όμως η πλευρά των συμβολαιογράφων τι έχει να πει για όλα αυτά:

Βέβαια αν και δεν έχουν κοινοποιηθεί οι προτάσεις της κυβέρνησης, ωστόσο η απόφαση της Συνόδου Κορυφής ανέφερε ότι ανοίγουν τα κλειστά επαγγέλματα που σχετίζονται με τη μικροοικονομία. «Εμείς είμαστε και δημόσια αρχή αλλά και ιδιώτες. Σαφώς στο πλαίσιο της οικονομικής κρίσης θέλουμε να βοηθήσουμε τον πολίτη και το κράτος. Γι' αυτό άλλωστε οι αμοιβές μας έχουν μειωθεί μεσοσταθμικά κατά 50% αν και πληρώνουμε κανονικά ταμεία, ΦΠΑ, φόρους υπέρ τρίτων, κάτι που ο κόσμος δεν γνωρίζει. Πλήρης απελευθέρωση των αμοιβών ή αλλαγές για την αρμοδιότητα στις πόλεις ή τον αριθμό των συμβολαιογράφων όμως δεν μπορούν να γίνουν». Οι αμοιβές του κλάδου, είναι καθαρισμένες και ελέγχονται ακόμη και για 20 χρόνια πριν. Το παράδειγμα της Ολλανδίας δείχνει ότι εκεί οι αμοιβές με την απελευθέρωση τριπλασιάστηκαν : *«Ένα πληρεξούσιο στην Ελλάδα κοστίζει 50 ευρώ. Στην Ολλανδία απλές εντολές με μετάφραση στοιχίζουν 1.000 ευρώ. Μπορεί εδώ ο κόσμος να θεωρεί ακριβές κάποιες πράξεις, όπως μία αγοραπωλησία ή μία γονική παροχή, όμως σε άλλες ευρείας κατανάλωσης, όπως αποδοχή κληρονομίας ή ένα πληρεξούσιο το κόστος είναι χαμηλότερο σε σχέση με το μικρότερο του μέσου όρου στην Ευρώπη»⁹.*

Άρση στους γεωγραφικούς περιορισμούς: Ισχύει κάτι παρόμοιο όπως με τους δικηγόρους δηλαδή μέχρι πρότινος δεν μπορούσε κανένας συμβολαιογράφος να συντάξει συμβόλαια και γενικά περιορίζονταν η δράση του με βάση τον Σύλλογο και τον τόπο της Άδειας ασκήσεως επαγγέλματος.

Απαγόρευση διαφήμισης: Με την απελευθέρωση του επαγγέλματος «σπάει» και η απαγόρευση στις διαφημίσεις Δηλαδή κάθε συμβολαιογράφος έχει το δικαίωμα και αν φυσικά το επιθυμεί να προωθήσει την δουλειά του με όποιο μέσω θέλει να προβάλλει το προϊόν του (στην προκειμένη περίπτωση την παροχή υπηρεσιών του) στους υποψηφίους πελάτες του.

8. Taxheaven (n.d.) Ελάχιστες Αμοιβές Συμβολαιογράφων, taxheaven.gr. Ανακτήθηκε από: <https://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/9210/print/pdf> [Προσβάσιμο: 4 Μαρτίου 2019].

9. Taxydromos.gr (2015) Έντονος προβληματισμός και αντιδράσεις για το άνοιγμα επαγγελμάτων, taxydromos.gr, 16 Ιουλίου. Ανακτήθηκε από: <http://www.taxydromos.gr> [Προσβάσιμο: 5 Μαρτίου 2019]

2.3 Φαρμακοποιοί

Φαρμακοποιός είναι ο επιστήμονας υγείας που κατέχει πλήρεις γνώσεις φαρμακοθεραπείας, φαρμακευτικής χημείας, αλληλεπιδράσεων φαρμάκου-φαρμάκου και φαρμάκου τροφών καθώς και της σύγχρονης φαρμακευτικής τεχνολογίας. Η κύρια απασχόληση του φαρμακοποιού είναι να ασχολείται με την εκτέλεση ιατρικών συνταγών, ενώ παράλληλα παρέχει τις υπηρεσίες ενός συμβούλου υγείας και πραγματοποιεί ιατρικές πράξεις που δύναται να εκτελεστούν στο χώρο του φαρμακείου, στους ασθενείς που τον επισκέπτονται. Συνήθως είναι ελεύθερος επαγγελματίας, συστεγασμένος ή όχι με άλλους συναδέλφους του, όμως μπορεί να απασχοληθεί και ως μισθωτός. Στην Ελλάδα ασφαλίζεται υποχρεωτικά στο Ταμείο Συντάξεων και Αυτασφάλισης Υγειονομικών (Τ.Σ.Α.Υ). Στην αγορά εργασίας ο φαρμακοποιός μπορεί να εργαστεί και να απασχοληθεί ως υπάλληλος σε φαρμακείο, σε νοσοκομεία, σε ασφαλιστικά ταμεία, σε φαρμακεία θεραπευτηρίων και σε βιομηχανίες παρασκευής φαρμάκων ή καλλυντικών. Ακόμα, μπορεί να δραστηριοποιηθεί ως ελεύθερος επαγγελματίας διατηρώντας ιδιωτικό φαρμακείο υπό μορφή αλυσίδας κάτω από κάποια αλυσίδα φαρμακείων. Για να αποκτήσει κάποιος την ιδιότητα να εργαστεί ως φαρμακοποιός θα πρέπει να δώσει εξετάσεις για την απόκτηση της Άδειας Ασκήσεως Επαγγέλματος. Οι εξετάσεις διεξάγονται από δημόσιο φορέα σε συνεργασία με καθηγητές των Τμημάτων Φαρμακευτικής.

2.3.1 Το νομικό ζήτημα των φαρμακοποιών

Με την υπ.´ αριθμ. 26/2018 γνωμοδότηση του Ε΄ Τμήματος του ΣτΕ¹⁰), κρίθηκε ότι «οι εισαγόμενοι με το σχέδιο διατάγματος περιορισμοί στην επαγγελματική ελευθερία των φαρμακοποιών και την επιχειρηματική ελευθερία των ιδιωτών – μη φαρμακοποιών, όσον αφορά την υποχρεωτική επιλογή εταιρικής μορφής και τη συμμετοχή στη σύνθεση του εταιρικού κεφαλαίου των φαρμακευτικών ΕΠΕ, με κριτήριο την επαγγελματική ιδιότητα των συμμετεχόντων, είναι νόμιμοι με το άρθρο 5 του Συντάγματος».

Στο σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος που κατατέθηκε στο ΣτΕ για νομοπαρασκευαστική επεξεργασία, καθορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις, η διαδικασία, κ.λπ. για τη χορήγηση άδειας σε:

- Φυσικά πρόσωπα που έχουν την ιδιότητα του φαρμακοποιού
- Φυσικά πρόσωπα που δεν έχουν την ιδιότητα του φαρμακοποιού (ιδιώτες μη φαρμακοποιοί) και
- Συνεταιρισμούς μέλη της «Ομοσπονδίας Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών Ελλάδας».

Στη γνωμοδότησή τους, οι σύμβουλοι Επικρατείας αναφέρουν ότι δεν εγείρει ζητήματα συνταγματικότητας η πρόβλεψη του διατάγματος «περί της υποχρεωτικής συμμετοχής σε ΕΠΕ ιδιοκτησίας αδειούχου- μη φαρμακοποιού, επιστήμονα φαρμακοποιού με ποσοστό εταιρικής μερίδας 20%» και προσθέτουν ότι «η νέα ρύθμιση περί διαχωρισμού του ιδιοκτησιακού και επιχειρησιακού τομέα των φαρμακείων από τον τομέα της παροχής αμιγώς φαρμακευτικών υπηρεσιών θεσπίζεται νομίμως, από το ελληνικό Κράτος, κατ' εκτίμηση των σύγχρονων διεθνών αντιλήψεων περί ανοίγματος

10. *Ddikastes (2018) ΣτΕ Πρακτικό Συνεδριάσεως και Γνωμοδότηση 26/2018 (σχέδιο π.δ. για άδεια ίδρυσης φαρμακείου), ddikastes.gr, 23 Φεβρουαρίου. Ανακτήθηκε από: <https://www.ddikastes.gr/node/2621> [Προσβάσιμο: 5 Μαρτίου 2019].*

των ελεύθερων επαγγελματιών στον ανταγωνισμό, λαμβανομένων υπόψη και των δεσμεύσεων της χώρας για την απελευθέρωση των κλειστών επαγγελματιών με μείωση των περιορισμών, μεταξύ άλλων στα φαρμακεία». Στο σημείο αυτό, οι δικαστές επικαλούνται τη μνημονιακή νομοθεσία¹¹.

Παράλληλα, οι σύμβουλοι Επικρατείας, αναφέρουν ότι «η υποχρεωτική συμμετοχή του φαρμακοποιού σε φαρμακευτική ΕΠΕ με ποσοστό εταιρικής μερίδας μικρότερο του 50% δεν αντίκειται στη συνταγματικά προστατευόμενη επαγγελματική ελευθερία των φαρμακοποιών (άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος), καθώς δεν δύναται να θεωρηθεί ότι το Κράτος έχει την υποχρέωση να επιβάλλει ένα συγκεκριμένο, ευνοϊκό για το φαρμακευτικό επάγγελμα, τρόπο λειτουργίας των φαρμακευτικών επιχειρήσεων, όπως την παραφύλαξη της ιδιοκτησίας των λειτουργούντων φαρμακείων στους επιστήμονες φαρμακοποιούς¹².

Υπενθυμίζεται, ότι πέρσι, η Ολομέλεια του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου με μια σειρά αποφάσεων της (1804-1807/2017) είχε κάνει δεκτές τις αιτήσεις του Πανελληνίου Φαρμακευτικού Συλλόγου και των Φαρμακευτικών Συλλόγων Αττικής και Θεσσαλονίκης, με τις οποίες ζητούσαν να ακυρωθεί η από 20.5.2016 απόφαση των υπουργών Οικονομίας και Υγείας για «τις ρυθμίσεις επαγγέλματος φαρμακοποιού και την ίδρυση φαρμακείου»¹³.

Το ΣτΕ δεν είχε μπει στην ουσία της υπόθεσης καθώς είχε κρίνει ότι οι προϋποθέσεις ίδρυσης φαρμακείων και τα θέματα του επαγγέλματος του φαρμακοποιού, ρυθμίζονται μόνο με νόμο ή Προεδρικό Διάταγμα και όχι με υπουργική απόφαση όπως είχε γίνει το 2017. Εντούτοις η αίτηση χορήγησης άδειας ίδρυσης φαρμακείου συνοδεύεται, επί ποινή απαραδέκτου της αίτησης δηλαδή από υπεύθυνη δήλωση του αιτούντα, στην οποία ο ίδιος ο αιτών δηλώνει τα πλήρη στοιχεία του φαρμακοποιού που διαθέτει άδεια ασκήσεως επαγγέλματος φαρμακοποιού και θα είναι υπεύθυνος για τη λειτουργία του φαρμακείου. Ο εν λόγω υπεύθυνος φαρμακοποιός εγγράφεται υποχρεωτικά στον οικείο φαρμακευτικό σύλλογο, σύμφωνα πάντα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις.

11. Newsbomb (2018) ΣτΕ: Πράσινο Φως για το Πλήρες Άνοιγμα του Επαγγέλματος του Φαρμακοποιού, [newsbomb.gr](https://www.newsbomb.gr/yegeia/farmako/story/862989/ste-prasino-fos-gia-to-plires-anoigma-toy-epaggelmatos-toy-farmakopoiou21/2/2018), 21 Φεβρουαρίου. Ανακτήθηκε από: <https://www.newsbomb.gr/yegeia/farmako/story/862989/ste-prasino-fos-gia-to-plires-anoigma-toy-epaggelmatos-toy-farmakopoiou21/2/2018> [Προσβάσιμο: 5 Μαρτίου 2019].

Αντίθετα δεν μπορεί να δηλώνεται φαρμακοποιός ως υπεύθυνος για περισσότερα από ένα (1) φαρμακεία, ανεξαρτήτως εάν το φαρμακείο αυτό είναι το κατάστημα της έδρας ή το υποκατάστημα της ίδιας ή διαφορετικής ατομικής επιχείρησης ή εταιρείας. Στην περίπτωση χορήγησης άδειας ίδρυσης σε φαρμακοποιό, αυτός ο ίδιος πρέπει να ορίζεται ως υπεύθυνος σε ένα εκ των φαρμακείων, για τα οποία λαμβάνει άδεια ίδρυσης. Επίσης κάθε άδεια ίδρυσης αντιστοιχεί σε ένα κατάστημα ή υποκατάστημα φαρμακείου. Ο ανώτατος επιτρεπόμενος αριθμός των χορηγούμενων αδειών στο ίδιο φυσικό πρόσωπο προστίθεται κατά μία άδεια κατ' ανώτατο όριο κατ' έτος μέχρι το 2020, οπότε και ορίζεται ανώτατος επιτρεπόμενος αριθμός οι 10 άδειες σε πανελλαδική κλίμακα. Όμως, πιο συγκεκριμένα, εν έτη 2018 επιτρέπεται η χορήγηση έως 8 αδειών στο ίδιο πρόσωπο, για το έτος 2019 μέχρι 9 και τέλος για το έτος 2020 έως 10 αδειών στο ίδιο φυσικό πρόσωπο¹⁴.

Σε ό,τι αφορά, τώρα, το **ωράριο** των φαρμακείων, σημειώνονται τα εξής:

α) Τα φαρμακεία λειτουργούν υποχρεωτικά κατ' ελάχιστον σαράντα (40) ώρες εβδομαδιαίως, με απόφαση του αρμόδιου κατά τόπο Περιφερειάρχη που εκδίδεται ύστερα από την σύμφωνη γνώμη του οικείου φαρμακευτικού συλλόγου. Συνεπώς προκύπτει ότι παρέχεται η δυνατότητα να οριστούν περισσότερες από σαράντα (40) ώρες εβδομαδιαίως λειτουργίας κατόπιν σχετικής αποφάσεως του Περιφερειάρχη και σύμφωνης γνώμης του οικείου φαρμακευτικού συλλόγου, όχι όμως λιγότερες. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι δεν προβλέπεται χρονικό όριο ισχύος της σχετικής απόφασης του Περιφερειάρχη, οπότε φαίνεται ότι είναι δυνατό η απόφαση αυτή να έχει και εξάμηνη διάρκεια φέρ' ειπείν.

β) Το ωράριο λειτουργίας των φαρμακείων δεν μπορεί να υπερβαίνει τα κάτωθι ανώτατα χρονικά όρια, τα οποία πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά: α) από Δευτέρα έως Παρασκευή εντός της εβδομάδας και β) από τις 08:00 έως τις 21:00 εντός της ημέρας. Συνεπώς δεν είναι δυνατόν να ορισθεί το Σάββατο ως υποχρεωτική ημέρα λειτουργίας των φαρμακείων.

Επιπλέον, παρατίθενται τα εξής σημαντικά στοιχεία:

- **Καταργούνται τα πληθυσμιακά όρια για τον αριθμό των φαρμακείων που ισχυαν:** Επίσης προβλέπει ότι ένα φαρμακείο ανά χίλιους κατοίκους, η Κοινή

Υπουργική Απόφαση των υπουργών Υγείας και Οικονομικών, με τίτλο «Ρυθμίσεις επαγγέλματος φαρμακοποιού – Ίδρυση φαρμακείου», που καταργεί τις υφιστάμενες πληθυσμιακές προϋποθέσεις για άδεια ίδρυσης φαρμακείου. Συγκεκριμένα, η ΚΥΑ προβλέπει αναλογία ενός φαρμακείου ανά χίλιους κατοίκους, κατ' αρχάς σε επίπεδο τοπικών κοινοτήτων και, όπου αυτές δεν υπάρχουν, σε επίπεδο δημοτικών κοινοτήτων ή δημοτικών ενοτήτων, ενώ όπου δεν υπάρχουν τοπικές ή δημοτικές κοινότητες, ούτε δημοτικές ενότητες, η αναλογία ισχύει σε επίπεδο δήμων. Την ικανοποίησή του εξέφρασε ο Πανελλήνιος Φαρμακευτικός Σύλλογος, ο οποίος με ανακοίνωσή του επισημαίνει ότι «διορθώνεται το σφάλμα και καταργείται η προηγούμενη πρόβλεψη αναφορικά με την χορήγηση αδειών ίδρυσης φαρμακείων σε επίπεδο καλλικρατικών δήμων».

- **Καταργούνται τα ποσοστά μικτού κέρδους από την πώληση προϊόντων:**

Τι ισχυε όμως μέχρι τώρα;
Για τα μη συνταγογραφούμενα φάρμακα (ΜΗΣΥΦΑ) ποσοστό έως 35% επί της χονδρικής τιμής για τα συνταγογραφούμενα φάρμακα τα οποία δεν αποζημιώνονται από τους ΦΚΑ ως ποσοστό 35% επί της χονδρικής τιμής για όλα τα αποζημιωμένα φάρμακα από τους ΦΚΑ σύμφωνα με το εξής πίνακα:

Χονδρική Τιμή

Ποσοστό Μικτού Κέρδους (markup) Φαρμακείου

0–50: 30.00%

50–100: 20.00%

100–150: 16.00%

150–200: 14.00%

200,01–300:	12.00%
300,01–400:	10.00%
400,01–500:	9.00%
500,01–600:	8.00%
600,01–700:	7.00%
700,01–800:	6.50%
800,01–900:	6.00%
900,01–1000:	5.50%:
1000,01–1250:	5.00%
1250,01–1500:	4.25%
1500,01–1750:	3.75%
1750,01–2000:	3.25%
2000,01–2250:	3.00%
2250,01–2500:	2.75%
2500,01–2750:	2.50%
2750,01–3000:	2.25%

Με την ίδια απόφαση, το ποσοστό μικτού κέρδους για τους φαρμακέμπορους καθορίζεται ως εξής: α) για τα μη συνταγογραφούμενα φάρμακα (ΜΗΣΥΦΑ) ποσοστό έως 7,8% επί της ανώτατης καθαρής τιμής παραγωγού, β) για τα συνταγογραφούμενα φάρμακα τα οποία δεν αποζημιώνονται από τους ΦΚΑ ως ποσοστό 5,4 % επί της ανώτατης καθαρής τιμής παραγωγού, γ) για όλα τα αποζημιωμένα φάρμακα από τους ΦΚΑ ως ποσοστό 4,9% επί της ανώτατης καθαρής τιμής παραγωγού, όταν αυτή είναι έως 200 ευρώ, δ) για όλα τα αποζημιωμένα φάρμακα από τους ΦΚΑ ως ποσοστό 1,5% επί της ανώτατης καθαρής τιμής παραγωγού, όταν αυτή είναι μεγαλύτερη από 200,01 ευρώ.

- **ΣτΕ: Συνταγματικό το άνοιγμα του επαγγέλματος του φαρμακοποιού:** Οι σύμβουλοι Επικρατείας χαρακτηρίζουν όχι μόνο αναγκαία, αλλά και συνταγματική την υποχρεωτική συμμετοχή επιστήμονα φαρμακοποιού σε εμπορική κεφαλαιουχική εταιρεία, όπως είναι η ΕΠΕ, με ορισμένο ποσοστό εταιρικής μερίδας, ενώ αναφέρουν ότι «η υποχρεωτική συμμετοχή του φαρμακοποιού σε φαρμακευτική ΕΠΕ με ποσοστό εταιρικής μερίδας μικρότερο του 50%, δεν αντίκειται στη συνταγματικά προστατευόμενη επαγγελματική ελευθερία των φαρμακοποιών (άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος), καθώς δεν δύναται να θεωρηθεί ότι το κράτος έχει την υποχρέωση να επιβάλλει ένα συγκεκριμένο, ευνοϊκό για το φαρμακευτικό επάγγελμα, τρόπο λειτουργίας των φαρμακευτικών επιχειρήσεων, όπως την παραφύλαξη της ιδιοκτησίας των λειτουργούντων φαρμακείων στους επιστήμονες φαρμακοποιούς».

Εξάλλου, οι περιορισμοί του σχεδίου διατάγματος «στην επιχειρηματική ελευθερία των αιτούντων την άδεια φαρμακείου, συναρτώμενοι με την τήρηση ορισμένων διαδικασιών και όρων αδειοδότησης φαρμακείου (θέσπιση κωλυμάτων απόκτησης της ιδιότητας εταίρου σε φαρμακείο, υποχρεωτικών προσόντων για την απόκτηση άδειας φαρμακείου, ανώτατου αριθμού αδειών φαρμακείου ανά φαρμακοποιό και ανά εταίρο), δεν αντίκεινται στο Σύνταγμα¹⁵.

Όμως, το ΣτΕ σημειώνει ότι η διάταξη του διατάγματος η οποία «θεσπίζει απόλυτη απαγόρευση συμμετοχής ως εταίρου, σε εταιρείες που λειτουργούν φαρμακείο, φυσικού ή νομικού προσώπου που μετέχει υπό οποιαδήποτε ιδιότητα σε εταιρείες ιδιωτικών διαγνωστικών εργαστηρίων, σε φαρμακευτικές εταιρείες κ.ο.κ., εφόσον καθ' όλη τη χρονική περίοδο από την έναρξη έως την παύση λειτουργίας του φαρμακείου και ως προς την εταιρεία στην οποία μετέχει το φυσικό πρόσωπο είναι ή υπήρξε κύριος αριθμού μετοχών που το κατατάσσουν ή κατέτασσαν μεταξύ των δέκα μεγαλύτερων μετόχων της εταιρείας», ενδέχεται να δημιουργήσει προβλήματα στην εφαρμογή της, διότι συναρτά την ιδιότητα του κύριου μετόχου με ενέργειες τρίτων προσώπων (αγορές, πωλήσεις μετοχών), ενίοτε βραχείας διάρκειας, που δεν υπόκεινται καθ' οιονδήποτε τρόπο στον έλεγχο των συγκεκριμένων προσώπων, ενώ μπορεί να συνεπάγεται αναδρομικές ή επιγενόμενος

15. Ddikastes (2018) ΣτΕ Πρακτικό Συνεδριάσεως και Γνωμοδότηση 26/2018 (σχέδιο π.δ. για άδεια ίδρυσης φαρμακείου), ddikastes.gr, 23 Φεβρουαρίου. Ανακτήθηκε από: <https://www.ddikastes.gr/node/2621> [Προσβάσιμο: 5 Μαρτίου 2019].

- ανακύπτουσες ακυρότητες». Το ΣτΕ εγκρίνει την απελευθέρωση του επαγγέλματος με σκοπό την αποτελεσματικότητα και την προώθηση του ελεύθερου ανταγωνισμού ώστε να υπάρξει «νέο αίμα» στον κλάδο και την καταπολέμηση του μονοπωλίου προς το συμφέρον των καταναλωτών¹⁶.

2.4 Οδηγοί Ταξί

Πολλοί είναι αυτοί που έχουν κατά καιρούς αναρωτηθεί για τον χώρο του ταξί, πόσο εύκολο είναι να τον προσεγγίσουν σαν επαγγελματική δραστηριότητα, από εργασία ως οδηγοί, την αγορά άδειας ή και την έναρξη επιχείρησης σε αυτόν τον τομέα. Σε κάθε περίπτωση ο κλάδος υπόκειται σε αλλαγές τα τελευταία χρόνια κι αυτό ίσως ενταθεί με την είσοδο των νέων τεχνολογιών και σε αυτόν τον τομέα. Ο κλάδος του ταξί έχει διάφορους τομείς δραστηριοτήτων. Υπάρχουν εταιρίες που εμπορεύονται οχήματα και άδειες σαν μεσιτεία κι αντίστοιχα τις πωλούν ή και τις ενοικιάζουν, εταιρίες που ασχολούνται με περιφερειακά των ταξί (ταξίμετρα, εξειδικευμένα όργανα κτλ.), εταιρίες που παρέχουν μεταφορικό έργο μέσω συστημάτων διαχείρισης κλήσεων (ραδιοταξί, εφαρμογές για ταξί κ.α.)¹⁷.

Για να γίνει κάποιος οδηγός πρέπει να είναι υπήκοος της Ε.Ε. ή να έχει νόμιμη άδεια παραμονής, να έχει περάσει με επιτυχία τις εξετάσεις για την απόκτηση της ειδικής άδειας και να έχει γίνει έλεγχος στο ποινικό του μητρώο περί καταλληλότητας και νομιμότητας να ασκήσει το επάγγελμα αυτό. Αυτό που χρειάζεται κάποιος που θέλει να δραστηριοποιηθεί στην αγορά ταξί είναι καλή έρευνα αγοράς, κάποιο κεφάλαιο, μία γραφειοκρατία και σίγουρα ένα καλό προϊόν γιατί οι πελάτες πλέον είναι πιο ενημερωμένοι. Ο αγοραστής άδειας ταξί πρέπει επίσης να έχει Ελληνική ή υπηκοότητα ενός εκ των μελών κρατών της Ευρωπαϊκή ένωσης, ώστε να προχωρήσει στην συναλλαγή αυτή και στη συνέχεια να ασκήσει το επάγγελμα ο ίδιος ή να χρησιμοποιήσει την άδεια αυτή σαν επένδυση και να την παραχωρεί προς ενοικίαση. Σε εξαίρεση από την αγορά επαγγελματικής άδειας ΕΔΧ υπόκεινται ανήλικοι, δημόσιοι υπάλληλοι και συνταξιούχοι¹⁸.

16. Ddikastes (2018).

17 και 18.. Αναγνωστόπουλος, Χ. (2017) *Θέλετε να ανοίξετε τη δική σας εταιρεία ταξί*, epixeiro.gr, 23 Ιουλίου. Ανακτήθηκε από: <http://www.epixeiro.gr/article/51026> [Προσβάσιμο: 5 Μαρτίου 2019].

Η διαδικασία αυτή συνήθως ξεκινάει με την αναζήτηση από τον ενδιαφερόμενο γραφείων μεσιτείας αδειών για τη λήψη προσφορών. Εταιρίες αυτού του είδους μπορούν να βρεθούν με αναζήτηση στο Google και ενδεικτικά αρκετά τέτοια γραφεία βρίσκονται διάσπαρτα όσον αφορά στην περιοχή της Αθήνας. Αφού αποφασίσει με ποιο γραφείο θα συνεργαστεί, τότε προχωράει στη σύναψη συμβολαίου που συνήθως επικυρώνεται από συμβολαιογράφο. Μετέπειτα, πρέπει να μεταβεί στην Εφορία έχοντας επικυρωμένα αντίτυπα του συμβολαίου ώστε να προχωρήσει στην αντίστοιχη έναρξη επαγγέλματος για να μπορέσει η ταμειακή μηχανή του οχήματος να “γυρίσει” στο όνομά του. Ακολούθως, μεταβαίνει στο Υπουργείο Μεταφορών για να μπορέσει να γίνει πλήρης μεταβίβαση της κυριότητας της άδειας στο καινούργιο ιδιοκτήτη¹⁹.

Συνηθίζεται ωστόσο, τις παραπάνω γραφειοκρατικές εργασίες να τις αναλαμβάνει το εκάστοτε γραφείο μεσιτείας και συνήθως συμπεριλαμβάνονται στην προσφορά που δίνεται και κατά μέσο όρο η όλη διαδικασία δεν υπερβαίνει τις τρεις (3) ημέρες. Το μόνο που χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή πριν τη σύναψη συμβολαίου είναι να έχει γίνει από τον ενδιαφερόμενο ο αντίστοιχος έλεγχος της άδειας, την οποία ενδιαφέρεται να αγοράσει στο Υπουργείο Μεταφορών, ώστε να διαπιστώνεται ότι δεν είναι δεσμευμένη για οποιοδήποτε φορολογικό ή νομικό κώλυμα από δημόσιες αρχές ή τρίτα πρόσωπα²⁰. Στο σημείο αυτό αξίζει να γίνει μια αναφορά στο καθεστώς των αδειών και για το κατά πόσο το επάγγελμα θεωρείται ανοιχτό ή κλειστό. Η αποτίμηση των αδειών πριν από περίπου 10 χρόνια είχε φθάσει σε επίπεδα για την περιοχή της Αθήνας που άγγιζαν και τις €200.000. Φυσικά, η συντριπτική πλειοψηφία των αξιών της Ελληνικής οικονομίας εκείνης της περιόδου αποδείχθηκαν αρκετά υπερβολικές. Σήμερα η αξία των αδειών κυμαίνεται σε ένα εύρος τιμών κοντά στις € 70.000 - € 75.000 και φαίνεται να έχει βρει μια ισορροπία που σχετίζεται και με την ζήτηση που υπάρχει για μεταφορικό έργο από ταξί, η οποία και λόγω της κρίσης είναι αισθητά μειωμένη τα τελευταία χρόνια. Ο αριθμός των αδειών σε πολλές Ευρωπαϊκές πόλεις όπως και στην Ελλάδα καθορίζονται από πληθυσμιακά κριτήρια. Στην Αθήνα συγκεκριμένα ο αριθμός των αδειών καθορίζεται από ένα Μαθηματικό τύπο που λαμβάνει υπόψιν της η Περιφέρεια ως προς την έκδοση ή μη νέων αδειών. Συγκεκριμένα για την Περιφέρεια Αττικής, ο

19, 20 και 21. Αναγνωστόπουλος, Χ. (2017).

μέγιστος επιτρεπόμενος αριθμός οχημάτων ΕΔΧ, σύμφωνα με τον μαθηματικό τύπο, είναι 11.525, ενώ ο αριθμός των οχημάτων που κυκλοφορούν σήμερα είναι 13.772²¹.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν και τα ακόλουθα στατιστικά στοιχεία. Σε όλα τα κράτη της Ε.Ε. ο αριθμός των ταξί κυμαίνεται από 1,3 έως 2 ανά 1.000 κατοίκους. Ο δείκτης που επιλέχθηκε για την Ελλάδα είναι σαφώς μεγαλύτερος από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (2,5 ταξί ανά 1.000 κατοίκους για την Αθήνα, 2 ταξί ανά 1.000 κατοίκους για την υπόλοιπη Ελλάδα). Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ο σχετικός δείκτης στη Ρώμη είναι 2,1/1.000 κατοίκους, στο Βερολίνο 2/1.000, στο Μιλάνο 1,6/1.000, στις Βρυξέλλες 1,5/1.000, στη Στουτγάρδη 1,3/1.000. Η Ελλάδα βρίσκεται σαφώς πιο πάνω από άλλες ευρωπαϊκές χώρες σε ό,τι αφορά στον αριθμό των ταξί. Αυτό είναι κι εύκολα αντιληπτό από τα ταξί που βλέπουμε να κυκλοφορούν καθημερινά στους δρόμους. Συνεπακόλουθα πολλοί ρωτούν αν το επάγγελμα παραμένει ανοιχτό ή κλειστό. Εδώ υπάρχει άλλο ένα στοιχείο που πρέπει κανείς να συνυπολογίσει. Με το Μνημόνιο ΙΙ, μπορεί να μην υπήρξε απελευθέρωση του καθεστώτος των αδειών, υπήρξε όμως έμμεση απελευθέρωση ενός σημαντικού κομματιού του επαγγέλματος που έγινε μέσω της απελευθέρωσης του μεταφορικού έργου. Αυτό συνέβη με την απλοποίηση των κριτηρίων για την απόκτηση/μίσθωση πολυθέσιων οχημάτων ΕΙΧ (minivan , minibus κ.α.) από τουριστικά γραφεία, εταιρίες ενοικιάσεως αυτοκινήτων, ξενοδοχεία κ.α. για την εκτέλεση μεταφορικού έργου υποκατάστατου των ταξί. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να μειωθεί περαιτέρω το μεταφορικό έργο των τελευταίων. Οπότε συνεκτιμώντας όλα τα παραπάνω στοιχεία καθένας μπορεί να εξάγει τα προσωπικά του συμπεράσματα²².

Επίσης, στο χώρο υπάρχουν κι οι εταιρίες που αφορούν στη δημιουργία επιχειρηματικών μοντέλων για την οργάνωση και την διαχείριση κλήσεων προς τους οδηγούς-μέλη τους ως προς την παροχή μεταφορικού έργου προς τους επαγγελματίες με εύκολο τρόπο, π.χ. μέσω τηλεφωνικών κέντρων, εφαρμογών κτλ. Οι περισσότερες μορφές τέτοιων μοντέλων μέχρι τώρα είναι συνεταιριστικού τύπου. Αυτό που χρειάζεται επομένως κάποιος που θέλει να δραστηριοποιηθεί στην αγορά είναι καλή έρευνα αγοράς, κάποιο κεφάλαιο, μία γραφειοκρατία που εξαρτάται από το πόσο απλή ή χρονοβόρα είναι ανάλογα με το τι από όλα τα παραπάνω θέλει να κάνει και σίγουρα ένα καλό προϊόν γιατί οι πελάτες πλέον είναι πιο ενημερωμένοι και

δικαιολογημένα πιο απαιτητικοί σε κάποια ζητήματα²³.
22 και 23. Αναγνωστόπουλος, Χ. (2017).

2.5 Πολιτικοί Μηχανικοί

Το επάγγελμα του πολιτικού μηχανικού είναι και αυτό ένα επάγγελμα που το συντάσσουμε στην κατηγορία των κλειστών επαγγελμάτων που τείνει να ανοίξει. Ο Πολιτικός Μηχανικός ασχολείται με το να κατευθύνει τους μεγάλους παραγωγικούς πόρους και δυνάμεις της Φύσης (όπως βαρύτητα, νερό, άνεμο, σεισμό, ηλιακή ενέργεια κτλ.) για την καλύτερη εκμετάλλευση αυτών από την κοινωνία προς τον σκοπό της διευκόλυνσης της ζωής του ανθρώπου. Μέχρι σήμερα, οι κατηγορίες αυτές πτυχιούχων μηχανικών ουσιαστικά αποκλείονται από διάφορες εργασίες, αφού το επάγγελμα υπόκειται σε νομοθετικούς περιορισμούς. Αντίθετα, οι κατηγορίες των πολιτικών μηχανικών με απλή αναγγελία της ειδικότητας τους στους αρμόδιους φορείς (σήμερα περιφέρειες, παλιότερα Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας) αποκτούν την τυπική πρόσβασή τους στο επάγγελμα. Δεν συμβαίνει το ίδιο όμως με τους άλλους πτυχιούχους μηχανικούς, οι οποίοι προσέκρουαν στις υφιστάμενες νομοθετικές διατάξεις²⁴.

Ο Νόμος **4663/1930** με τον οποίο ίσχυαν τα ανωτέρω αποτελεί πλέον παρελθόν, καθώς το πολυνομοσχέδιο έφερε αλλαγές στο επάγγελμα του πολιτικού μηχανικού. Συγκεκριμένα η υποπαράγραφος Π12, μετά τις νομοτεχνικές βελτιώσεις, ορίζει ότι η ελεύθερη άσκηση του επαγγέλματος του πολιτικού μηχανικού, επιτρέπεται στους κατόχους διπλώματος της ανώτατης εκπαίδευσης. Η αλλαγή αυτή επιτρέπει και στους κατόχους των ΤΕΙ να ασκούν το επάγγελμα των πιο πάνω κλάδων των μηχανικών. Βέβαια αυτό δε σημαίνει ότι δεν θα υπάρξουν και περιορισμοί, καθώς όπως αναφέρεται στο άρθρο 4 αναφέρεται ότι με ΠΔ θα καθοριστούν οι περιορισμοί ως προς τη δυνατότητα άσκησης συγκεκριμένης επαγγελματικής δραστηριότητας σε περιπτώσεις τεχνικών έργων ή τμημάτων αυτών των οποίων η μελέτη και η κατασκευή και η λειτουργία τους απαιτεί ιδιαίτερη επιστημονική και τεχνική κατάρτιση και γνώση για λόγους δημοσίου συμφέροντος και δημόσιας ασφάλειας.

Η ΔΑΚΕ μηχανικών Τ.Ε εξέδωσε ανακοίνωση στην οποία αναφέρει ότι «μετά την ψήφιση του πολυνομοσχεδίου το επάγγελμα του μηχανικού στη χώρα μας ασκούν πλέον όχι μόνο οι απόφοιτοι των πολυτεχνείων και των πολυτεχνικών σχολών των

24. Νόμος 4663/1930, *Περί Εξασκήσεως του Επαγγέλματος του Πολιτικού Μηχανικού, Αρχιτέκτονος και Τοπογράφου*. Ανακτήθηκε από: <https://www.e-nomothesia.gr/epaggelmata-tekhnes/mekhanikoi-arkhitektones-mekhanologoi/n-4663-1930.html> [Προσβάσιμο: 5 Μαρτίου 2019].

ιδρυμάτων του πανεπιστημιακού τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης, αλλά όλοι οι μηχανικοί των ιδρυμάτων της ανώτατης εκπαίδευσης (και του πανεπιστημιακού και του τεχνολογικού τομέα).

Σημειώνεται εδώ ότι η ελεύθερη άσκηση του επαγγέλματος του πολιτικού μηχανικού επιτρέπεται μόνον: Α) Στους κατόχους διπλώματος πολιτικού μηχανικού των πολυτεχνείων και των πολυτεχνικών σχολών των ιδρυμάτων του πανεπιστημιακού τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης της ημεδαπής ή ισοτίμων σχολών της αλλοδαπής. Β) Σε όσους έχει αναγνωριστεί το δικαίωμα ασκήσεως του επαγγέλματος του πολιτικού μηχανικού σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.Δ/τος 38/2010 «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην οδηγία 2006/36/EK του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του συμβουλίου της 7ης Σεπτεμβρίου 2005 σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων»²⁵.

Σε ό,τι αφορά τους **ενεργειακούς επιθεωρητές**, πρόκειται για ένα επάγγελμα το οποίο είναι παράλληλο με αυτό του πολιτικού μηχανικού και το οποίο ανήκει και αυτό στα κλειστά επαγγέλματα είναι ο ενεργειακός επιθεωρητής. Ως **ενεργειακός επιθεωρητής** θεωρείται ένα φυσικό πρόσωπο, εγγεγραμμένο στα αντίστοιχα μητρώα, που διενεργεί ενεργειακές επιθεωρήσεις κτιρίων ή/και συστημάτων θέρμανσης ή/και κλιματισμού.

Στις πολυάριθμες σελίδες που συνθέτουν όλη την υφιστάμενη ενεργειακή νομοθεσία, περιγράφεται ο ρόλος του ενεργειακού επιθεωρητή, τα τυπικά προσόντα που οφείλει κάποιος να έχει για να αποκτήσει την ιδιότητα αυτή, αλλά και οι υποχρεώσεις του απέναντι στους καταναλωτές.

Αρχικά, οι ενεργειακοί επιθεωρητές μπορεί να είναι Διπλωματούχοι Μηχανικοί οι οποίοι προέρχονται από τις πανεπιστημιακές σχολές πενταετούς εκπαίδευσης και μέλη του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας ή Πτυχιούχοι Μηχανικοί Τεχνολογικής Εκπαίδευσης ή μηχανικοί που προέρχονται από εκπαιδευτικά συστήματα άλλων χωρών που να έχουν όμως αποκτήσει αναγνώριση επαγγελματικών δικαιωμάτων.

25. Π.Δ. 38/2010 (ΦΕΚ Α' 78/25-05-2010), *Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2005/36/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με*

την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, και άλλες διατάξεις. Ανακτήθηκε από: <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/457> [Προσβάσιμο: 5 Μαρτίου 2019].

Επιπλέον, θα πρέπει και οφείλουν να έχουν παρακολουθήσει εξειδικευμένα επαγγελματικά σεμινάρια και τέλος (όπως προβλέπει ο νόμος, αλλά ακόμα δεν έχει υλοποιηθεί), να δώσουν σχετικές εξετάσεις. Μέχρι λοιπόν την προκήρυξη των εξετάσεων, στα Μητρώα των μόνιμων ενεργειακών επιθεωρητών με αναγγελία όσοι μηχανικοί τηρούν τις δύο πρώτες προϋποθέσεις.

Έως τον Οκτώβριο του έτους 2013 υπήρχε σε ενεργεία και ο θεσμός των Προσωρινών Ενεργειακών Επιθεωρητών, οι οποίοι μάλιστα επιλέχτηκαν βάσει κάποιας επαγγελματικής εμπειρίας στη συγκεκριμένη περίπτωση 10ετή εμπειρία στην πρώτη προκήρυξη και 5ετή εμπειρία στην δεύτερη. Οι Προσωρινοί Ενεργειακοί Επιθεωρητές είχαν σαν πρωταρχικό στόχο την κάλυψη των αναγκών της αγοράς μέχρι την δημιουργία του μητρώου των μόνιμων ενεργειακών επιθεωρητών. Τον Σεπτέμβριο 2013 το Υ.ΠΕ.Κ.Α. με την κατάθεση του νόμου 4178/2013 έδωσε την δυνατότητα σε όσους μηχανικούς έχουν κάνει τα σεμινάρια να γραφτούν στα μητρώα των μόνιμων ενεργειακών επιθεωρητών. Απλώς, αυτοί οι μηχανικοί έχουν την υποχρέωση μέσα σε χρονικό διάστημα ενός έτους από την εγγραφή τους να δώσουν και τις απαραίτητες εξετάσεις- όταν αυτές φυσικά προκηρυχθούν.

Αυτά είναι περίπου τα βασικά χαρακτηριστικά των Ενεργειακών Επιθεωρητών και οι απαιτήσεις που οφείλει και πρέπει να τηρεί κάποιος για να εγγραφεί στα σχετικά μητρώα του ΥΠΕΚΑ. Τα παραθέτουμε μόνο και μόνο για να γίνει κατανοητό ότι πρόκειται κατά κύριο λόγο για επιστήμονες προερχόμενους από σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (πολυτεχνικά ιδρύματα ή Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα) που έχουν λάβει και επιπρόσθετη εξειδικευμένη εκπαίδευση πάνω στο αντικείμενο της ενεργειακής συμπεριφοράς των κτιρίων.

Άρα ο ρόλος τους δεν περιορίζεται κατά βάσει απλώς στην πραγματοποίηση μιας τυπικής ενεργειακής επιθεώρησης και στην έκδοση του Πιστοποιητικού Ενεργειακής Απόδοσης, με την προϋπόθεση να πραγματοποιηθεί η μίσθωση ή η μεταβίβαση ενός ακινήτου. Παρά ταύτα, έχουν όλες εκείνες τις γνώσεις θεωρητικές και πρακτικές, ώστε να είναι σε θέση να συμβουλευσουν κατάλληλα τους ιδιοκτήτες αλλά και τους

ενοίκους ακινήτων με κύριο μέλημα να βελτιώσουν την ενεργειακή απόδοση των ακινήτων.

Με λίγα λόγια με την δική τους καθοδήγηση πάνω στο συγκεκριμένο τομέα μπορούν όσοι ενδιαφέρονται να αναζητήσουν τεχνικές λύσεις που θα συμβάλλουν στην ενεργειακή θωράκιση του χώρου τους αλλά και στην αναβάθμιση ή βελτίωση των κτιριακών εγκαταστάσεων και συστημάτων²⁶.

2.6 Υπόλοιπα Επαγγέλματα που Απελευθερώθηκαν

Υπάρχουν, επίσης, και άλλα πολλά επαγγέλματα που δεν υπάρχει λόγος πρόσθετης ανάλυσης διότι είναι παρόμοια με τα προαναφερθέντα. Τι ισχύει με την απελευθέρωση των επαγγελμάτων και ποια είναι αυτά τα επαγγέλματα²⁷:

- περιορίζει τον αριθμό προσώπων που έχουν πρόσβαση στο επάγγελμα,
- εξαρτά τη χορήγηση άδειας από εκτίμηση ύπαρξης πραγματικής ανάγκης,
- θέτει γεωγραφικά όρια στο δικαίωμα άσκησης του επαγγέλματος,
- ορίζει ελάχιστες αποστάσεις μεταξύ των ασκούντων το επάγγελμα,
- απαγορεύει τη δημιουργία περισσότερων εγκαταστάσεων από το ίδιο πρόσωπο,
- επιβάλλει ή απαγορεύει τη διάθεση αγαθών από ορισμένου είδους επαγγελματική εγκατάσταση,
- επιβάλλει ή απαγορεύει την άσκηση επαγγέλματος υπό ορισμένη εταιρική μορφή,
- περιορίζει τη συμμετοχή στο εταιρικό κεφάλαιο με κριτήριο την επαγγελματική ιδιότητα των συμμετεχόντων,
- επιβάλλει υποχρεωτικές κατώτατες τιμές,
- υποχρεώνει τον ασκούντα το επάγγελμα να προσφέρει μαζί με τη δική του υπηρεσία και άλλες συγκεκριμένες υπηρεσίες.

26. Π.Δ. 38/2010 (ΦΕΚ Α' 78/25-05-2010), [Προσβάσιμο: 5 Μαρτίου 2019].

27. Παππούς, Γ. (2011) Απελευθερώνονται Δεκάδες Κλειστά Επαγγέλματα από 2 Ιουλίου, *iefimerida.gr*, 23 Μαΐου. Ανακτήθηκε από: <https://www.iefimerida.gr/news/7109/%CE%B1%CF%80%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%85%CE%B8%CE%B5%CF%81%CF%8E%CE%BD%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%B9->

[%CE%B4%CE%B5%CE%BA%CE%AC%CE%B4%CE%B5%CF%82-%CE%BA%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AC-%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%AD%CE%BB%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CE%B1%CF%80%CF%8C-2-%CE%B9%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%AF%CE%BF%CF%85](#)

Όλοι οι πιο πάνω περιορισμοί αίρονται αυτόματα μετά τις 2 Ιουλίου, χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε άλλη διοικητική πράξη. Αντίθετα, απαιτείται η έκδοση Προεδρικού Διατάγματος, μόνο εφόσον κρίνεται αναγκαία η διατήρηση για κάποιο επάγγελμα ενός ή περισσότερων από τους πιο πάνω περιορισμούς και αυτό μόνο εφόσον συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι δημοσίου συμφέροντος.

Ο πλήρης κατάλογος που έδωσε στη δημοσιότητα το υπουργείο αφορά τα επαγγέλματα:

1. Αισθητικός
2. Αμπιγιέρ
3. Ανώτερη Ιδιωτική Σχολή Δραματικής Τέχνης
4. Ανώτερη Ιδιωτική Σχολή Χορού
5. Αργυραμοιβός
6. Αρτοποιός
7. Αρχαιοπώλης
8. Ασφαλιστικός Πράκτορας
9. Ασφαλιστικός Σύμβουλος
10. Γομωτής – πυροδότης
11. Γραφείο Συμβούλων Εργασίας
12. Γραφείο Τελετών
13. Διαγνωστικά Κέντρα
14. Διαιτολόγος – Διατροφολόγος
15. Διασώστης ασθενοφόρου
16. Διερμηνέας
17. Δύτης

18. Εικονολήπτης
19. Εκμίσθωση Θαλασσιών Μέσων Αναψυχής
20. Εκπαιδευτής Υποψηφίων Οδηγών και Μοτοσυκλετών
21. Ενεχυροδανειστής
22. Επιβατικά ταξί Δημόσιας Χρήσης (αγοραία)
23. Επισκέπτης Υγείας
24. Επιχείρηση Εμπόρων Αρχαίων ή Νεώτερων Κινητών Μνημείων
25. Επιχείρηση Ενοικίασης Λιμουζινών
26. Επιχείρηση Παροχής Υπηρεσιών Ασφαλείας
27. Επιχείρηση Τουριστικών Λεωφορείων
28. Ερασιτεχνική Σχολή Χορού
29. Εργοθεραπευτής
30. Εφημεριδοπώλης
31. Ηλεκτρολόγος
32. Ηλεκτρονικός
33. Ηλεκτροσυγκολλητής
34. Ηχολήπτης
35. Θαλάσσιο ταξί
36. Θερμαστής
37. Ιδιωτικά ΚΤΕΟ
38. Κολλέγια
39. Ιδιωτικά Σχολεία
40. Καπνοπώλης
41. Καταδυτικές Υπηρεσίες Αναψυχής
42. Καταδυτικό Συνεργείο
43. Κατασκευή, Επισκευή, Εισαγωγή και Εμπορία Όπλων

44. Κατασκευή, Επισκευή, Εισαγωγή Πυρομαχικών, Εκρηκτικών Υλών, Κροτίδων κ.λ.π
45. Καταστήματα Υγειονομικού Ενδιαφέροντος επί θαλασσοπλοούντων πλοίων
46. Κλειθροποιός
47. Κοινωνικός Λειτουργός
48. Κομμωτής – κουρέας
49. Κρεοπώλης – εκδοροσφαγέας
50. Λάντζα (Μηχανοκίνητου Σκάφους)
51. Λειτουργία Γραφείων Ιδιωτικών Ερευνών
52. Λειτουργία Ιδιωτικών Επιχειρήσεων Παροχής Υπηρεσιών Ασφαλείας
53. Λιανικό Εμπόριο
54. Λιμενεργάτης
55. Λογιστής Φοροτεχνικός
56. Λογοθεραπευτής
57. Μαία
58. Μακιγιέρ
59. Μακινίστας
60. Μελισσοκόμος
61. Μεσιτικά Επαγγέλματα
62. Μεταφραστής
63. Ναυαγοςώστης
64. Ναυτικός Πράκτορας
65. Ξεναγός
66. Ξυλουργός
67. Οδικοί μεταφορείς επιβατών
68. Οδοντοτεχνίτης
69. Οικονομολόγος
70. Οξυγονοκολλητής
71. Οπλοπώλης
72. Οπτικός
73. Ορκωτός Εκτιμητής
74. Πυροτεχνουργός
75. Ραδιοηλεκτρολόγος

76. Ραδιοτεχνίτης
77. Ρυμουλκά
78. Σκηνογράφος – ενδυματολόγος
79. Σκηνοθέτης
80. Συντηρητής Αρχαιοτήτων, Έργων Τέχνης – Αποκατάστασης
81. Σύσταση Οδοντιατρικής Εταιρείας
82. Τεχνικός Αερίων Καυσίμων
83. Τεχνικός Ανελκυστήρων
84. Τεχνικός Αρτοποιίας - Ζαχαροπλαστικής
85. Τεχνικός αυτοκινήτων - Οχημάτων
86. Τεχνικός Αυτοματισμών
87. Τεχνικός Δικτύου Εκπομπής
88. Τεχνικός Εγκαταστάσεων Ψύξης, Αερισμού και Κλιματισμού
89. Τεχνικός Εργαστηρίου Φωτογραφίας
90. Τεχνικός Εφαρμογών Οπτικής
91. Τεχνικός Θερμικών και Υδραυλικών Εγκαταστάσεων
92. Τεχνικός Κινητής Τηλεφωνίας και Τηλεπικοινωνιών
93. Τεχνικός Λήψης Φωτογραφίας
94. Τεχνικός μηχανημάτων έργων
95. Τεχνικός Μίξης Ήχου
96. Τεχνικός Μοτοποδηλάτων και Μοτοσυκλετών
97. Τεχνικός Οργάνων Μέτρησης
98. Τεχνικός Περιλίξεων Ηλεκτρικών Μηχανών
99. Τεχνικός Ροής Προγράμματος
100. Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής
101. Τεχνικός Συντήρησης Βιβλιακού και Αρχειακού Υλικού
102. Τεχνικός Συντήρησης και Επισκευής Γεωργικών Μηχανημάτων
103. Τεχνικός Συστημάτων Τηλεπικοινωνιών και Μετάδοσης Πληροφορίας
104. Τεχνικός της Βιομηχανίας Κινηματογράφου και Τηλεόρασης
105. Τεχνικός Φαρμάκων, Καλλυντικών και παρεμφερών προϊόντων
106. Τεχνικός Χρωματικού Ελέγχου Ταινίας
107. Τεχνίτης Βαφής
108. Τεχνίτης Εγκαταστάσεων Θέρμανσης
109. Τεχνίτης Εξαερωτήρων - Αναμεικτήρων (καρμπυρατέρ)
110. Τεχνίτης Μοτοσυκλετών και Μοτοποδηλάτων
111. Τεχνίτης Περιποίησης Χεριών και Ποδιών
112. Τεχνίτης Σκηνικών

113. Τεχνίτης Συσκευών Υγραερίου
114. Τεχνίτης Συστημάτων Εξαγωγής Καυσαερίων
115. Τεχνίτης Τροχών
116. Τεχνίτης ψηφιακών ταχογράφων
117. Υδραυλικός
118. Υπηρεσίες Αγροτουρισμού
119. Υπηρεσίες Άθλησης
120. Υπηρεσίες Ασφαλείας
121. Υπηρεσίες Δασοκομίας
122. Υπηρεσίες Διαφήμισης
123. Υπηρεσίες Εκμίσθωσης Αυτοκινήτων
124. Υπηρεσίες Ελέγχου και Εκπαίδευσης
125. Υπηρεσίες Κατασκευών
126. Υπηρεσίες Οργάνωσης Εκδηλώσεων, Εκθέσεων
127. Υπηρεσίες Πιστοποίησης
128. Υπηρεσίες Συντήρησης και Υποστήριξης Γραφείων
129. Φορτοεκφορτωτής
130. Φροντιστής
131. Φύλακας Κατασχεμένου Πλοίου
132. Φυσικοθεραπευτής
133. Χημικός Ναυτιλίας
134. Ψυκτικός
135. Ψυχολόγος
136. Ωδεία - Μουσικές Σχολές²⁸

1.7 Ευρωπαϊκή οδηγία για τα κλειστά επαγγέλματα 2006/123

Θεωρώ αναγκαίο να κάνω μια ξεχωριστή αναφορά στην Ευρωπαϊκή οδηγία 2006/123 που αφορά τα κλειστά επαγγέλματα. Όπως γνωρίζουμε, διαμέσου της στρατηγικής της Λισσαβόνας, που υιοθέτησε το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πάρθηκε η απόφαση να ληφθούν πολλά μέτρα στοχεύοντας να αναδειχθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση μία δυνατή οικονομική ύπαρξη σε οικουμενικό πλαίσιο. Μέσα στα σχέδια της συγκεκριμένης στρατηγικής, η Ευρωπαϊκή Ένωση συνέχισε να προσπαθεί να ανοίξει τα λεγόμενα κλειστά επαγγέλματα και παράλληλα το Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο νομοθέτησε την Οδηγία 2006/123/EK για τις Υπηρεσίες στην Εσωτερική Αγορά ²⁹.

Με βάση τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σκοπός της Οδηγίας για τις Υπηρεσίες είναι η προώθηση δημιουργίας μίας αυθεντικής εσωτερικής αγοράς υπηρεσιών με σκοπό οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις να έχουν τη δυνατότητα πλήρους εκμετάλλευσης των ευκαιριών, που παρέχει ο πιο μεγάλος τομέας της Ευρωπαϊκής Οικονομίας. Επιπροσθέτως, να έχουν τη δυνατότητα να επωφελούνται πιο εύκολα από τις βασικές ελευθερίες, εγγυώμενες των άρθρων 49 και 56 της Συνθήκης Λισσαβόνας (ελευθερία παροχής υπηρεσιών σε διασυνοριακό επίπεδο και ελευθερία εγκατάστασης). Θεωρούν ότι με το να αναπτυχθεί μια ουσιαστικά ολοκληρωμένη εσωτερική αγορά υπηρεσιών θα δημιουργηθούν καινούργιες θέσεις εργασίας καθώς θα μεγεθυνθεί οικονομικά.

Παράλληλα, το Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο νομοθέτησε τρεις Οδηγίες κατά σειρά με σκοπό να κατασταλεί και να προληφθεί η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και η νομιμοποίηση εσόδων από δραστηριότητες

29. Τσουρούλης Ε. (2010), Ανακτήθηκε από: <http://dspeiraia.gr/article.asp?n=674&p=7&d=T%CE%BF%20%C2%AB%CE%AC%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%B3%CE%BC%CE%B1%CE%BB%20%CF%84%CE%BF%CF%85%20%C2%AB%CE%BA%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%8D%CE%BB%20%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D%20%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%AD%CE%BB%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%82%20%CE%9C%CF%8D%CE%B8%CE%BF%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%91%CE%BB%CE%AE%CE%B8%CE%B5%CE%B9%CE%B5%CF%82> [Προσβάσιμο: 15/6/2010].

εγκλήματος. Πιο συγκεκριμένα, η 3η Οδηγία, η οποία ενσωματώθηκε στο Ελληνικό δίκαιο με το Ν. 3691/2008, περιλαμβάνει διατάξεις που καθιερώνουν παράλογες υποχρεώσεις στους δικηγόρους, σαν υποχρέοντα πρόσωπα, ανάμεσα σε αυτά την δέσμευση αναφοράς κάποιων δραστηριοτήτων των πελατών στις υπεύθυνες αρχές. Οι συγκεκριμένες ρυθμίσεις υπονομεύουν τον θεσμικό ρόλο του Δικηγόρου, αλλά κατά κύριο λόγο προσβάλλουν τα βασικά δικαιώματα του πολίτη³⁰.

Με βάση τις ρυθμίσεις της Οδηγίας για τις Υπηρεσίες στην Εσωτερική Αγορά, η συγκεκριμένη Οδηγία, που εφαρμόζεται σαν προσθήκη στο υπάρχον κοινοτικό δίκαιο, επιβαλλόταν να ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο των Κρατών-Μελών μέχρι τις 28 Δεκεμβρίου 2009, παίρνοντας μέτρα πρακτικής ή οργανωτικής φύσεως και νομοθετικά μέτρα. Στην Ελλάδα, η Οδηγία ενσωματώθηκε με αργοπορία με τον Ν. 3844/2010.

Το άρθρο 3.1 της Οδηγίας όμως αποδέχεται ότι σε εκδοχή διαμάχης ανάμεσα σε ρύθμιση της Οδηγίας και ρυθμίσεων του Κοινοτικού Δικαίου, οι οποίες ρυθμίζουν ειδικά επαγγέλματα ή ειδικούς τομείς, τότε υπερνικούν οι δεύτερες. Δηλαδή, οι ρυθμίσεις της άλλης κοινοτικής πράξης υπερέχουν ενώ οι ρυθμίσεις της Οδηγίας για τις Υπηρεσίες δεν εφαρμόζονται (άρθρο. 5.1 Ν. 3844/2010)³¹.

Διαπιστώνεται ότι η πίεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής απέναντι στα μέλη/χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης να επιταχύνει τις διαδικασίες να ανοίξουν τα κλειστά επαγγέλματα, να ολοκληρωθεί η εσωτερική αγορά και να απελευθερωθούν οι υπηρεσίες πολλαπλασιάστηκαν. Κύριος σκοπός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι να μη παίρνουν τα μέλη - χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέτρα που νοθεύουν την ελεύθερη διακίνηση των υπηρεσιών, των κεφαλαίων, των επαγγελματιών και τον ελεύθερο ανταγωνισμό³². (Σταμπόγλης Διόν, 2009).

Βασικοί πυλώνες για να εφαρμοστεί η Οδηγία θα αποτελούν τα Ενιαία Κέντρα Εξυπηρέτησης (ΕΚΕ) και η δικτυακή πύλη Ερμής, διαμέσου της οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πράττουν με ηλεκτρονικό τρόπο τις συναλλαγές τους με το δημόσιο.

30. Τσουρούλης Ε. (2010).

31. Τσουρούλης Ε. (2010).

32. Σταμπόγλης Διόν (2009). Ανακτήθηκε από: <https://www.tovima.gr/2009/05/02/finance/epispvystein-apeleytherwsi-twn-ypiresiwn> [Προσβάσιμο από 2 Μαΐου 2009].

Το να δημιουργηθούν τα Ενιαία Κέντρα Εξυπηρέτησης (ΕΚΕ) πραγματικά ταυτίζεται με το να αναβαθμιστούν τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ). Στην αρχή, στις πιο μεγάλες πόλεις της χώρας θα τεθούν σε λειτουργία πιλοτικά 15 ΕΚΕ μέσα σε αντίστοιχα ΚΕΠ. Οπότε, σε περίπτωση που κάποιος ρουμάνος επαγγελματίας επιθυμήσει να δουλέψει στην χώρα μας θα έχει τη δυνατότητα να απευθύνεται σε ένα ΕΚΕ όχι μόνον για να μάθει τα πιστοποιητικά που έχει ανάγκη αλλά και διαμέσω αυτού του Κέντρου να μαζεύει τα έγγραφα και να τα παραδίδει στην ελληνική δημόσια διοίκηση, δίχως να είναι απαραίτητο να πηγαίνει από το ένα υπουργείο στο άλλο υπουργείο. Αντίστοιχη ευκολία θα έχει τη δυνατότητα και ο Έλληνας που θα θέλει να δουλέψει π.χ. στην Γερμανία ή στην Ουκρανία ή σε κάποια άλλη χώρα. Θα μπορεί να απευθύνεται σε αντίστοιχο Κέντρο αυτών των χωρών και θα διεκπεραιώνει όλες τις διαδικασίες δίχως να επισκέπτεται οργανισμούς ή υπουργεία³³.

Τα ΚΕΠ θα πρέπει να είναι οργανωμένα έτσι ώστε ο κάθε πάροχος για υπηρεσίες να έχει την δυνατότητα να ολοκληρώνει όλες τις απαιτούμενες διαδικασίες και διατυπώσεις όσον αφορά τις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, κυρίως εκείνες που αναφέρονται στη χορήγηση άδειας για να μη γίνεται μετάβαση σε άλλους φορείς, διευθύνσεις και οργανισμούς.

Δημιουργήθηκαν προστριβές ανάμεσα στα υπουργεία Εσωτερικών και Οικονομίας εξαιτίας των καθυστερήσεων της εφαρμογής του Ερμή. Σύμφωνα με το υπουργείο Οικονομίας, η Ειδική Γραμματεία Ψηφιακού Σχεδιασμού εξασφάλισε να χρηματοδοτηθεί η Κεντρική Δικτυακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης Ερμής με συνολική δαπάνη 9,75 εκατ. Ευρώ.

33. Σταμπόγλης Διόν (2009).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΠΟΥ ΕΙΧΑΝ ΓΙΝΕΙ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΟ ΑΝΟΙΓΜΑ

3.1 Προβλέψεις

Η αλήθεια είναι ότι το ζήτημα του ανοίγματος των επαγγελμάτων κρατούσε πολλά χρόνια και δεν άφηνε τον ελεύθερο ανταγωνισμό να εισχωρήσει στην αγορά. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι κανόνες αυτοί στα συγκεκριμένα επαγγέλματα να βρουν το κατάλληλο «timing» την εποχή της κρίσης και των Μνημονίων ώστε να μπουν στις ζωές μας με τα θετικά και τα αρνητικά του³⁴.

Οι αλλαγές που φέρνει το μνημόνιο

Όλα στα σουπερμάρκετ

- ▶ BENZINΗ
- ▶ ΤΣΙΓΑΡΑ
- ▶ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ - ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ
- ▶ ΒΡΕΦΙΚΟ ΓΑΛΑ
- ▶ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ
- ▶ ΒΙΤΑΜΙΝΕΣ

Επαγγέλματα και υπηρεσίες

- Τέλος οι δικηγόροι στα συμβόλαια (η κυβέρνηση πιέζει να παραμείνουν στα ακίνητα)
- Τέλος οι ελάχιστες αμοιβές των επιθεωρητών ενέργειας
- Συστήματα εισροών - εκροών στα πρατήρια βενζίνης
- Σύστημα εντοπισμού θέσης (GPS) για τα βυτιοφόρα για πάταξη λαθρεμπορίου

ΑΝΑΛΥΣΗ ΛΟΓ	
ΚΑΘΟΡΙΣΤΑ ΤΡΑΝΣΑΚΤΩ - ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΦΟΡΟΣ 5%	0,10
ΣΤΕΦΑΝΟΣ	
54 x 1,88 x	102,72
58 x 0,92 x	53,36
ΣΥΝΟΛΟ	156,08
ΣΥΝΟΛΟ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΣ ΣΥΜΒ	0,77
ΣΥΝΟΛΟ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΣ ΣΥΜΒ	0,77
54 x 420,00 x 0,10 x	22,68
58 x 420,00 x 0,10 x	24,36
ΣΥΝΟΛΟ	47,04
ΣΥΝΟΛΟ	203,12

Αυξήσεις

40%

στους λογαριασμούς ΔΕΗ (Μάιος)

25%

σε λεωφορεία (ΟΑΣΑ), τρένα (ΟΣΕ) και μετρό (Μάρτιος)

Πηγή: Εφημερίδα *Το Βήμα*

34. Παπαστάθης, Α. (2012) *Οι Αλλαγές που Φέρνει το Μνημόνιο*, *Το Βήμα*, 27 Οκτωβρίου. Ανακτήθηκε από: <https://www.tovima.gr/2012/10/22/finance/to-mnimonio-gia-times-agores-eisitiiria-kai-kleista-epaggelmata/> [Προσβάσιμο: 4 Μαρτίου 2019].

Εκτός από μειώσεις μισθών και συντάξεων, περιορισμούς σε κοινωνικά επιδόματα και εργασιακά δικαιώματα, το Μνημόνιο 3 προβλέπει το άμεσο άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων ως προαπαιτούμενη δράση (prioraction) πριν από την εκταμίευση της δόσης των 31,5 δισ. ευρώ. Αυτό σημαίνει ότι η κυβέρνηση πρέπει να υλοποιήσει μέσα σε τρεις εβδομάδες όσα δεν έγιναν σε τρία χρόνια. Στη μυστική ενημέρωση των ξένων δημοσιογράφων στο ξενοδοχείο «Hilton» (την οποία αποκάλυψε κατ' αποκλειστικότητα «Το Βήμα της Κυριακής») ο επικεφαλής της αποστολής του ΔΝΤ στην Ελλάδα κ. Πόουλ Τόμσεν ανέφερε επί λέξει: «Αν υπάρχει ένας τομέας στον οποίο έχουμε αποτύχει, αυτός είναι το άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων. Είμαστε στον πέμπτο χρόνο της ύφεσης και ακόμη έχουμε θετικό πληθωρισμό. Και αυτό είναι που εγείρει ένα θέμα άδικης κατανομής των βαρών. Στο

ίδιο «πακέτο» με το άνοιγμα των επαγγελματιών εντάσσεται και η απελευθέρωση των υπηρεσιών με στόχο να πέσουν οι τιμές. Πρόκειται για αλλαγές που προσκρούουν επί δεκαετίες σε μικρά και μεγάλα κατεστημένα συμφέροντα. «Συζητούμε τώρα την απελευθέρωση του λιανεμπορίου και της αγοράς καυσίμων» είπε ο κ. Τόμσεν στην περίφημη ενημέρωση, στην οποία δεν εκλήθη κανένας εκπρόσωπος ελληνικού μέσου ενημέρωσης. Εκτός από αναγκαίες μεταρρυθμίσεις, το Μνημόνιο 3 περιλαμβάνει αμφιλεγόμενες διατάξεις. Σε ορισμένα σημεία δίδεται η εντύπωση (κυρίως στα εργασιακά διαφορών κλάδων) ότι την ίδια στιγμή που η τρόικα καταγγέλλει στα ξένα ΜΜΕ «κατεστημένα συμφέροντα», όπως είπε ο κ. Τόμσεν, τείνει ευήκοα ώτα σε εγχώριες ομάδες που λειτουργούν ως «υποβολείς»³⁵.

3.1.1 Βενζίνη στα σουπερμάρκετ

Το νέο μνημόνιο προβλέπει σειρά παρεμβάσεων όπως η άρση των περιορισμών που ισχύουν για τη διανομή των καυσίμων, η οποία ανοίγει τον δρόμο για τη λειτουργία βενζινάδικων και από μεγάλα σουπερμάρκετ με σκοπό την ενίσχυση του ανταγωνισμού και τη μείωση της τιμής των καυσίμων. Τα ανεξάρτητα βενζινάδικα θα μπορούν να κατέχουν ή να νοικιάζουν βυτιοφόρα.

Για την «αποτροπή του λαθρεμπορίου και της φοροδιαφυγής στη διανομή καυσίμων, η κυβέρνηση πριν από την εκταμίευση του δανείου» καλείται να υλοποιήσει την (πολλάκις εξαγγελθείσα) εγκατάσταση συστημάτων εισροών - εκροών στα πρατήρια βενζίνης και συστημάτων εντοπισμού θέσης (GPS) στα βυτιοφόρα μεταφοράς. Στόχος να σταματήσει η καταλήστευση των καταναλωτών και του δημοσίου ταμείου³⁶.

35 και 36. Παπαστάθης, Α. (2012).

3.1.2 Συμβόλαια χωρίς δικηγόρους

Παρά τις αντιστάσεις, η τρόικα επιμένει στην άμεση κατάργηση πριν από την εκταμίευση της δόσης (prioraction) διάταξης του 1954 η οποία προβλέπει την υποχρεωτική παρουσία δικηγόρου για τη σύνταξη σειράς εγγράφων ενώπιον συμβολαιογράφου. Η υλοποίηση αυτής της απλής διαρθρωτικής αλλαγής εκτιμάται ότι θα μειώσει σημαντικά το κόστος πολλών πράξεων για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, αλλά θα πλήξει το εισόδημα των δικηγόρων, που αμείβονται με προκαθορισμένα ποσά.

Συγκεκριμένα προβλέπεται «κατάργηση του άρθρου 42 του Κώδικα Δικηγόρων 3026/1954 που αφορά την υποχρεωτική παράσταση δικηγόρου στη σύνταξη συμβολαίων για μια σειρά νομικών πράξεων», ενώ δίδεται η δυνατότητα και σε άλλους επαγγελματίες του νομικού κλάδου να διενεργούν έλεγχο τίτλων ιδιοκτησίας³⁷.

3.1.3 Αίρονται περιορισμοί

Πριν από την εκταμίευση της δόσης προβλέπεται το άνοιγμα όλων των κλειστών επαγγελμάτων με ειδικές παρεμβάσεις για την άρση των περιορισμών που ισχύουν σε κάθε επάγγελμα ξεχωριστά. Εκτός από τους δικηγόρους, αφορά μεταξύ άλλων τα επαγγέλματα των εκτελωνιστών, των κτηματομεσιτών, των ορκωτών λογιστών, των τουριστικών οδηγών, των αναλογιστών και των φορτοεκφορτωτών, αλλά και κλάδους όπως τα ιδιωτικά σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τα ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης και οι ιδιώτες πάροχοι πρωτοβάθμιας υγείας.

Αλλαγές προβλέπονται επίσης για τους λιμενεργάτες (θα δουλεύουν υπό καθεστώς ιδιωτικού δικαίου) τους ορκωτούς εκτιμητές (εξάλειψη των τελών που ισχύουν) τους Λογιστές και φοροτεχνικούς (η επαγγελματική ταυτότητα θα εκδίδεται αυτόματα εντός της τρίμηνης περιόδου). Προβλέπεται ακόμη τροποποίηση της νομοθεσίας για την κατάργηση ελάχιστων αμοιβών για τις υπηρεσίες ελέγχου των επιθεωρητών ενέργειας.

Ακόμη και για τα πιο απλά ζητήματα η ολιγορία υπήρξε μνημειώδης. Εφέτος τον Μάιο ένας ενδιαφερόμενος για το άνοιγμα του επαγγέλματος του κουρέα-κομμωτή απευθύνθηκε με επιστολή στον επίτροπο Οικονομικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής

37. Παπαστάθης, Α. (2012).

Ένωσης Ολι Ρεν ρωτώντας τι προσόντα χρειάζεται για να ασκήσει το επάγγελμα του κουρέα-κομμωτή το οποίο υποτίθεται ότι είχε ανοίξει από τις 2 Ιουλίου 2011 με βάση τον νόμο (3919/2011) που θα άνοιγε σύμφωνα με τους συντάκτες του «αυτομάτως περισσότερα από 400 επαγγέλματα». Ο επίτροπος απάντησε ότι η κυβέρνηση της Ελλάδας βρίσκεται στη διαδικασία εφαρμογής του νόμου για το άνοιγμα των

επαγγελματιών. Τον πληροφορήσε, δηλαδή, εμμέσως πλην σαφώς ότι ο νόμος δεν εφαρμόζεται³⁸.

Με στόχο τη μείωση των τιμών στο λιανεμπόριο γίνεται λόγος για την άρση «περιττών περιορισμών» στους τομείς της «υγιεινής, της εργασίας και των μεταφορών». Στόχος είναι η μείωση του «λειτουργικού κόστους» των επιχειρήσεων του κλάδου. Στο πλαίσιο αυτό πριν από την εκταμίευση της δόσης η κυβέρνηση πρέπει να υιοθετήσει νομοθεσία που θα αποσυνδέει τις ώρες εργασίας των εργαζομένων στον κλάδο από το ωράριο λειτουργίας των καταστημάτων οδηγώντας ουσιαστικά σε πλήρη απελευθέρωση ωραρίου και στην καταβολή λιγότερων υπερωριών από τις επιχειρήσεις. Τα σουπερμάρκετ θα μπορούν να πωλούν τσιγάρα, περιοδικά, εφημερίδες, ακόμη και βρεφικό γάλα. Στο σχέδιο του μνημονίου υπάρχει μεταξύ άλλων πρόβλεψη για την πώληση βιταμινών και συμπληρωμάτων διατροφής από τα σουπερμάρκετ.

3.1.4 Minibus και λιμουζίνες

Για τη στήριξη του τουρισμού η κυβέρνηση καλείται να νομοθετήσει άμεσα την άρση όλων των περιορισμών στην ενοικίαση ημιφορτηγών, βαν και λιμουζινών. Αυτό σημαίνει ότι θα επιτραπεί και σε ξενοδοχεία και τουριστικά πρακτορεία να λειτουργούν minibus (κάτω των 12 θέσεων) και να προσφέρουν τουριστικά πακέτα που θα περιλαμβάνουν την ενοικίαση βαν και τζιπ 4X4 από τους πελάτες τους. Υπενθυμίζεται ότι ως σήμερα οι 35 κάτοχοι αδειών λιμουζινάς έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα εκμετάλλευσης αυτοκινήτου με οδηγό σε υπηρεσίες πολυτελείας.

38. Παπαστάθης, Α. (2012).

3.1.5 Αυξήσεις σε λεωφορεία-τρένα και ρεύμα

Υπό τον τίτλο «Διαβεβαίωση ότι οι τιμές του ηλεκτρισμού θα αντανakλούν το κόστος παραγωγής» προαναγγέλλονται αυξήσεις στην τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος

οι οποίες μπορούν να φτάσουν ακόμη και το 40% και ορίζεται ότι θα εφαρμοστούν την άνοιξη. Η κυβέρνηση πρέπει να εκδώσει «υπουργική απόφαση ως τα τέλη του Μαρτίου του 2013, με ισχύ από τον Μάιο του 2013, για να αναθεωρήσει τις τιμές της χαμηλής τάσης για τον τελικό χρήστη με βάση την ανάκτηση κόστους» σημειώνεται στο μνημόνιο³⁹.

3.1.6 Προς Ιδιωτικοποίηση της ΔΕΗ

Βασική πρόβλεψη είναι η αναδιάρθρωση και η ιδιωτικοποίηση της ΔΕΗ. «Το σχέδιο θα ορίζει ποια τμήματα της ΔΕΗ θα ιδιωτικοποιηθούν και μέσα σε ποιο χρονικό πλαίσιο» σημειώνεται μεταξύ άλλων. Παράλληλα προβλέπεται η εκπόνηση μελέτης για τις αμοιβές των εργαζομένων και το σύστημα προαγωγών στην επιχείρηση με στόχο την ευθυγράμμιση με τις πρακτικές που ακολουθούνται σε αντίστοιχες επιχειρήσεις του εξωτερικού αλλά και στον ιδιωτικό τομέα στην Ελλάδα. Το νέο μνημόνιο προβλέπει επίσης ρητά ότι τον Μάρτιο του 2013 θα εφαρμοστεί αύξηση εισιτηρίων «τουλάχιστον κατά 25%» για τα αστικά λεωφορεία (ΟΑΣΑ) και τα τρένα (ΟΣΕ). «Η πρόβλεψη για αύξηση θα μπορούσε να αποφευχθεί με ισοδύναμα μέτρα τα οποία είναι δυνατόν να λειτουργήσουν εν τω μεταξύ» αντέτεινε αυτή την εβδομάδα ο γενικός γραμματέας Μεταφορών του υπουργείου Ανάπτυξης κ. Νίκος Σταθόπουλος με ανακοίνωσή του προς τον Τύπο. Ειδικότερα έκανε λόγο για «την εξυγίανση των συγκοινωνιακών ΔΕΚΟ, τις οικονομίες κλίμακος που θα προκύψουν από τη λειτουργική συγχώνευση των εταιρειών ΣΤΑΣΥ και ΟΣΥ και (...) τη συνεχιζόμενη προσπάθεια ενίσχυσης των ελέγχων κατά της λαθρεπιβίβασης». Τα επιχειρήματα αυτά δυστυχώς δεν στάθηκε δυνατόν να πείσουν την τρόικα ώστε να απαλειφθεί η πρόβλεψη για αυξήσεις 25% στο νέο μνημόνιο την ώρα που περικόπτονται μισθοί και συντάξεις.

39. Παπαστάθης, Α. (2012).

3.2 Επιπτώσεις

Στόχος της απελευθέρωσης των επαγγελματιών εκτός από το να γίνει η αγορά πιο ευέλικτη και αποτελεσματική ήταν προτού ξεκινήσει όλη αυτή η διαδικασία με

αξιοκρατικούς τρόπους εισαγωγής, ήταν να έχει γενικότερα θετικά οφέλη στην κοινωνία εκτός από την οικονομία. Σύμφωνα με μελέτη του (ΚΕΠΕ) Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών αναφέρονται οι θετικές επιπτώσεις στην Ελληνική οικονομία σχετικά με την απελευθέρωση των κλειστών επαγγελμάτων. «Η απελευθέρωση των επαγγελμάτων, παρά τη βραχυχρόνια σχετικά μικρή οικονομική της επίδραση, αποτελεί μία αναγκαία διαρθρωτική μεταρρύθμιση με πολυδιάστατα και μακροχρόνια θετικά οφέλη». Αυτό αναφέρεται στα συμπεράσματα έκθεσης του Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) με τίτλο «Αποτίμηση της απελευθέρωσης σε 20 επιλεγμένα επαγγέλματα»⁴⁰.

Ωστόσο, όπως σημειώνει στον πρόλογο της έκθεσης ο πρόεδρος του ΔΣ και επιστημονικός διευθυντής του ΚΕΠΕ, Νίκος Θεοχαράκης, «είναι βέβαιο, πάντως, ότι είναι αρκετά νωρίς για να μπορούμε να εκτιμήσουμε, με επιστημονικά βάσιμο τρόπο, το πρόσημο της αποτίμησης της απελευθέρωσης των επαγγελμάτων στην ελληνική οικονομία. Όσο η ύφεση διαρκεί και δεν αντιμετωπίζεται με μακροοικονομικά αποτελεσματικό τρόπο, είναι πολύ αμφίβολο αν μεταρρυθμίσεις στο μικροοικονομικό επίπεδο μπορούν να λειτουργήσουν ως ο μοχλός της περιπόθητης ανάπτυξης»⁴¹.

Η έκθεση αποτιμά την πορεία απελευθέρωσης της αγοράς επαγγελμάτων/οικονομικών δραστηριοτήτων του τομέα των υπηρεσιών, ως αποτέλεσμα των θεσμικών αλλαγών που έλαβαν χώρα σε αυτόν τον τομέα μέχρι το τέλος του 2014. Σημείο εκκίνησης αποτελεί ο Ν.3919/2011, που αφορούσε την κατάργηση αδικαιολόγητων περιορισμών στην πρόσβαση και άσκηση επαγγελμάτων, ενώ ακολούθησε σειρά συμπληρωματικών νομοθετημάτων στην κατεύθυνση της απελευθέρωσης. Για τη διασφάλιση της, κατά το δυνατόν, αντιπροσωπευτικότητας του δείγματος, ώστε να καταστεί δυνατή η εξαγωγή γενικότερων συμπερασμάτων σχετικά με την αποτελεσματικότητα των νομοθετικών παρεμβάσεων, την πορεία απελευθέρωσης και τις επιπτώσεις στους νεοεισερχόμενους και τις τιμές/αμοιβές, επελέγησαν 20 ρυθμιζόμενα επαγγέλματα με βάση έναν συνδυασμό κριτηρίων⁴².

40, 41 και 42. Κώτσοι, Α., Αθανασίου, Ε., Κανελλόπουλος, Ν., Καραγιάννη, Ρ. Οκτασέλιδη, Ι. (2016).

Τα συγκεκριμένα επαγγέλματα/οικονομικές δραστηριότητες είναι: Συμβολαιογράφοι-συμβολαιογραφικές εταιρείες, δικηγόροι-δικηγορικές εταιρείες, νόμιμοι ελεγκτές, λογιστές-φοροτεχνικοί, ιατροί-ιατρεία-πολυϊατρεία, οδοντίατροι-οδοντιατρεία-

πολυδοντιατρεία, φυσικοθεραπευτές-εργαστήρια φυσικοθεραπείας, διδασκαλία σε φροντιστήριο-ίδρυση φροντιστηρίου, ενεργειακοί επιθεωρητές, μεσίτες, πιστοποιημένοι εκτιμητές, οδηγοί ταξί-επιβατηγά ταξί δημόσιας χρήσης, φορτοεκφορτωτές, ναυτικοί πράκτορες, ξεναγοί, ιδιωτικά γραφεία ευρέσεως εργασίας, επιχειρήσεις προσωρινής απασχόλησης, εφημεριδοπώλες-πρακτορεία διανομής τύπου, ενεχυροδανειστές και εκτελωνιστές⁴³.

Από την ανάλυση με βάση την εργαλειοθήκη του ΟΟΣΑ και τους δείκτες ρύθμισης προκύπτει ότι η εφαρμογή του νέου θεσμικού πλαισίου είχε ως αποτέλεσμα την κατάργηση ή δραστηκή μείωση της πλειονότητας των περιορισμών στο σύνολο των εξεταζόμενων επαγγελμάτων/οικονομικών δραστηριοτήτων. Η μεγαλύτερη μείωση αφορά σε εμπόδια εισόδου στα επαγγέλματα και λιγότερο σε ρυθμίσεις συμπεριφοράς τους. Οι εναπομείνασες ρυθμίσεις αφορούν κυρίως επιστημονικά επαγγέλματα και οικονομικές δραστηριότητες όπου, λόγω της απαιτούμενης επιστημονικής εξειδίκευσης και της ιδιαίτερης φύσης των παρεχόμενων υπηρεσιών, δικαιολογείται κάποιος υψηλότερος βαθμός ρυθμίσεων. Οι νεοεισερχόμενοι, στο σύνολο των εξεταζόμενων επαγγελμάτων, δεν μειώθηκαν σημαντικά, παρά την οικονομική ύφεση, ενώ αν εξαιρεθούν ορισμένα επαγγέλματα που έχουν υψηλή απασχόληση και κινητικότητα, ο αριθμός τους αυξήθηκε. Επιπλέον, σε σύγκριση με τα έτη πριν τη μεταρρύθμιση, ο αριθμός των νεοεισερχομένων φαίνεται να αυξάνεται καθώς περνούν τα έτη και ωριμάζει η απελευθέρωση⁴⁴.

	Ρυθμίσεις εισόδου		Ρυθμίσεις συμπεριφοράς		Γενικός Δείκτης		
	Πριν	Μετά	Πριν	Μετά	Πριν	Μετά	Διαφορά
Επάγγελμα/Δραστηριότητα							
Δικηγόροι	5,04	5,04*	3,27	1,25*	8,31	6,29*	2,02
Δικηγορικές εταιρείες	5,04	5,04*	4,34	2,31*	9,38	7,36*	2,02
Συμβολαιογράφοι/ Συμβολαιογραφικές εταιρείες	5,52	5,52	4,50	4,20	10,02	9,72	0,30

Πηγή: Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών

43 και 44. Κώτσι, Α., Αθανασίου, Ε., Κανελλόπουλος, Ν., Καραγιάννη, Ρ. Οκτασέλιδη, Ι. (2016).

Με δεδομένο ότι οι μειώσεις στις τιμές των υπηρεσιών που περιλαμβάνονται στο Γενικό Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΓΔΤΚ) ξεκίνησαν, κατά κανόνα, ένα έτος νωρίτερα από τη μείωση του Δείκτη, αλλά και το γεγονός ότι σε αρκετές

από αυτές τις υπηρεσίες οι μειώσεις των τιμών ήταν εντονότερες συγκριτικά με την αντίστοιχη υποχώρηση του ΓΔΤΚ κατά τα έτη 2013-2014, δεν μπορεί κανείς να αποκλείσει το ενδεχόμενο οι συγκεκριμένες μειώσεις να οφείλονται, σε κάποιο βαθμό, στις μεταρρυθμίσεις. Σαφείς ενδείξεις για μείωση ως αποτέλεσμα της μεταρρύθμισης προκύπτουν μόνο για τις υπηρεσίες των μεσιτικών γραφείων. Αντίστοιχες ενδείξεις παρατηρούνται και για τα περισσότερα επαγγέλματα που δεν συμμετέχουν στη διαμόρφωση του ΓΔΤΚ⁴⁵.

	Ρυθμίσεις εισόδου		Ρυθμίσεις συμπεριφοράς		Γενικός Δείκτης		
	Πριν	Μετά	Πριν	Μετά	Πριν	Μετά	Διαφορά
Επάγγελμα/Δραστηριότητα							
Μηχανικοί	3,68	3,68	2,76	1,26	6,44	4,94	1,50
Εταιρείες μηχανικών	3,68	3,68	2,91	1,41	6,59	5,09	1,50
Ενεργειακοί επιθεωρητές	4,00	1,41	2,91	1,28	6,91	2,69	4,22

Πηγή: *Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών*

Η μεταρρύθμιση συνέπεσε με ιδιαίτερα δυσμενείς συνθήκες στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας και στην εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας και σε αυτά τα επαγγέλματα, λόγω της οικονομικής κρίσης. Οι συγκεκριμένες οικονομικές συνθήκες καθιστούν ιδιαίτερα περίπλοκη την αποτίμηση των επιδράσεων της απελευθέρωσης, καθώς είναι δύσκολος ο διαχωρισμός τους από τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης. Επιπλέον, κατά τη σύνταξη της εργασίας οι νομοθετικές παρεμβάσεις σε συγκεκριμένα επαγγέλματα δεν είχαν ολοκληρωθεί, ενώ σε όσα είχαν οριστικοποιηθεί δεν είχε περάσει αρκετός χρόνος από την εφαρμογή τους. Η τελική διαμόρφωση του θεσμικού πλαισίου, πιθανόν, να επηρεάσει περαιτέρω, τόσο τον αριθμό των νεοεισερχόμενων όσο και τις τιμές/αμοιβές, ενώ για ορισμένες μεταβλητές, όπως η απασχόληση, που χαρακτηρίζονται από χρονική υστέρηση, απαιτείται να περάσει περισσότερος χρόνος, ώστε να εκδηλωθούν πλήρως τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων. Συνολικά, σύμφωνα με τις πρώτες ενδείξεις, η απελευθέρωση είχε μία θετική επίδραση και

45. Κώτσι, Α., Αθανασίου, Ε., Κανελλόπουλος, Ν., Καραγιάννη, Ρ. Οκτασέλιδη, Ι. (2016).

ανεξαρτήτως του μικρού μεγέθους αυτής της επίδρασης βραχυχρόνια, αποτελεί μία αναγκαία διαρθρωτική μεταρρύθμιση με πολυδιάστατα και μακροχρόνια οφέλη⁴⁶.

Επάγγελμα/Δραστηριότητα	Ρυθμίσεις εισόδου		Ρυθμίσεις συμπεριφοράς		Γενικός Δείκτης		
	Πριν	Μετά	Πριν	Μετά	Πριν	Μετά	Διαφορά
Ιατρός	4,64	2,24	2,78	1,82	7,42	4,06	3,36
Οδοντίατρος	4,16	1,76	2,78	1,82	6,94	3,58	3,36
Ιδιωτικά ιατρεία-πολυιατρεία - εργαστήρια διαγνωστικά - φυσικής ιατρικής	4,64	2,24	3,76	1,10	8,40	3,34	5,06
Ιδιωτικά οδοντιατρεία-πολυιατρεία	4,16	1,76	3,76	1,10	7,92	2,86	5,06
Ιδιωτικές κλινικές	4,64	4,64	3,08	3,08	7,72	7,72	0,00
Κέντρα αποθεραπείας και αποκατάστασης	4,64	4,64	3,02	3,02	7,66	7,66	0,00
Μονάδες χρόνιας αιμοκάθαρσης	6,64	3,04	4,94	2,28	11,58	5,32	6,26
Φυσικοθεραπευτές	3,44	1,04	2,78	1,52	6,22	2,56	3,66
Εργαστήρια φυσικοθεραπείας	3,44	1,04	4,00	1,82	7,44	2,86	4,58
Οπτικός	3,76	1,36	0,00	0,00	3,76	1,36	2,40
Καταστήματα οπτικών ειδών	3,76	1,36	1,65	0,00	5,41	1,36	4,05
Νοσηλεύτης	3,28	0,88	0,30	0,30	3,58	1,18	2,40
Βοηθός νοσηλεύτη	2,88	0,48	0,00	0,00	2,88	0,48	2,40
Επισκέπτες υγείας	3,04	0,64	0,00	0,00	3,04	0,64	2,40
Μαίες	3,60	1,20	1,32	1,32	4,92	2,52	2,40
Φυσικοί νοσοκομείων - ακτινοφυσικοί ιατρικής	3,76	1,36	0,00	0,00	3,76	1,36	2,40
Ψυχολόγοι	3,04	0,64	0,00	0,00	3,04	0,64	2,40
Κοινωνικοί λειτουργοί	3,84	1,44	1,50	1,50	5,34	2,94	2,40
Οδοντοτεχνίτης	3,28	0,88	0,54	0,54	3,82	1,42	2,40
Οδοντοτεχνικά εργαστήρια	3,28	0,88	2,49	2,04	5,77	2,92	2,85
Βοηθοί οδοντοτεχνίτη	3,44	1,04	0,00	0,00	3,44	1,04	2,40

Πηγή: Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών

Ειδικότερα, σύμφωνα με τη μελέτη του ΚΕΠΕ, ο αριθμός των νεοεισερχομένων στο σύνολο των εξεταζόμενων επαγγελματιών την περίοδο 2009-2011 υπολογίζεται σε 10.893. Το 2012 καταγράφουν πτώση 18,9% και διαμορφώνονται σε 8.838, ενώ το 2013 και το 2014 αυξάνονται σε 9.047 και 10.330, αντίστοιχα. Δηλαδή, οι νεοεισερχόμενοι το 2013 είναι μόλις 5,2% λιγότεροι σε σχέση με πριν από την έναρξη των μεταρρυθμίσεων. Αν εξαιρεθούν τα τρία επαγγέλματα που παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη κινητικότητα (λογιστές - φοροτεχνικοί, ιατροί, ταξί) και που συγκεντρώνουν πάνω από το 80% των νεοεισερχομένων, ο αριθμός των υπολοίπων νεοεισερχομένων από 1.823 το 2012 αυξάνεται σε 2.755 το 2014, δηλαδή κατά 47,9%. Αναλυτικότερα:

46. Κώτσι, Α., Αθανασίου, Ε., Κανελλόπουλος, Ν., Καραγιάννη, Ρ. Οκτασέλιδη, Ι. (2016).

- Πέντε επαγγέλματα καταγράφουν αύξηση στους νεοεισερχομένους το 2012 έναντι της περιόδου πριν από τις μεταρρυθμίσεις (συμβολαιογράφοι, νόμιμοι ελεγκτές, ιατροί, φορτοεκφορτωτές και ενεχυροδανειστές). Το σύνολο αυτών των επαγγελμάτων συνέχισε να έχει αύξηση των νεοεισερχομένων και το 2014, ενώ αύξηση παρουσίασαν και οι ξεναγοί, οι επιχειρήσεις προσωρινής απασχόλησης και οι εφημεριδοπώλες.
- Οκτώ επαγγέλματα καταγράφουν μείωση των νεοεισερχομένων για ολόκληρη την περίοδο μετά τη μεταρρύθμιση (δικηγόροι, λογιστές, οδοντίατροι, φυσικοθεραπευτές, φροντιστήρια, οδηγοί ταξί, ναυτικοί πράκτορες και ιδιωτικά γραφεία ευρέσεως εργασίας)
- Για τέσσερα επαγγέλματα δεν υπάρχουν στοιχεία για την περίοδο πριν από το 2012.

3.2.1 Πτώση Τιμών

Θετικές φαίνεται ότι είναι οι πρώτες ενδείξεις και σε ότι αφορά την υποχώρηση των τιμών των παρεχόμενων υπηρεσιών. Ο γενικός δείκτης τιμών καταναλωτή στις εξεταζόμενες δραστηριότητες ενώ μέχρι και το 2012 αυξανόταν, το 2013 υποχώρησε 0,9% και το 2014 1,3% σε ετήσια βάση. Αν και η υποχώρηση των τιμών μπορεί να συνδέεται με την οικονομική κρίση, το ΚΕΠΕ επισημαίνει χαρακτηριστικά: *«Με δεδομένο ότι, με εξαίρεση τα ταξί και τα μεσιτικά γραφεία, οι μειώσεις στις τιμές στις επιμέρους υπηρεσίες ξεκίνησαν ένα έτος νωρίτερα από τη μείωση του γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή, αλλά και καθώς σε αρκετές από αυτές τις υπηρεσίες οι μειώσεις τιμών ήταν εντονότερες συγκριτικά με την αντίστοιχη υποχώρηση του ΓΔΤΚ κατά τα έτη 2013-2014, δεν μπορεί κανείς να αποκλείσει το ενδεχόμενο οι συγκεκριμένες μειώσεις να οφείλονται σε κάποιον βαθμό στις μεταρρυθμίσεις».*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ (FREE COMPETITION)

4.1 Ορισμός

Ελεύθερος ανταγωνισμός επικρατεί στην αγορά όταν υπάρχουν πολλοί αγοραστές και πωλητές που δρουν ανεξάρτητα ο ένας από τον άλλο και δεν έχουν τη δύναμη, σε ατομικό επίπεδο, να επηρεάσουν την τιμή του προϊόντος. Το ίδιο πρέπει να ισχύει και για κάθε συντελεστή παραγωγής. Επιπλέον πρέπει να είναι ελεύθεροι οι αγοραστές και οι πωλητές να εισέλθουν σε συγκεκριμένες αγορές ή να εξέλθουν από αυτές χωρίς να αντιμετωπίσουν νομικά, θεσμικά ή άλλα εμπόδια που θα δυσκόλευαν την προσαρμοστικότητα της οικονομίας στις μεταβαλλόμενες συνθήκες⁴⁷.

Ορισμένοι οικονομικοί επιστήμονες ισχυρίζονται ότι ο ελεύθερος ανταγωνισμός αποτελεί προϋπόθεση για την πρόληψη ή την εξουδετέρωση των ακροτήτων στις οποίες θα μπορούσε να οδηγήσει η επιδίωξη του ατομικού συμφέροντος. Ειδικότερα ελεύθερος ανταγωνισμός επικρατεί σε έναν κλάδο όταν:

- 1) Αποτελείται από σχετικά μεγάλο αριθμό μικρών επιχειρήσεων.
- 2) Το προϊόν θεωρείται από τους καταναλωτές απολύτως ομοιογενές, έτσι είναι αδιάφοροι για το ποια επιχείρηση το παράγει.
- 3) Λόγω του μεγάλου αριθμού των επιχειρήσεων και του μικρού τους μεγέθους, καμία τους δεν μπορεί να επηρεάζει την τιμή του προϊόντος, άρα αυτή θεωρείται δεδομένη.
- 4) Υπάρχει απόλυτη ελευθερία εισόδου νέων επιχειρήσεων στον κλάδο καθώς και εξόδου από αυτόν.
- 5) Πωλητές και αγοραστές έχουν πλήρη γνώση των συνθηκών της αγοράς (Ευρετήριο οικονομικών όρων).

47. Ευρετήριο οικονομικών όρων. Ανακτήθηκε από <https://www.euretirio.com/pliris-elftheros-teleios-antagonismos/>.

4.2 Πλεονεκτήματα Ελεύθερου Ανταγωνισμού

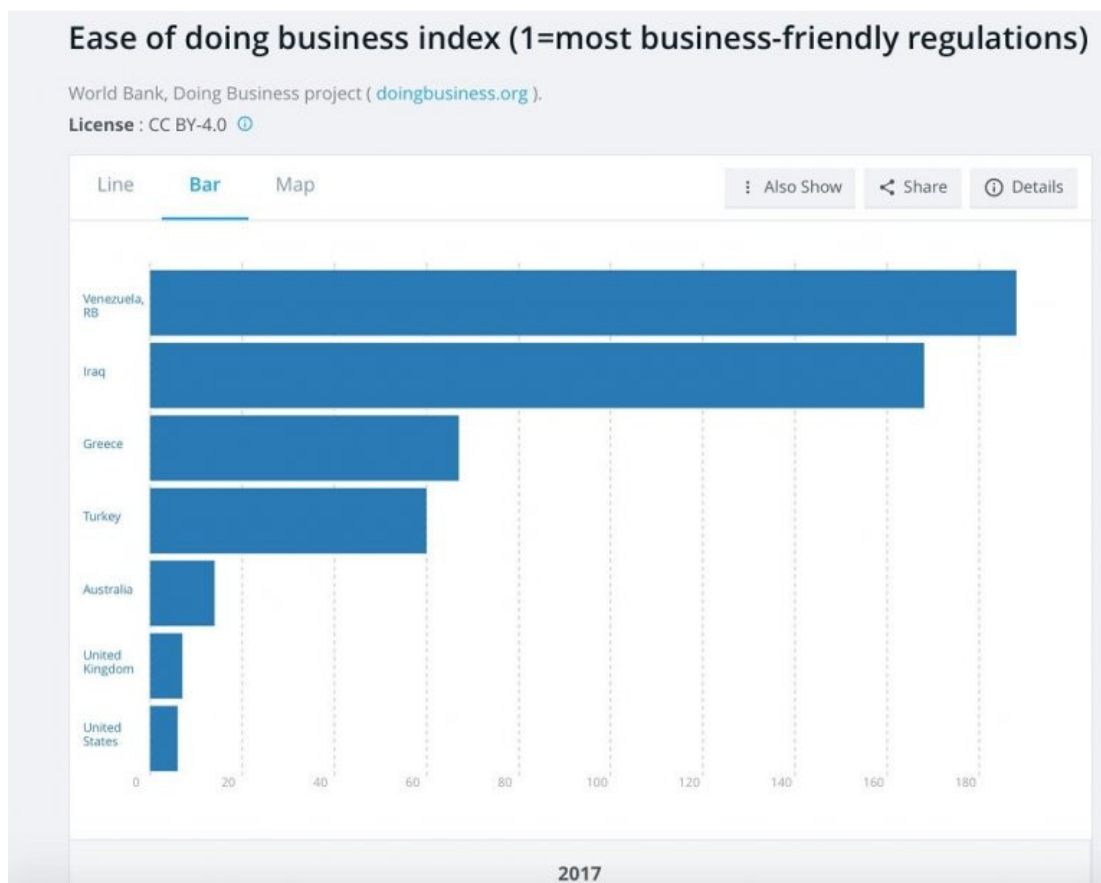
Ο ανταγωνισμός σπρώχνει τις επιχειρήσεις και γενικά την ελεύθερη αγορά να προσπαθήσουν να κερδίσουν περισσότερους πελάτες από τους ανταγωνιστές τους προκειμένου να επιβιώσουν, να αναπτυχθούν και να επιτύχουν μεγαλύτερο κέρδος. Για να προσελκύσουν τους πελάτες αναγκάζονται να αυξήσουν την παραγωγή τους, να μειώσουν τις τιμές και να βελτιώσουν τα προϊόντα τους. Αποτέλεσμα είναι η ευημερία του καταναλωτή, ο οποίος αντίστοιχα ωφελείται αφού ξοδεύει λιγότερο για τα ίδια προϊόντα, έχει περισσότερες επιλογές και οι επιχειρήσεις προσπαθούν να ανταποκρίνονται στις ανάγκες του με νέα προϊόντα. Έτσι ο ανταγωνισμός ρίχνει τις τιμές, αυξάνει την ποιότητα και ευνοεί την καινοτομία. Βασικός όρος στη μικροοικονομία είναι η αποτελεσματικότητα. Η αποτελεσματικότητα αυξάνεται, όταν με το ίδιο κόστος παράγονται περισσότερα αγαθά ή αντίστοιχα για τα ίδια αγαθά απαιτείται λιγότερο κόστος. Η αποτελεσματικότητα διακρίνεται στα οικονομικά του ανταγωνισμού σε τρία είδη:

- **διανεμητική αποτελεσματικότητα:** τα αγαθά κατανέμονται εκεί που ο καταναλωτής τα έχει περισσότερη ανάγκη
- **παραγωγική αποτελεσματικότητα :** οι πρώτες ύλες βρίσκονται στον παραγωγό που τις αξιοποιεί καλύτερα
- **δυναμική αποτελεσματικότητα:** η καινοτομία επιτυγχάνεται με το λιγότερο δυνατό κόστος

Επίσης, ο ελεύθερος ανταγωνισμός άρα και η ελεύθερη αγορά έχει πάρα πολλές πιθανότητες να προσελκύσει κεφάλαιο και επενδύσεις. Η ελεύθερη αγορά κατά κύριο λόγο δημιουργεί τις απαραίτητες συνθήκες που προσελκύουν τους επενδυτές. Ένας επενδυτής δεν θα εγκαταστήσει την επιχείρησή του στην Ελλάδα όταν κυβερνούν οι σοσιαλιστές επειδή οι πολιτικές τους (π.χ. υψηλή φορολογία, υψηλή κανονιστική ρύθμιση, άδειες, εθνικοποίηση, συνδικαλιστική δραστηριότητα, κτλ.) νοθεύουν τη δραστηριότητά του.

Αντιθέτως όμως, όταν εφαρμόζονται πολιτικές ελεύθερης αγοράς σε μια χώρα, ένας επενδυτής εμπιστεύεται ότι η επιχείρησή του θα λειτουργήσει ομαλά και ότι θα μπορέσει να αποκομίσει κέρδος, οπότε είναι πιθανό να επιλέξει αυτή τη χώρα για επιχειρηματική δραστηριότητα.

Σύμφωνα με τον Δείκτη Ευκολίας των Επιχειρησιακών Δραστηριοτήτων της Παγκόσμιας Τράπεζας, η Ελλάδα βρίσκεται στην 67η θέση. Αυτό σημαίνει ότι η Ελλάδα, αυτή τη στιγμή, είναι ένα πολύ αφιλόξενο μέρος για να κάνει κανείς επιχειρηματικές συναλλαγές. Υπό τις πολιτικές του σοσιαλισμού οι επενδύσεις υποφέρουν και υστερούν. Το παρακάτω διάγραμμα μας απεικονίζει τον δείκτη ευκολίας των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων:

Πηγή: *World Bank*

Παράλληλα, ο ελεύθερος ανταγωνισμός ευνοεί την καινοτομία. Ένας άλλος τρόπος με τον οποίο η ελεύθερη αγορά βελτιώνει τη ζωή των ανθρώπων είναι ενθαρρύνοντας την καινοτομία, η οποία είναι η κινητήρια δύναμη της οικονομικής ανάπτυξης.

Η καινοτομία προκύπτει γιατί στην ελεύθερη αγορά ενθαρρύνεται ο ανταγωνισμός. Όταν οι άνθρωποι και οι επιχειρήσεις ανταγωνίζονται, αναγκάζονται να βελτιώνονται. Δηλαδή, εργάζονται πιο σκληρά, παράγουν καλύτερα αγαθά, εξελίσσονται και εφευρίσκουν. Αυτό επιτρέπει στις εταιρείες να καινοτομούν συνεχώς. Για παράδειγμα, ο ανταγωνισμός μεταξύ της Apple και της Microsoft

οδήγησε στην ανακάλυψη των λάπτοπ και των έξυπνων τηλεφώνων που χρησιμοποιούμε καθημερινά.

Η καινοτομία προκύπτει, επίσης, γιατί στην ελεύθερη αγορά ενθαρρύνεται η διάδοση ιδεών. Ενώ ο σοσιαλισμός προσπαθεί να ελέγξει την εξάπλωση των γνώσεων και των πληροφοριών (π.χ. απαγορεύοντας την ιδιωτική εκπαίδευση και περιορίζοντας τον αριθμό τηλεοπτικών καναλιών), η ελεύθερη αγορά επιτρέπει σε ανθρώπους από όλο τον κόσμο να συνεργάζονται μεταξύ τους και να ανταλλάσσουν προϊόντα, υπηρεσίες και πληροφορίες.

Όλα αυτά μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι αν θέλουμε, όμως, να βελτιώσουμε τις ζωές μας στην Ελλάδα, τότε πρέπει να αναγνωρίσουμε τα οφέλη της ελεύθερης αγοράς και του ελεύθερου ανταγωνισμού. Ο ελεύθερος ανταγωνισμός είναι εκείνος που δημιουργεί θέσεις εργασίας, υποστηρίζει χαμηλούς φόρους, προσελκύει επενδύσεις και φέρνει την καινοτομία. Αν θέλουμε να έρθει η ανάπτυξη σε αυτόν τον αγαπημένο μας τόπο, τότε πρέπει να την φέρουμε οι ίδιοι, υιοθετώντας τις πολιτικές της ελεύθερης αγοράς και απορρίπτοντας τον σοσιαλισμό.

4.3 Μειονεκτήματα ελεύθερου ανταγωνισμού

Ο ανταγωνισμός έχει όμως και μειονεκτήματα. Αν δεν υπάρχει κανένας περιορισμός στην αγορά και όλοι μπορούν να παράγουν όλα τα προϊόντα, δηλαδή η αγορά να είναι εξ ολοκλήρου ελεύθερη αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις να μην έχουν κίνητρο για να βελτιώσουν την ποιότητα.

Η βελτίωση των προϊόντων κοστίζει και απαιτεί επενδύσεις σε έρευνα και τεχνολογία, σε έρευνα αγοράς, σε προώθησή τους. Αν οι ανταγωνιστές μπορούν να αντιγράψουν τα προϊόντα των άλλων χωρίς περιορισμούς, η ανάπτυξη νέων δημιουργεί μόνο κόστος σ' αυτόν που τα δημιουργεί χωρίς να του αποδίδει κέρδος, αφού όλοι οι ανταγωνιστές θα επωφεληθούν από αυτά. Αποτέλεσμα είναι ότι κανείς δεν καινοτομεί, αφού γνωρίζει ότι δε θα ωφεληθεί από την καινοτομία.

Για να βελτιώσει προϊόντα και υπηρεσίες, χρειάζεται να ξέρει, ότι ο καταναλωτής θα μπορεί να εξατομικεύσει τα προϊόντα του και να τα ταυτίσει με αυτόν ή ότι αυτός θα είναι ο μόνος που θα μπορεί να τα παράγει. Έτσι δημιουργείται ένα είδος περιορισμού στη δράση των άλλων επιχειρήσεων, αφού δεν τους επιτρέπεται να

αντιγράψουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες του ανταγωνιστή τους. Με το δικαίωμα στο σήμα ο καταναλωτής μπορεί να ταυτίσει το προϊόν με τον παραγωγό, ενώ το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας εξασφαλίζει στον κάτοχό του ότι, για όσο διαρκεί, οι ανταγωνιστές δε θα μπορούν να αντιγράψουν την καινοτομία του.

Μπορεί όμως και με το δικαίωμα στο σήμα και στην ευρεσιτεχνία πάλι ο ανταγωνισμός να γίνεται μόνο για τις τιμές, αν τα προϊόντα είναι από τη φύση τους ομογενοποιημένα και δεν επιδέχονται διαφοροποίηση. Παράδειγμα είναι το γάλα. Του καταναλωτή τού είναι αδιάφορο από ποιον κτηνοτρόφο προέρχεται, αφού όλοι προσφέρουν το ίδιο προϊόν, και το μόνο που τον ενδιαφέρει είναι η τιμή. Ο κτηνοτρόφος έχει ως μόνο όπλο την τιμή, επειδή ο καταναλωτής συνήθως δεν είναι διατεθειμένος να πληρώσει περισσότερο π.χ. για καλύτερη ποιότητα, αφού οι διαφορές στην ποιότητα δεν του είναι αντιληπτές και το κύριο κριτήριό του είναι η τιμή.

Έτσι ο αγώνας στην αγορά του γάλακτος γίνεται μόνο για τις τιμές. Όσο ο κτηνοτρόφος πρέπει να ρίξει τις τιμές, τόσο προσπαθεί να εξοικονομήσει κόστος μειώνοντας την ποιότητα του προϊόντος του (φθηνότερες ζωοτροφές, χειρότερες συνθήκες εκτροφής των ζώων). Ο ανταγωνισμός είναι τότε καταστροφικός και οδηγεί σε διαρκή χειροτέρευση του προϊόντος.

4.4 Πώς τα κλειστά επαγγέλματα επηρεάζουν τον ανταγωνισμό

Γενικότερα, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το «άνοιγμα» των επαγγελμάτων μπορεί να βοηθήσει στο να αυξηθούν οι θέσεις εργασίας, να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας και μεσοπρόθεσμα να σταθεροποιηθεί η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας.

Το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών στην έκθεσή του για τα κλειστά επαγγέλματα σημειώνει ότι το εν μέρει άνοιγμα για παράδειγμα του επαγγέλματος του δικηγόρου επιφέρει μείωση των τιμών αλλά συνεχίζουν να υπάρχουν κάποιοι περιορισμοί (π.χ. γεωγραφικοί) και η πλήρης άρση των αποκλειστικών δικαιωμάτων των δικηγόρων. Μάλιστα, σημειώνεται ότι η άρση των περιορισμών μπορεί να επιφέρει βελτίωση του ανταγωνισμού και της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών⁴⁸.

Επίσης, το ΚΕΠΕ διαπιστώνει την ύπαρξη σοβαρών εμποδίων στον ανταγωνισμό, που μερικώς έχουν αρθεί με τις σημερινές νομοθετικές πρωτοβουλίες. Με τον τελευταίο νόμο του 2012 έγιναν αλλαγές, οι οποίες ελάττωσαν τους περιορισμούς στην είσοδο και στην δραστηριοποίηση των κλειστών επαγγελμάτων, αλλά το Κέντρο αναφέρει ότι η συνολική απασχόληση, σε συνδυασμό με την τρέχουσα οικονομική κρίση, πιθανότητα θα παρουσιάσει περισσότερη μείωση προτού να ξεκινήσει να αυξάνεται και αυτό θα γίνει ανεξαρτήτως από θεσμικές παρεμβάσεις στην απελευθέρωση των κλειστών επαγγελμάτων.

Η απελευθέρωση των επαγγελμάτων ενδέχεται να φέρει ως αποτέλεσμα αύξηση της απασχόλησης σε κάποιο συγκεκριμένο επάγγελμα αλλά όχι αναγκαία και της συνολικής απασχόλησης, οδηγώντας σε σύντομο χρονικό διάστημα σε μια αναδιάρθρωση της απασχόλησης, αλλά όχι σε τεράστιες αυξήσεις της συνολικής απασχόλησης, κάνει λόγο το ΚΕΠΕ. Εντούτοις, υπογραμμίζει ότι η ελάττωση των περιορισμών στη λειτουργία των αγορών δείχνει ότι αυξάνεται ο ανταγωνισμός, ο οποίος θεωρείται κύριος παράγοντας, καθώς επηρεάζει τις εξελίξεις στις τιμές και την παραγωγικότητα⁴⁹.

48 και 49. Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (n.d.) Επιστημονικά Επαγγέλματα, kepe.gr. Ανακτήθηκε από: <https://www.kepe.gr/index.php/el/> [Προσβάσιμο: 4 Μαρτίου 2019].

Ταυτόχρονα, οι εθνικές κυβερνήσεις θα πρέπει να θέσουν σε περιορισμό τις δραστηριότητες που κατανέμουν αποκλειστικά σε κάποια επαγγέλματα, με σκοπό την ενίσχυση του ανταγωνισμού και την βελτίωση της προσφοράς για τους πελάτες⁵⁰.

50. Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (n.d.) *Επιστημονικά Επαγγέλματα*, kepe.gr. Ανακτήθηκε από: <https://www.kepe.gr/index.php/el/> [Προσβάσιμο: 4 Μαρτίου 2019].

4.5 Ελεύθερη αγορά και ανταγωνισμός

Η ελεύθερη αγορά και ο ανταγωνισμός είναι μοχλοί ανάπτυξης διότι μέσω του ανταγωνισμού η ποιότητα των προϊόντων και οι παρεχόμενες υπηρεσίες βελτιώνεται εξαρτώμενα με την τιμή τους.

Η μέτρηση του ανταγωνισμού στην πράξη στην αγορά των υπηρεσιών και των αγαθών είναι πολύ σύνθετο θέμα και δεν μπορεί να γίνει άμεσα. Για αυτό, προσεγγίζεται ως προς το βαθμό ρύθμισης, την κερδοφορία, την ελευθερία του εμπορίου και την δομή της αγοράς.

Η εξέλιξη του ανταγωνισμού σε διαχρονικό επίπεδο με την χρήση των δεικτών κερδοφορίας είναι δύσκολη επειδή η υψηλή κερδοφορία ενδέχεται να συνδέεται με περιορισμένο ή ανύπαρκτο ανταγωνισμό ή η υψηλή απόδοση των επιχειρήσεων να οφείλεται στην καλύτερευση της παραγωγικότητας (περιθώρια κέρδους και προσαυξήσεις τιμών). Εντούτοις, η λειτουργία της αγοράς έχει αποδείξει ότι ο πιο ισχυρός ανταγωνισμός ελαττώνει τα κέρδη σε μεσο-μακροχρόνιο διάστημα.

Στο σύνολο της ευρωζώνης, οι δείκτες που υπολογίζουν το βαθμό ρύθμισης και ελευθερίας του εμπορίου, έχουν βελτιωθεί μετρώντας τον ανταγωνισμό ορισμένων υπηρεσιών που υπάρχει στην αγορά, για παράδειγμα οι τηλεπικοινωνίες ή οι αερομεταφορές. Στις επιχειρηματικές υπηρεσίες και στο λιανικό εμπόριο σημειώνεται κάποια περιορισμένη πρόοδος σε σχέση με την άρση των περιορισμών πριν που ίσχυαν με κάποιες σοβαρές διαφορές ανάμεσα σε χώρες και σε κλάδους.

Όμως, η θεωρία εξ' ορισμού του ανταγωνισμού με τις προϋποθέσεις που είχαν οριστεί στα κλειστά επαγγέλματα είχε ακυρωθεί. Όπως προαναφέραμε, υπήρχε η κρατική παρέμβαση, η οποία περιόριζε να εισχωρήσουν οι πολλοί σε κάποια επαγγέλματα, βάζοντας εμπόδιο στην απόλυτη ελευθερία της αγοράς.

Φυσικά, εάν επαγγελματικός φορέας συνιστούσε ελάχιστες αμοιβές (όπως μόνιμες εκπτώσεις) και τίθονταν σε καταγγελία μη υψηλές τιμές παροχής υπηρεσιών των

μελών του, μπορεί να θεωρούνταν αθέμιτος ανταγωνισμός ή παράνομη δράση ή αισχροκέρδεια ή παραπλάνηση καταναλωτή.

Εντούτοις, το κράτος της Ελλάδας μέχρι προσφάτως διατηρούσε τέτοιες ανισότητες με πολλές οικονομικές δραστηριότητες να είναι εγκλωβισμένες για περισσότερα από 370 επαγγέλματα φυλάσσοντάς τα με νόμους και περιορισμούς εισόδου για καινούργιους επιχειρηματίες στο χώρο.

Με τον νόμο 3919/2011⁵¹, όπως κάναμε λόγο πριν, ξεκίνησε η επαγγελματική ελευθερία και η κατάργηση όρων και περιορισμών στην άσκηση και στην πρόσβαση επαγγελμάτων. Με το άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων υπήρχε η πιθανότητα να πεί κάποιος ότι ελλοχεύει ο κίνδυνος να καταρρεύσουν οικονομικά κάποιες επαγγελματικές τάξεις. Όμως, δεν θα μπορέσαμε να μιλήσουμε ότι θα συρικνωθεί η οικονομική ωφέλεια από την επιχειρηματική δραστηριότητα και η ίδια η επιχειρηματική δραστηριότητα.

Η ελεύθερη οικονομία και ο ανταγωνισμός είναι δύο όροι, οι οποίοι επιβεβαιώνουν την υπηρεσία τους ως κανονιστικοί παράγοντες του τρόπου παρουσίας και ανάπτυξης των κοινωνιών.

Οι βασικές αρχές λειτουργίας της ελεύθερης αγοράς, σύμφωνα με τον Adam Smith⁵², είναι:

Ο πλήρης σεβασμός και η καθιέρωση εκ μέρους του κράτους για τις ατομικές ελευθερίες και δικαιώματα ενισχύουν την παραγωγική προσπάθεια των ανθρώπων και την ευημερία τους με βάση τις καταναλωτικές τους προτιμήσεις. Με αυτόν τον τρόπο, δημιουργείται και εξελίσσεται η εφευρετικότητα, η αποδοτικότητα και η καινοτομική δραστηριότητα. Ο άνθρωπος με στόχο το προσωπικό του συμφέρον πολλαπλασιάζει την προσπάθεια του για αποδοτικότητα – εργασία, άρα πολλαπλασιάζεται και η γενικότερη του ευημερία⁵³ (Smith Adam, 1776).

Συμπερασματικά, εάν η αγορά βρίσκεται σε λειτουργία δίχως την παρέμβαση του κράτους, που καταστρατηγεί τον ανταγωνισμό, θα υπάρξει η βέλτιστη κατανομή των παραγωγικών συντελεστών στις καλύτερες αμοιβές και τιμές.

Η προαναφερθείσα βέλτιστη κατανομή των πόρων θα επιφέρει κοινωνική και οικονομική αύξηση και εξέλιξη της ευημερίας όλων.

51. Νόμος 3919/2011,:[Προσβάσιμο: 4 Μαρτίου 2019].

52 και 53. Smith Adam, 1776, *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*, R. Campbell & A. Skinner, Oxford : Oxford University Press, Oxford, 1976. Ελληνική μετάφραση βιβλίων I και II, Αθήνα : Ελληνικά Γράμματα, 2000.

Επομένως, η πολιτική και η οικονομική ελευθερία περιλαμβάνει μια κοινωνία προόδου, που γίνεται ολοκληρωμένη με την λειτουργία της ελεύθερης αγοράς, της κοινωνικής και της οικονομικής δικαιοσύνης⁵⁴.(Smith Adam, 1776).

Κάθε φορά που το κράτος έχει καθιερώσει ρυθμίσεις για να περιοριστεί ο ανταγωνισμός, αυτό έχει σκοπό να κερδίσουν οι παραγωγοί αλλά να ζημιωθούν οι καταναλωτές.

Συμπερασματικά και των προαναφερομένων, θεωρούμε ότι η απελευθέρωση των κλειστών επαγγελμάτων ήταν μια ενέργεια, που . θα επιφέρει την καλύτερη σαν άριστη χρήση των παραγωγικών πόρων και θα ωφελήσει τους καταναλωτές από τις ανταγωνιστικές διαμορφούμενες τιμές.

Η ελευθερία της εργασίας είναι νοούμενη σαν ελευθερία του ιδιώτη απέναντι στο κράτος και στους άλλους φορείς άσκησης δημόσιας εξουσίας. Επομένως, οι περιορισμοί στο δικαίωμα εργασίας σε κάποια επαγγέλματα, όπως ίσχυε μέχρι προσφάτως, ήταν και περιορισμός στην ελευθερία της επιχειρηματικής δράσης και στην οικονομική ελευθερία του ανθρώπου. Εξάιρεση ενδέχεται να αποτελέσουν οι περιορισμοί των επαγγελμάτων, που είναι αναγκαίοι για να εξυπηρετηθεί το δημόσιο συμφέρον. Για αυτό, η ελευθερία της εργασίας δεν απαλλάσσεται από τις γενικές απαγορεύσεις ή επιταγές του νόμου.

Η νομολογία στο ελληνικό κράτος συνεχίζει να θέτει σε εφαρμογή θετικούς και αρνητικούς περιορισμούς, της ελευθερίας άσκησης και επιλογής επαγγέλματος, (μερικοί περιορισμοί επαγγελμάτων και ύστερα από την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων), με κριτήρια την ίση και αντικειμενική μεταχείριση, καθώς και την εξυπηρέτηση σοβαρών λόγων δημοσίου συμφέροντος, καθώς έχουμε αναφέρει πιο πριν.

Έτσι, μπορούμε να κάνουμε λόγο ότι για να καθοριστούν τα όρια του περιορισμού της ελευθερίας για εργασία, μεγάλη σημασία έχει η αρχή της αναλογικότητας, η οποία έχει αναχθεί σε αρχή του κοινοτικού δικαίου.

Το Συμβούλιο Επικρατείας κάνει επίκληση αυτής της αρχής με σκοπό την εξειδίκευση της απαίτησης της αντικειμενικότητας σαν κριτήριο συνταγματικότητας να περιοριστεί

55. *Smith Adam, 1776.*

η ελευθερία άσκησης και επιλογής του επαγγέλματος. Το 1984, στο δικαστήριο με την απόφαση Νο 2112/1984 αποφάσισε ότι τα απαραίτητα αντικειμενικά κριτήρια για την δυνατότητα άσκησης κάποιου επαγγέλματος είναι κάποιες προϋποθέσεις, που ανταποκρίνονται στην αρχή της αναλογικότητας, στην οποία οι επιβαλλόμενοι περιορισμοί από την διοίκηση και τον νομοθέτη πρέπει να είναι οι απαραίτητοι και να συνδέονται με τον στόχο του νόμου.

Αποτέλεσμα της αρχής της αναλογικότητας είναι ότι σε μερικά επαγγέλματα, που απαιτούνται κάποια τυπικά προσόντα για να ασκηθεί το επάγγελμα, πρέπει αυτή η απαίτηση να εξυπηρετεί κάποιο καθορισμένο στόχο.

Επιβάλλεται να είναι αναγκαία αυτά τα απαιτούμενα προσόντα για την καλή απόδοση κάποιου επαγγέλματος ή οποιασδήποτε εργασίας. Για αυτό, ένα άτομο που δεν έχει αποκτήσει, για παράδειγμα πτυχίο νομικής, δεν έχει το δικαίωμα εργασίας σε γραφείο του δικηγόρου και δεν μπορεί να ασκήσει νομικές εργασίες.

Ενώ για κάποια επαγγέλματα θα απαιτούνται τα τυπικά προσόντα, στην επιχειρηματική ή καλλιτεχνική εργασία, όταν υπάρχει το ταλέντο ή η πείρα δεν θα χρειάζονται οι σπουδές ή τα πτυχία.

Η παραχώρηση από την μηχανή του κράτους μιας μονοπωλιακής ή ολιγοπωλιακής δύναμης σε υπηρεσίες ή επιχειρήσεις, για παράδειγμα τα κλειστά επαγγέλματα και οι συντεχνίες, εμπόδιζε τον ελεύθερο ανταγωνισμό ανάμεσα στους ανθρώπους και στην αγορά καθιερωνόταν αμοιβές και τιμές, υπεράνω των φυσικών αρίστων, με απόρροια άδικη και αυθαίρετη μεταφορά της ευημερίας και του εισοδήματος από κάποιους ανθρώπους σε άλλους.

Οι επιχειρηματίες από τα κλειστά επαγγέλματα είχαν την δυνατότητα εύκολα να συνασπισθούν και να ασκούν πίεση στην κεντρική αρχή, για να εισαχθούν νόμοι και κανονισμοί που ήταν ευνοϊκοί αλλά εναντίον των καταναλωτών. Ενώ, η Ευρώπη προκαλεί κάποιες ανισότητες, με μεγαλύτερη σημασία από τις ήδη υπάρχουσες και δεν αφήνει τα πράγματα ελεύθερα.

Η απαγόρευση σε κάποια επαγγέλματα, από μεριά του έντονου ανταγωνισμού και εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης αυξάνει ή μειώνει αντιστοίχως τον αριθμό τους σε μέγεθος, που δεν είναι το ίδιο από εκείνο που ορίζει ο ανταγωνισμός με την παρακώλυση της ελεύθερης κυκλοφορίας του αποθέματος των κεφαλαίων και της εργασίας από τόπο σε τόπο και από απασχόληση σε απασχόληση.

Εντέλει, ο Smith⁵⁶ διαπιστώνει ότι η αρχή του κράτους παρουσιάζει κάποιες ρυθμίσεις που σχετίζονται με αμοιβές και τιμές, επειδή επιδιώκει το συμφέρον της, καθώς παίρνει τέλη από τις επιχειρήσεις και τα συγκεκριμένα επαγγέλματα που προστατεύει με τους νόμους.

Στο σύστημα της φυσικής ελευθερίας των ανθρώπων, το κράτος δεν απαιτείται να παρεμβαίνει στις ελεύθερες οικονομικές τους δραστηριότητες, αν είναι φυσικά δίκαιες και νόμιμες. Εντούτοις, η καλύτερη οικονομική πολιτική του κράτους είναι να αφήσει τα πράγματα να ακολουθήσουν τον δρόμο τους δίχως κάποια παρέμβαση.

Τέλος, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι συζητώντας για την ελευθερία των συναλλαγών υπό το κράτος της αρχής του νόμου, παρατηρεί ότι η πιο κατάλληλη οικονομική πολιτική της κάθε χώρας, επιβάλλεται να παρουσιάζεται και να εφαρμόζεται με ορθολογικό τρόπο, κάτω από τις φιλελεύθερες αρχές της ελευθερίας, της ισότητας και της δικαιοσύνης.

56. *Smith Adam, 1776.*

4.6 Ανάπτυξη επαγγελματικής ελευθερίας με βάση το Σύνταγμα

Η επαγγελματική ελευθερία συνιστά μια πιο ειδική εκδήλωση της οικονομικής ελευθερίας, η οποία προστατεύεται από την παράγραφο 1 του άρθρου 5 του Συντάγματος, συνθέτοντας την υποκειμενική όψη της σαν δικαίωμα αμυντικού χαρακτήρα που δίνεται στον κάθε άνθρωπο. Η επαγγελματική ελευθερία επιδέχεται τον τριπλό περιορισμό της παραγράφου 1 του άρθρου 5 του Συντάγματος («Σύνταγμα», «χρηστά ήθη», «δικαιώματα των άλλων»), έχοντας ουδετεροποιηθεί από τις υπόλοιπες εκδηλώσεις της γενικότερης οικονομικής ελευθερίας, ενώ διαφοροποιείται από το κοινωνικό δικαίωμα για εργασία, που διαβεβαιώνει η παράγραφος 1 του άρθρου 22 του Συντάγματος.

Το θέμα της επαγγελματικής ελευθερίας, το οποίο δημιουργήθηκε μέσα από τη νομολογία, καταρχήν του Συμβουλίου της Επικρατείας, με ευκαιρία τον δικαστικό έλεγχο των περιορισμών της, ανήγαγε αυτή την ελευθερία σε ελευθερία επιλογής (πρόσβαση στο επάγγελμα) και άσκησης ενός επαγγέλματος. Παρόλο που η επαγγελματική εκπαίδευση συνδέεται αναγκαστικά με την ελεύθερη επιλογή και άσκηση του επαγγέλματος, δεν περιέχεται στην προστασία από το σύνταγμα της επαγγελματικής ελευθερίας, που διαβεβαιώνει η παράγραφος 1 του άρθρου 5 του Συντάγματος, αλλά καλύπτεται από τις διαρρυθμίσεις του άρθρου 16 του Συντάγματος για την προστασία γενικότερα της παιδείας και πιο συγκεκριμένα της εκπαίδευσης.

Στηρίζοντας στους τρεις περιορισμούς της παραγράφου 1 του άρθρου 5 του Συντάγματος («Σύνταγμα», «χρηστά ήθη», «δικαιώματα των άλλων»), ο κοινός νομοθέτης και η δρώσα διοίκηση έχουν το δικαίωμα να επιβάλλουν προϋποθέσεις στην επιλογή και άσκηση κάποιου ελεύθερου επαγγέλματος, οι οποίες άλλες φορές

ισοδυναμούν με απαραίτητες ρυθμίσεις για την άσκηση του επαγγέλματος και άλλες φορές επιφέρει αυθεντικούς περιορισμούς της επαγγελματικής ελευθερίας. Αυτή η επέμβαση της δρώσας διοίκησης και του νομοθέτη στην επαγγελματική ελευθερία, ή χαρακτηριστεί ως περιορισμός ή ως ρύθμιση, διακρίνεται σύμφωνα με το αν θέτει αντικειμενικές ή υποκειμενικές προϋποθέσεις στο να επιλέξει κάποιος επάγγελμα ή αν αναφέρεται στην άσκηση. Σε οποιαδήποτε περίπτωση, οι γενικές προϋποθέσεις της επαγγελματικής ελευθερίας τροποποιούνται σύμφωνα με τους περιορισμούς της επιχειρηματικής ελευθερίας, αφού η αμυντική διάσταση της επαγγελματικής ελευθερίας δεν αιτιολογεί το να εφαρμοστούν οι περιορισμοί του άρθρου 106 του Συντάγματος, με δεδομένο ότι η επαγγελματική ελευθερία βασίζεται πρώτα στην προσωπική εργασία των ατόμων και με εξαίρεση στο να επενδυθεί το κεφάλαιο, βασικό χαρακτηριστικό της επιχειρηματικής ελευθερίας. Η αρχή της αναλογικότητας και η εφαρμογή της κάτω υπό τη νομολογιακή κατασκευή των τριών βαθμίδων, μπαίνει σε προνομιακό στάδιο για εφαρμογή κατά τον δικαστικό έλεγχο για τους περιορισμούς της επαγγελματικής ελευθερίας.

Σύμφωνα με τα προηγούμενα και με βάση τους νόμους του Συμβουλίου της Επικρατείας, που αναφέρεται στην εξέταση για το εάν είναι συνταγματικοί ή όχι οι νομοθετικοί περιορισμοί και στην εξέταση εάν είναι νόμιμοι οι διοικητικοί περιορισμοί, που επιβάλλονται στην επαγγελματική ελευθερία, βγαίνουν σημαντικά συμπεράσματα για την ένταση και την έκταση της διενεργούμενης εξέτασης. Σε οποιαδήποτε περίπτωση, η δικαστική εξέταση των περιορισμών της επαγγελματικής ελευθερίας εμφανίζει μια καθορισμένη ιδιαιτερότητα: η επαγγελματική ελευθερία μειώνεται και ρυθμίζεται από κρατικά μέτρα του νομοθέτη (κανονιστικού και κοινού), τα οποία χρησιμεύουν κάποια άλλα συνταγματικά προστατευόμενα αγαθά και ανάγονται σε κάποιες πτυχές από το δημόσιο συμφέρον (πιο συνηθισμένα, το να προστατευθεί το καταναλωτικό κοινό, το να απονεμηθεί η δικαιοσύνη, το να παταχθεί η φοροδιαφυγή και το να διασφαλιστεί η δημόσια υγεία.), δίχως στην αλήθεια η επαγγελματική ελευθερία να σταθμίζεται με αυτά τα συνταγματικά αγαθά, αφού ο στόχος του δημοσίου συμφέροντος ελάχιστες φορές αμφισβητείται.

Το γενικότερο συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι δέχεται μια τάση φιλελευθεροποίησης στον τρόπο, που χρησιμοποιεί ο εθνικός δικαστής για να αντιμετωπίσει τους περιορισμούς του εθνικού νομοθέτη (κοινός και δρώσα διοίκηση) στην επαγγελματική ελευθερία. Αυτή η τάση έχει σαν συνέπεια οι κλασικοί

διοικητικοί και νομοθετικοί περιορισμοί που επιβάρυναν τα ελευθέρια επαγγέλματα να τίθενται σε έλεγχο από το Συμβούλιο της Επικρατείας σαν αντισυνταγματικοί, κατά την διάρκεια της διενέργειας μιας εξέτασης νομιμότητας και συνταγματικότητας των διοικητικών και νομοθετικών μέτρων. Εντέλει, η συγκεκριμένη τάση εμφανίζεται αποκομμένη από τις εξελίξεις του ενωσιακού πλαισίου, διαμορφώνεται, εν τούτοις, ακόμη και όταν δεν αποτυπώνεται στις αποφάσεις που παίρνουν τα εθνικά δικαστήρια, κάτω υπό τη σκιά των διατάξεων του ενωσιακού δικαίου, ακόμη και σε εκείνες τις περιπτώσεις, όπου δεν εκτελείται από το εθνικό δικαστήριο εξέταση συμβατότητας του περιοριστικού μέτρου της επαγγελματικής ελευθερίας με αναγωγή στις διατάξεις του ενωσιακού δικαίου.

4.7 Η συνταγματική κατοχύρωση της επαγγελματικής ελευθερίας ως πιο ειδικής εκδήλωσης της οικονομικής ελευθερίας

1) Το θέμα της αναζήτησης του συνταγματικού θεμέλιου της επαγγελματικής ελευθερίας

Στην γενικότερη οικονομική ελευθερία, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 5 του Συντάγματος βρίσκει συνταγματικό στήριγμά η επαγγελματική ελευθερία. Αναφέρεται, δηλαδή, σε έννοια είδους που περιέχει πιο ειδική πλευρά της οικονομικής ελευθερίας, η οποία σαν γενική έννοια περικλείει και προφυλάσσει άλλες πιο ειδικές πλευρές της ιδιωτικής οικονομικής δραστηριότητας.

Σε ιστορικό πλαίσιο, η επαγγελματική ελευθερία όπως και η γενική οικονομική ελευθερία, συμπεριέχεται στα δικαιώματα πρώτης γενιάς, όντας ατομικό δικαίωμα αμυντικού χαρακτήρα που καθρεφτίζει την παραδοσιακή φιλελεύθερη αντίληψη για κρατική αποχή από κάποιο πλαίσιο δραστηριότητας, όπου ο άνθρωπος πράττει αρχικά ελεύθερα σαν παράγων της δραστηριότητας της οικονομίας⁵⁷.

Η «επαγγελματική ελευθερία» ή αλλιώς «ελευθερία της εργασίας και του επαγγέλματος» απορρέει από την εν γένει οικονομική ελευθερία, την οποία εγγυάται η διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 5 του Συντάγματος.

Α. Η προστασία της επαγγελματικής ελευθερίας πριν τη θέσπιση του ισχύοντος Συντάγματος

Τα Συντάγματα του 1864/1911 και 1952 δεν περιλάμβαναν ρύθμιση που να εγγυάται την προστασία της ιδιωτικής οικονομικής δραστηριότητας. Μολονότι, το σύνολο των νόμων και θεωρία⁵⁸ αποδέχτηκαν ότι η προστασία του συντάγματος της επαγγελματικής και οικονομικής ελευθερίας απέρρεε από το -αντίστοιχο προς το άρθρο 5 παράγραφο

57. ΤΣΑΤΣΟ, 1988, σ. 49

58. Α. ΣΒΩΛΟΥ/Γ. ΒΛΑΧΟΥ, 1954, σ. 325.

3 του ισχύοντος Συντάγματος- άρθρο 4 του Συντάγματος του 1952 (άρθρο 10 στο Σύνταγμα του 1864/1911), το οποίο κατοχύρωνε την στενή έννοια προσωπική ελευθερία, με τη διατύπωση «η προσωπική ελευθερία είναι απαραβίαστη, κανείς δεν καταδιώκεται, συλλαμβάνεται, φυλακίζεται ή περιορίζεται, όταν και όπως ο νόμος ορίζει».

Παρόλο που δεν υπάρχει ρύθμιση στο σύνταγμα, που να κατοχυρώνει *expressis verbis* το να προστατεύεται η ιδιωτική οικονομική δραστηριότητα με οποιαδήποτε μορφή (επιχειρηματική, επαγγελματική, συμβατική), η οικονομική και η επαγγελματική ελευθερία δεν είχαν έλλειψη από συνταγματική προστασία προτού να θεσπιστεί το ισχύον Σύνταγμα. Αντιθέτως, η θεωρία και νομολογία προσέλαβαν ότι η ιδιωτική οικονομική δραστηριότητα προφυλασσόταν σαν ιδιαίτερη έκφρασή της σε στενή έννοια προσωπικής ελευθερίας, που κατοχύρωνε το άρθρο 4 του τότε ισχύοντος Συντάγματος. Τη θεωρητική άποψη για να κατοχυρωθεί η οικονομική ελευθερία στο άρθρο 4 του τότε ισχύοντος Συντάγματος ενδυνάμωνε πιο λίγο η σαφήνεια του συνταγματικού ισχυρισμού -αφού η συνταγματική ρύθμιση αφορούσε την προσωπική ελευθερία μονάχα σε στενή έννοια- και πιο πολύ το πνεύμα του Συντάγματος και κυρίως η ρητή κατοχύρωση σε αυτό στην προστασία της ιδιοκτησίας, σαν του πρώτου δικαιώματος με οικονομικό χαρακτήρα που καταγράφηκε σε ελληνικό συνταγματικό κείμενο από τα επαναστατικά Συντάγματα. Η προστασία του δικαιώματος της ιδιοκτησίας στο Σύνταγμα του 1952 επιβαλλόταν να συσχετιστεί με τη πιθανότητα να αποκτηθεί η ιδιοκτησία, η οποία συνεπαγόταν να αναγνωριστεί κάποια μορφή οικονομικής πρωτοβουλίας σε ιδιώτες. Η τελευταία όμως δεν εξασφαλιζόταν από το άρθρο του Συντάγματος που κατοχύρωνε το να προστατευθεί η ιδιοκτησία⁵⁹.

Παρόλο που η οικονομική ελευθερία δεν ενδέχεται να διακριθεί σε πιο ειδικές πτυχές, που περιέχει (επιχειρηματική, επαγγελματική, συμβατική), υπόκειται μια υποτυπώδης νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, η οποία περιλαμβάνει «ψήγματα» της μεταγενέστερης εξελικτικής νομολογίας του Ανωτάτου Ακυρωτικού.

59. *ΜΑΝΕΣΗΣ, 1978, σ. 151*

Β. Το θέμα της θέσπισης του ισχύοντος Συντάγματος και η εισαγωγή της ρύθμισης της

παραγράφου 1 του άρθρου 5

Χρησιμοποιώντας την αναγκαιότητα για να συνδεθεί η απόκτηση ιδιοκτησίας με το να αναπτυχθεί η πρωτοβουλία στον τομέα της οικονομίας, ο νομοθέτης του συντάγματος του 1975 περιέλαβε για πρώτη φορά ρύθμιση που αφορά το να προφυλαχθεί η συμμετοχή στην οικονομική, πολιτική και κοινωνική ζωή της χώρας και η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας. Με βάση την παράγραφο 1 του άρθρου 5 του ισχύοντος Συντάγματος: «το κάθε άτομο έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει τα χρηστά ήθη και το Σύνταγμα». Αντιστοίχως, στο σημείο που αφορά το να συμμετέχεις στην οικονομική, πολιτική και κοινωνική ζωή της χώρας, η ρύθμιση στο ελληνικό σύνταγμα παραπέμπει στο άρθρο 3 και στην παράγραφο 2 του συντάγματος στην Ιταλία («αποτελεί υποχρέωση της Δημοκρατίας να ξεπεράσει τα εμπόδια κοινωνικής και οικονομικής φύσης που περιορίζουν την ισότητα και ελευθερία των πολιτών και εμποδίζουν την συμμετοχή των εργαζομένων στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική οργάνωση του κράτους και την ανάπτυξη της προσωπικότητας⁶⁰»).

Με την κατοχύρωση του ισχύοντος Συντάγματος, η ελευθερία της ιδιωτικής οικονομικής δραστηριότητας βρίσκει στήριγμα στην παράγραφο 1 του άρθρου 5, έχοντας ουδετεροποιηθεί από την ελευθερία του ατόμου, που κατοχυρώνεται και αυτή στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου. Η ελευθερία της ιδιωτικής οικονομικής

δραστηριότητας κατοχυρώνεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 5 του Συντάγματος και πιο συγκεκριμένα στο να προστατευθεί η συμμετοχή στην οικονομική ζωή του κράτους. Διαφορετικά, με άλλα λόγια, η προστασία της οικονομικής ελευθερίας κατοχυρώνεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 5 του συντάγματος, μαζί με το να προστατεύεται η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, με αποτέλεσμα να προστατεύεται σε αυτοτελή βαθμό η οικονομική ελευθερία αλλά ανεξαρτήτως από την ελευθερία ανάπτυξης της προσωπικότητας. Αντιθέτως, η προστασία της οικονομικής ελευθερίας προκύπτει από την προστασία της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας στο σύνταγμα χωρίς την κατοχύρωση «*expressis verbis*» στο κείμενο του συντάγματος.

60. Κ. ΜΑΥΡΙΑ / Α. ΠΑΝΤΕΛΗ, 1981, σ. 492.

Σε ό,τι αφορά στην επαγγελματική ελευθερία υπό το ισχύον σύνταγμα, νομολογία και θεωρία εμφάνισαν παλινδρομήσεις σχετικές με την επιλογή της πιο ειδικής ρύθμισης που συνιστούσε το στήριγμα αυτής της ελευθερίας. Οι απόψεις θεωρίας, που εξελίχθηκαν γύρω από το θεμέλιο της οικονομικής ελευθερίας στο σύνταγμα, αναφέρονται σε όλες τις επιμέρους μεριές της, άρα και στην επαγγελματική ελευθερία, μπορούν να συνοψισθούν σε τρία ξεχωριστά ρεύματα:

Ένα κομμάτι της θεωρίας, με συνέπεια της άποψης που στηρίχθηκε πριν από το ισχύον σύνταγμά και τη συμπερίληψη σε αυτό της ρύθμισης της παραγράφου 1 του άρθρου 5, συνέχιζε να λαμβάνει σαν στήριγμα την προσωπική ελευθερία για την προστασία της οικονομικής ελευθερίας, η οποία στο ισχύον σύνταγμά κατοχυρώνεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 5 και είναι ταυτόσημη αυτής του άρθρου 4 του προ υπάρχοντος συντάγματος⁶¹. Και αυτό επειδή από την μια μεριά η θετική εκφώνηση της παραγράφου 1 του άρθρου 5 του Συντάγματος δεν αποδέχεται την αμυντική πλευρά της οικονομικής ελευθερίας και από την άλλη η οικονομική ελευθερία αποτελεί πιο λίγο εκδήλωση της προσωπικότητάς του και πιο πολύ αποτέλεσμα της γενικότερης ελευθερίας δράσης του ανθρώπου. Διαφορετική με την προηγούμενη γνώμη παρουσιάστηκε η επικρατούσα πλευρά σε αυτή την θεωρία, που υποστήριζε πως, με τη περίληψη της παραγράφου 1 του άρθρου 5 του Συντάγματος, η τελευταία αποτελεί αποκλειστικά το στήριγμα της προστασίας της οικονομικής ελευθερίας στο σύνταγμα. Με βάση μια τρίτη άποψη, η προστασία της οικονομικής ελευθερίας στερεώνεται στην ένωση των ρυθμίσεων των παραγράφων 1 και 3 του άρθρου 5 του

Συντάγματος, δηλαδή στην προσωπική ελευθερία με την ευρεία έννοιά της και στην προσωπική ελευθερία με την στενή έννοιά της.

Σε ό,τι αναφέρεται πιο συγκεκριμένα στην προστασία της επαγγελματικής ελευθερίας στο σύνταγμα, οι θεωρητικές έρευνες ταυτίστηκαν με αυτές που αναφερόντουσαν στην έρευνα του συνταγματικού στηρίγματος της προστασίας της γενικότερης οικονομικής ελευθερίας.

Σημαντικό μέρος της θεωρίας αρχικά ισχυρίστηκε πως, με την κατοχύρωση του επικρατούντος συντάγματος, η προστασία της επαγγελματικής ελευθερίας θεσπίζεται μόνο στην παράγραφο 1 του άρθρου 5 του Συντάγματος, που συνιστά και το μοναδικό στήριγμα στο σύνταγμα. Διαφορετική άποψη ενστερνίστηκε άλλη μεριά της θεωρίας,

61. A. MANESSH / A. MANITAKH, 1991, σ. 13.

σύμφωνα με την οποία η προστασία της επαγγελματικής ελευθερίας στηρίζεται στην ένωση των ρυθμίσεων των παραγράφων 1 και 3 του άρθρου 5 του συντάγματος, οπότε και η επίκληση της παραγράφου 1 λαμβάνει χώρα επικουρικά, με την σημασία ότι η ελευθερία άσκησης και επιλογής επαγγέλματος συνιστά συστατικό της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας. Εντέλει, τρίτη μεμονωμένη άποψη ισχυρίστηκε ότι η προστασία της επαγγελματικής ελευθερίας βασίζεται στην ένωση των ρυθμίσεων των παραγράφων 1 και 3 του άρθρου 5, από κοινού με τη ρύθμιση της παραγράφου 3 του άρθρου 22 του Συντάγματος. Περισσότερες εκδοχές στην συνταγματική υποδοχή της προστασίας της επαγγελματικής ελευθερίας εμφάνισαν οι νόμοι στα ελληνικά δικαστήρια, όπου φανερώνεται μεγάλη ποικιλία από επιλογές και ενδιαφέρον σχετικά με το στήριγμα αυτής της προστασίας: ενδεικτικό είναι το συμπέρασμα ότι τόσο στις πρώτες αποφάσεις που εκδόθηκαν ύστερα από την κατοχύρωση του επικρατούντος συντάγματος όσο και στις τελευταίες, τα δικαστήρια δεν ταυτίζονται στον προσδιορισμό της υποδοχής της προστασίας της επαγγελματικής ελευθερίας στο σύνταγμα⁶².

Προσπαθούμε να δημιουργήσουμε μια πιο ολοκληρωμένη άποψη για το πως αντιμετωπίζει μέχρι τώρα το θέμα του στηρίγματος της προστασίας της επαγγελματικής ελευθερίας ο δικαστής στο σύνταγμα στην Ελλάδα:

Στο συγκεκριμένο πλαίσιο, οι περισσότερες σχετικές αποφάσεις με την επαγγελματική ελευθερία συνδέουν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας με την επαγγελματική ελευθερία, προσλαμβάνοντας έτσι, ότι η επαγγελματική ελευθερία αποτελεί απαραίτητο συστατικό της ανάπτυξης της προσωπικότητας του ατόμου και συνδέεται αναγκαία με αυτή. Στην αντίθετη κατάσταση, δέχεται σημαντική νομολογία που ξεχωρίζει την επαγγελματική ελευθερία και την ελευθερία ανάπτυξης της προσωπικότητας, οι οποίες και οι δυο θεσπίζονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 5 του συντάγματος. Παρόλο που η πρώτη θέση είναι επικρατούσα στη νομολογία, η σύνδεση της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας με την προστασία της επαγγελματικής ελευθερίας δεν είναι τόσο πολύ αυτονόητη, κυρίως με την σύγχρονη εξάσκηση της ελεύθερης επαγγελματικής δραστηριότητας, που οργανώνεται όλο και πιο συχνά με τη μορφή εταιρειών, τις οποίες αποτελούν ελεύθεροι επαγγελματίες με

62. Π. ΠΑΡΑΡΑ, 1979, σ. 259.

το ίδιο αντικείμενο στην επαγγελματική τους δραστηριότητα (π.χ. εταιρείες φαρμακοποιών, ιατρών, δικηγόρων, οπτικών), ενώ αναφέρεται όλο και πιο λίγο στον ελεύθερο επαγγελματία-φυσικό πρόσωπο που εξασκεί μεμονωμένα το επάγγελμα.

Σαν παραλλαγή παρουσιάζονται αυτές οι αποφάσεις που αναφέρονται στην προστασία της οικονομικής ελευθερίας και της προσωπικής ελευθερίας με ευρεία έννοια, οι οποίες και οι δυο θεσπίζονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 5 του συντάγματος, καθώς και οι αποφάσεις αυτές που αφορούν ξεχωριστά την προστασία της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας και της προσωπικής ελευθερίας με ευρεία έννοια, οι οποίες παρουσιάζονται να αποτελούν τα στηρίγματα της προστασίας της επαγγελματικής ελευθερίας στο σύνταγμα.

Μολονότι, παρά την ενσωμάτωση στο παρόν κείμενο της ρύθμισης της παραγράφου 1 του άρθρου 5, μέχρι τα μισά της δεκαετίας του 1990 οριστικά δεν είχε εγκαταλειφθεί η άποψη για να θεμελιωθεί η προστασία της επαγγελματικής ελευθερίας στην ένωση των ρυθμίσεων των παραγράφων 1 και 3 του άρθρου 5 του συντάγματος από τα δικαστήρια. Αυτή η άποψη παραβλέπει το γεγονός ότι είναι αδύνατη η συναγωγή της ίδιας ελευθερίας, στην προκείμενη περίπτωση της επαγγελματικής, από δύο ξεχωριστές ρυθμίσεις στο σύνταγμα που θεσπίζουν

διάφορες ελευθερίες, δηλαδή την προσωπική ελευθερία με την στενή σημασία της (σωματική-φυσική ελευθερία), που εγγυάται η παράγραφος 3 του άρθρου 5⁶³ και την προσωπική ελευθερία με την ευρεία σημασία της (συμμετοχή στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας και ελεύθερη ανάπτυξη προσωπικότητας), που εγγυάται η παράγραφος 1 του άρθρου 5. Παρόλα αυτά, το θέμα της επίκλησης των παραγράφων 1 και 3 του άρθρου 5 του συντάγματος για να θεμελιωθεί η προστασία της επαγγελματικής ελευθερίας επέστρεψε σε πρόσφατη απόφαση του Συμβουλίου της Επικράτειας και πιο συγκεκριμένα της Ολομέλειας.

Το ίδιο ανησυχητική παρουσιάζεται η βάση για την προστασία της επαγγελματικής ελευθερίας στις ρυθμίσεις του άρθρου 5 του Συντάγματος συνδυάζοντας αυτές του άρθρου 22, αφού οι δεύτερες κάνουν λόγο για το κοινωνικό δικαίωμα εργασίας. Η συγκεκριμένη άποψη παραγνωρίζει το ότι στην παράγραφο 1 του άρθρου 5 του συντάγματος θεσπίζεται η ελευθερία του επαγγέλματος σαν δικαίωμα στην αμυντική

63. ΠΑΪΚΟΣ, 1983, σ. 100.

του διάσταση, ενώ οι ρυθμίσεις του άρθρου 22 δίνουν εγγύηση για το κοινωνικό δικαίωμα στην εργασία, που δεν καταλαμβάνει τους ελεύθερους επαγγελματίες.

Μια διαφορετική κατηγορία στην νομολογία αποτελούν οι αποφάσεις, όπου εκτελείται επίκληση της ρύθμισης της παραγράφου 1 του άρθρου 2 του συντάγματος για «την προστασία και τον σεβασμό της αξίας του ανθρώπου», συνδυάζοντας και την ρύθμιση της παραγράφου 1 του άρθρου 5 του συντάγματος. Μολονότι, η επίκληση στη νομολογία για τον σεβασμό στην αξία του ανθρώπου με την παράγραφο 1 του άρθρου 5, με σκοπό να κατοχυρωθεί στο σύνταγμα το να προφυλαχθεί η επαγγελματική ελευθερία, παρίσταται νομικά μη εύστοχη, αφού σε αυτή την περίπτωση όπως και στις υπόλοιπες, που ο δικαστής στην χώρα μας επιμένει να συνδυάζει τις δύο ρυθμίσεις- η παράγραφος 1 του άρθρου 2 του συντάγματος δεν εγγυάται ξεχωριστό δικαίωμα του ατόμου, που θα μπορούσε να συνδυαστεί με την επαγγελματική ελευθερία για να θεμελιωθεί πληρέστερα η προστασία της τελευταίας. Αντιθέτως, η παράγραφος 1 του άρθρου 2 του συντάγματος παραχωρεί το στίγμα του νομοθέτη στο σύνταγμα όσον αφορά την αναγωγή για τον σεβασμό στην αξία του ανθρώπου σε βασική αρχή του συντάγματος⁶⁴.

Επιπροσθέτως, υφίστανται κάποια νομολογιακά παραδείγματα, στα οποία επικαλούνται οι ρυθμίσεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 5 του συντάγματος, δηλαδή «το να προστατευθεί η τιμή, η ελευθερία και η ζωή, δίχως διακρίσεις από φυλή, γλώσσα, θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων και εθνικότητας» συνδυάζοντας την με το να προστατευθεί η επαγγελματική ελευθερία.

Σε άλλη κατηγορία υπάγονται αυτές οι αποφάσεις που παρουσιάζουν έλλειψη από πιο ειδική θεμελίωση για το θέμα της προστασίας της επαγγελματικής ελευθερίας, αφού σε αυτά τα παραδείγματα, η νομολογία ή περιορίζεται σε μια επίκληση στο άρθρο 5 του συντάγματος, δίχως μνεία της πιο ειδικής ρύθμισης που αποτελεί το στήριγμα το να προστατευθεί η επαγγελματική ελευθερία, ή επικαλείται την προστασία της επαγγελματικής και οικονομικής ελευθερίας δίχως εξειδίκευση. Σε αυτή την κατηγορία επιβάλλεται να υπαχθούν και αυτές οι αποφάσεις, που παρόλο αφορούν ελεύθερους επαγγελματίες, κάνουν επίκληση στο να προστατευθεί η οικονομική ελευθερία (έννοια γένους) αντί για την ειδικότερη επαγγελματική ελευθερία (έννοια είδους).

64. A. MANITAKH, 1994, σ. 405.

Αξιοσημείωτο ενδιαφέρον δείχνουν κάποια μεμονωμένα παραδείγματα, στα οποία τα ενοχικά δικαιώματα και η προστασία τους συνδέονται με την προστασία της επαγγελματικής ελευθερίας, αφού τα πρώτα προέρχονται από τις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Αυτές οι αποφάσεις, που προέρχονται από πολιτικά δικαστήρια, αναφέρονται μόνο σε ζητήματα για αμοιβές σε ελεύθερους επαγγελματίες (δικαστικούς επιμελητές και δικηγόρους), σε δίκες που έχουν ως υποθέσεις απαλλοτριώσεις, ενώ η χρήση της προστασίας της επαγγελματικής ελευθερίας με τις ρυθμίσεις του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ δεν βρίσκονται σε αποφάσεις των δικαστηρίων.

Σημαντικό μέρος των ελληνικών νόμων ενώνει την προστασία της επαγγελματικής ελευθερίας με την αρχή της ισότητας της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του Συντάγματος: αυτή η ένωση βρίσκεται στις αποφάσεις που αναφέρονται στο να ελεγχθεί ο περιορισμός των μεταθέσεων των ελευθέρων επαγγελματιών, καθώς και σε αυτές που αναφέρονται στο να ελεγχθούν οι ασυμβίβαστοι, που δεν επιτρέπουν την πρόσβαση σε ένα επάγγελμα ενώ παράλληλα ασκείται άλλο.

Πρέπει να σημειωθεί ότι δεν λείπουν αυτές οι αποφάσεις που σωστά περιορίζονται στον ορισμό στην παράγραφο 1 του άρθρου 5 του συντάγματος σαν μοναδικού στηρίγματος της προστασίας της επαγγελματικής ελευθερίας, όπως και αυτές που επικαλούνται την επαγγελματική ελευθερία της παραγράφου 1 του άρθρου 5, υπογραμμίζοντας ότι αποτελεί μια πιο ειδική πτυχή της γενικότερης οικονομικής ελευθερίας. Περισσότερο, συνυπολογίζεται θετικώς το ότι έχει εγκαταλειφθεί από την επιστήμη των νόμων η αναφορά σε ελευθερία της εργασίας (με την ευρεία σημασία του), όπου συμπεριέχεται η ελευθερία των ελευθερίων επαγγελμάτων.

Ανακεφαλαιώνοντας, η πιο σωστή άποψη (νομολογιακή και θεωρητική) αποδεικνύεται μόνο για την κατοχύρωση της προστασίας της επαγγελματικής ελευθερίας στη ρύθμιση της παραγράφου 1 του άρθρου 5 του συντάγματος, σαν ατομικό δικαίωμα και πιο ειδικής έκφανσης της γενικότερης οικονομικής ελευθερίας (δίχως η επαγγελματική ελευθερία να αποτελεί απαραίτητο χαρακτηριστικό της προσωπικότητας του ανθρώπου), δίχως η προστασία αυτής της ελευθερίας να ενώνεται με την προστασία της προσωπικής ελευθερίας με στενή σημασία και δίχως να μπερδεύονται με τις ρυθμίσεις του άρθρου 22 του συντάγματος για να προστατευθεί το κοινωνικό δικαίωμα για εργασία.

Την γνώμη αυτή υιοθετούν οι σχετικές μονογραφίες και τα συστηματικά έργα⁶⁵, που χρησιμοποιούν αποκλειστικά σαν συνταγματικό στήριγμα για την προστασία της οικονομικής ελευθερίας (οπότε και της επαγγελματικής ελευθερίας) την ρύθμιση της παραγράφου 1 του άρθρου 5 του συντάγματος. Η άποψη αυτή εμφανίζεται ακριβής με την πρόταση στην παράγραφο 1 του άρθρου 5 του συντάγματος, κατά την οποία η προστασία της οικονομικής ελευθερίας με κάθε μορφή της (επαγγελματικής, επιχειρηματικής, συμβατικής) θεσπίζεται στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 5 του συντάγματος, ή κατοχυρούμενη σε αυτή με την προστασία της συμμετοχής στην οικονομική ζωή του κράτους ή προέρχοντας από την προστασία της γενικότερης ελευθερίας ανάπτυξης της προσωπικότητας της παραγράφου 1. Παρόμοιος είναι ο ισχυρισμός ότι η είσοδος της παραγράφου 3 του συντάγματος στην επιστημονική συζήτηση για να ερευνηθεί το στήριγμα της προστασίας της επαγγελματικής ελευθερίας στο σύνταγμα κάτω υπό το καθεστώς του παρόντος συντάγματος παρίσταται στην μεθοδολογία μη συνεπής, αφού η τελευταία ρύθμιση (της παραγράφου 3) θεσπίζει *expressis verbis* ξεχωριστή ελευθερία (την προσωπική

ελευθερία με την στενή σημασία του) και δεν μπορεί να εισφέρει στην πιο πλήρη βάση της προστασίας της επαγγελματικής ελευθερίας.

Η έρευνα της έγκαιρης υποδοχής στην προστασία της επαγγελματικής ελευθερίας στο σύνταγμα έχει θεωρητική και πρακτική έννοια, αφού συνδέεται με άμεσο τρόπο με το σύνολο των περιορισμών που αφορούν την επαγγελματική ελευθερία.

65. ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ, 2006, σ. 189. και ΓΕΡΟΝΤΑΣ, 2002, σ. 303.

Κεφάλαιο 5^ο: Ευρωπαϊκή Ένωση και απελευθέρωση επαγγελματιών

Με την έλευση των μνημονίων στην χώρα μας και την πάγια θέση των θεσμών στο άνοιγμα των επαγγελμάτων, με το σκοπό την υπαγωγή της Ελλάδας στο μοντέλο της ελεύθερης αγοράς δημιουργήθηκε ένα ερώτημα πόσο πίσω είμαστε στην απελευθέρωση αυτή σε σύγκριση με άλλες χώρες. Τι ισχύει όμως στα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ε.Ε σχετικά με αυτό το θέμα;

- Πληθυσμιακός περιορισμός
- Ατομικό φαρμακείο
- Δεν επιτρέπονται εκπτώσεις. Στη χώρα μας αναλογεί 1 φαρμακείο προς 1.500 κατοίκους, ενώ στην Ισπανία ή την Πορτογαλία είναι 1 προς 4.000 κατοίκους.
- Θα κινδυνεύσει η αμεροληψία στις υποθέσεις

- Το κράτος ορίζει τις αμοιβές
- Υπάρχει χωρική αρμοδιότητα: Η Ελλάδα είναι ανάμεσα στις 21 από τις 27 χώρες- μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπου ισχύει ο θεσμός του συμβολαιογράφου «λατινικού τύπου». Αυτός ο τύπος δεν υφίσταται μόνο στη Βρετανία, την Ιρλανδία, την Κύπρο και τις σκανδιναβικές χώρες (Σουηδία, Φινλανδία και Δανία)
- Δεν απαγορεύεται η διαφήμιση.
- Δεν είναι υποχρεωτική η εντοπιότητα και η παράσταση δικηγόρων σε υπογραφές συμβολαίων.

Κάθε χώρα της Ε.Ε. έχει παρόμοια κριτήρια με την Ελλάδα με διαφορά μόνον στον χρόνο της άσκησης ή τον αριθμό των παραστάσεων. Η εντοπιότητα ισχύει μόνο και εφόσον διασφαλίζει το δημόσιο συμφέρον.

5.1 Κράτη-μέλη με μεγάλη πρόοδο στο ζήτημα

Έχουν γίνει αξιοσημείωτα βήματα στο άνοιγμα των επαγγελμάτων για το καλό των καταναλωτών. Ο Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και ανάπτυξη (ΟΟΣΑ) χώρισε τα επαγγέλματα αυτά σε 4 κατηγορίες:

- 1) Ιατρικές
- 2) Λογιστικές
- 3) Νομικές
- 4) Τεχνικές

Βέβαια υπάρχουν και χώρες πρότυπα σε αυτόν τον τομέα με σκοπό την ευελιξία και την ταχύτητα που χρειάζεται η ελεύθερη αγορά που έχουν ενεργήσει αυτοβούλως και χωρίς να τους επιβάλει κανείς αυτούς τους κανόνες. Αυτές οι χώρες είναι:

Φινλανδία: Η χώρα με τα λιγότερα κλειστά επαγγέλματα. Έχει μόνο 2 κλειστά επαγγέλματα στην κατηγορία των λογιστικών. Δημιουργήθηκε μεγάλο θέμα στον Ιατρικό κλάδο και στους Οδοντιάτρους συγκεκριμένα με αύξηση τιμών και παρέμβαση της κυβέρνησης

Ιταλία: Έχει 19 κλειστά επαγγέλματα και ο ΟΟΣΑ κάλεσε την κυβέρνηση της Ιταλίας να αλλάξει νομοθεσία για τα κλειστά επαγγέλματα. Μερικά από αυτά είναι: Δημοσιογράφοι, Συμβολαιογράφοι, Γεωλόγοι και Αρχιτέκτονες.

Γερμανία: Το μόνο ζήτημα ήταν στην μετακίνηση του επαγγελματία από το ένα κράτος στο άλλον γιατί υπήρχαν περιορισμοί. Αυτό το ζήτημα λύθηκε και το μόνο ζήτημα στην εξάσκηση ενός επαγγέλματος είναι η κατάλληλη εκπαίδευση. Μεγάλη Βρετανία: Έχει κάνει μεγάλη μείωση στους περιορισμούς στην αγορά εργασίας, με μόνο 18 επαγγέλματα, αν και είναι δρομολογημένες οι διαδικασίες απελευθέρωσης μερικών⁶⁶ (OECD, 2015).

66. OECD (2015) Taxes as a Share of Gross Domestic Product, oecd.gr. Available at: https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-administration-2015_tax_admin-2015-en [Accessible: March 5, 2019].

5.1 Πλεονεκτήματα του ανοίγματος των επαγγελμάτων στην Ε.Ε

Α) Μεγαλύτερη και πιο δίκαια ανακατανομή του ΑΕΠ: Όλο και περισσότεροι πολίτες θα έχουν επαγγελματικές ή επιχειρηματικές ευκαιρίες προς τα επαγγέλματα που φαίνονται πιο κερδοφόρα ή που έχουν μεγαλύτερη ζήτηση από την κοινωνία. Το πρώτο τρίμηνο του έτους 2018 το ΑΕΠ κατέγραψε αύξηση 0,8% σε σύγκριση με το έτος 2017, σύμφωνα πάντα με τις εκτιμήσεις που διέδωσε η EUROSTAT. Σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2017, η Ελλάδα κατέγραψε ανάπτυξη 2,3%, έπειτα από 2% το τελευταίο τρίμηνο του 2017. Συνολικά στην ευρωζώνη η αύξηση του ΑΕΠ το πρώτο τρίμηνο του 2018 ήταν 0,4% και σε σχέση με το ίδιο τρίμηνο του 2017, 2,5%, ενώ στην ΕΕ 0,4% και 2,4%, αντίστοιχα. Το τέταρτο τρίμηνο του 2017, το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 0,7% και στις δύο ζώνες. Μεταξύ των κρατών μελών για τα οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το πρώτο τρίμηνο του 2018, η Λετονία και η

Πολωνία (+ 1,6%) σημείωσαν την υψηλότερη ανάπτυξη σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο, ακολουθούμενες από την Ουγγαρία και τη Φινλανδία (+ 1,2%). Μικρή αρνητική ανάπτυξη παρατηρήθηκε στην Εσθονία (-0,1%), ενώ το ΑΕΠ στη Ρουμανία παρέμεινε σταθερό. Σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2017 τη μεγαλύτερη ανάπτυξη σημείωσε η Λιθουανία (5,1%), η Πολωνία (5%) και η Σλοβενία (5%). Δηλαδή η ίδια η κοινωνία θα ισορροπεί στον αριθμό των παρόχων που θα απασχολούνται στο κάθε κλάδο ανάλογα με τον νόμο της προσφοράς και της ζήτησης. Στο τέλος της ημέρας οι καλύτεροι και οι πιο αποτελεσματικοί θα επικρατούν, έτσι ακριβώς όπως θα έπρεπε να είναι, έτσι ακριβώς όπως γίνεται στις ελεύθερες οικονομίες⁶⁷.

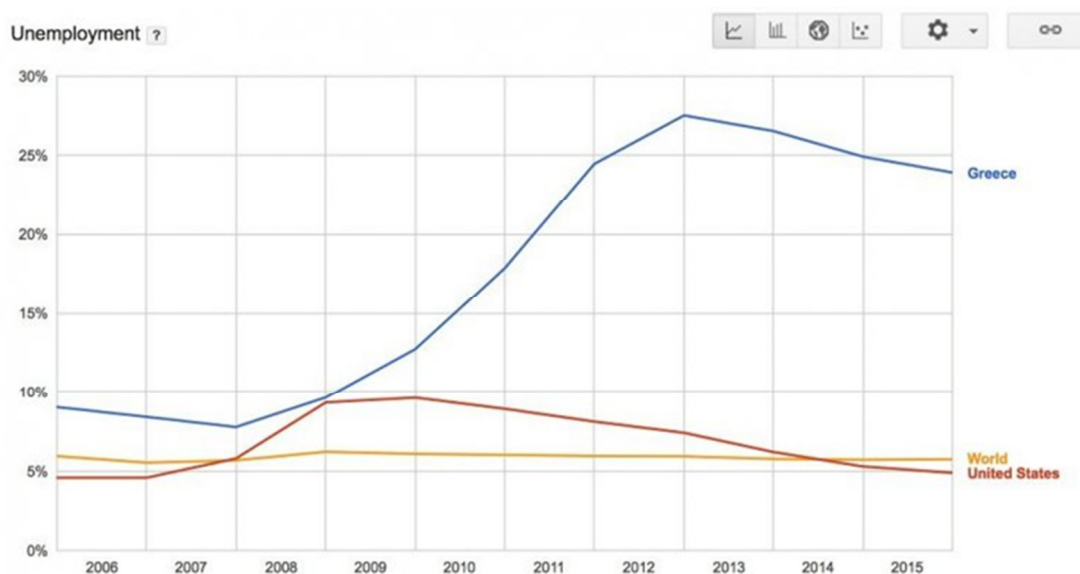
Β) Καλύτερες υπηρεσίες και τιμές προς το σύνολο των πολιτών θα δούμε μέσω του ανταγωνισμού των παροχών σύμφωνα και με τις απαιτήσεις του κοινού. Δηλαδή σε βάθος χρόνου στην αγορά θα υπάρχουν περισσότερες υπηρεσίες προς διάθεση και σε φυσιολογικές τιμές γιατί ως γνωστόν οι πωλητές καθορίζουν την προσφορά αγαθών και υπηρεσιών⁶⁸.

67 και 68. World Bank (2017) Ease of Doing Business Index, doingbusiness.org. Available at: <http://www.doingbusiness.org/en/rankings> [Accessible: March 5, 2019].

Γ) Μείωση της ανεργίας. Πρώτον, το άνοιγμα των επαγγελμάτων και συνάμα το άνοιγμα της αγοράς δημιουργεί θέσεις εργασίας. Ενώ ο σοσιαλισμός στην Ελλάδα έχει φτάσει την ανεργία στο μεγάλο ποσοστό της τάξεως του 25%, η ελεύθερη αγορά σε πολλές άλλες χώρες επιτρέπει στην αγορά εργασίας να είναι δυναμική. Για παράδειγμα, στην Αμερική, όπου είναι γνωστό ότι υπάρχει ελεύθερη αγορά, η ανεργία είναι κάτω απ' το 5%. Όσοι ψάχνουν για δουλειά, βρίσκουν πολύ εύκολα. Αντί να δημιουργεί εμπόδια στους παρόχους υπηρεσιών αλλά και αγαθών, η ελεύθερη αγορά και το άνοιγμα των επαγγελμάτων θα επιτρέπει στους επιχειρηματίες να τολμούν, να ρισκάρουν, να επενδύουν, να αποτυγχάνουν αλλά και να επιτυγχάνουν. Δίνει την ελευθερία στους εργαζόμενους να δουλέψουν, να κερδίσουν λεφτά για τις οικογένειες τους και να ανταμειφθούν ανάλογα με τον κόπο τους. Αλλά και αντίστοιχα αναπτύσσεται η οικονομία της εκάστοτε χώρας⁶⁹.

Επίσης, μείωση της ανεργίας θα έχουμε ακόμα επειδή οι πιο κερδοφόροι επαγγελματικοί κλάδοι λειτουργώντας σαν συγκοινωνούντα δοχεία θα απορροφούν μέρος από τους ανέργους που θα δουν εκεί μία ευκαιρία εισοδήματος. Οποσδήποτε θα υπάρχει μείωση του μέσου εισοδήματος, καθώς θα υπάρχουν περισσότεροι αποδέκτες στους ίδιους τζίρους. Κάτι όμως που είναι κοινωνικά αποδεκτό, κυρίως σε εποχές μεγάλης ανεργίας.

Κάτι που, στην διαδρομή του χρόνου, έχει χαλάσει πολύ εύκολα, διορθώνεται πολύ δύσκολα, έτσι και η απελευθέρωση των αγορών, δεν είναι εύκολη δουλειά.

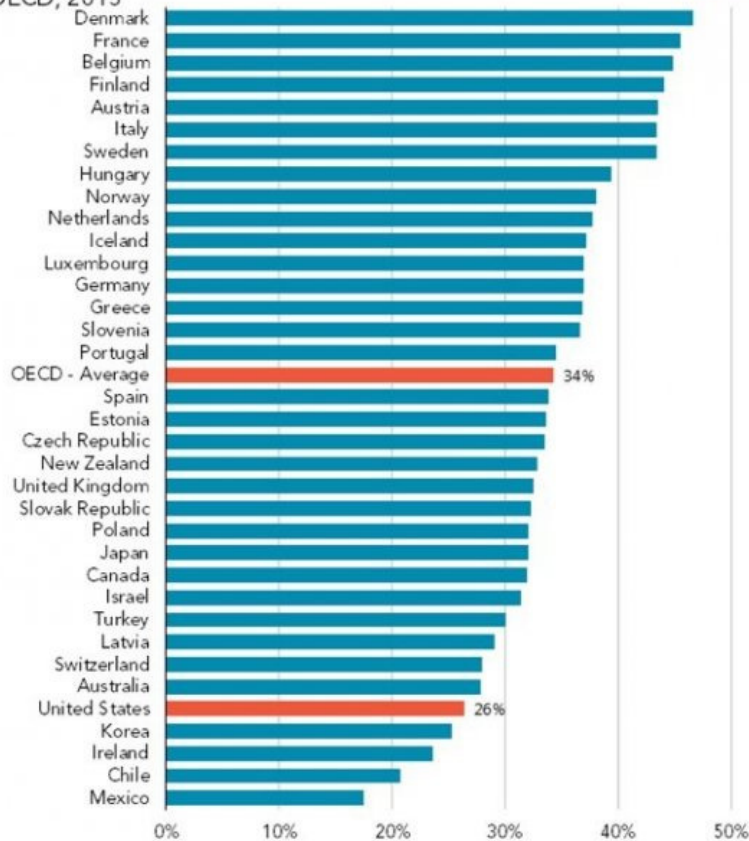
69. World Bank (2017), [Accessible: March 5, 2019]. Πηγή: World Bank

Δ) **Χαμηλότερη Φορολογία** .Εκτός από μια δυναμική αγορά εργασίας, το άνοιγμα των επαγγελματιών παρέχει επίσης ένα περιβάλλον χαμηλής φορολογίας. Η λογική της ελεύθερης αγοράς είναι απλή. Αντί να πληρώνουν οι πολίτες ένα μεγάλο μέρος του εισοδήματος τους στην κυβέρνηση (όπως απαιτεί ο σοσιαλισμός), μπορούν να κρατήσουν τα σκληρά κερδισμένα χρήματά τους και να τα επενδύσουν, όπως κρίνουν κατάλληλα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα περισσότερες επενδύσεις, το οποίο συνεπάγεται περισσότερη ανάπτυξη⁷⁰ .

Το παρακάτω διάγραμμα μας απεικονίζει τους φόρους ως μερίδιο του ΑΕΠ:

FIGURE 1

Taxes as a Share of Gross Domestic Product
OECD, 2015

Source: OECD Stat Extract. These are provisional estimates. 2014 data are used for Australia, Japan, and Poland. The OECD average is over the most recent available data.

Πηγή: *OECD*

70. *OECD (2015) [Accessible: March 5, 2019].*

5.3 Άνοιγμα κλειστών επαγγελμάτων και κατάργηση φόρων υπέρ τρίτων προβλέπει το νέο Μνημόνιο

Άνοιγμα κλειστών επαγγελμάτων εφαρμογή των εργαλειοθηκών του ΟΟΣΑ για την αγορά διευκόλυνση των επενδύσεων με απλοποίηση της αδειοδότησης αλλά ταυτόχρονα και μια πλειάδα από τα νέα μέτρα, τα οποία είναι η κατάργηση φόρων υπέρ τρίτων και ακόμα η καταπολέμηση του λαθρεμπορίου καυσίμων προβλέπει το νέο Μνημόνι⁷¹.

Όπως αναφέρει το 3ο Μνημόνιο, οι περισσότερο ανοικτές αγορές είναι ουσιώδους σημασίας για να δημιουργηθούν οικονομικές ευκαιρίες και να ενισχυθεί η κοινωνική δικαιοσύνη με περιορισμό πάντοτε της προσοδοθηρίας και της μονοπωλιακής συμπεριφοράς, η οποία μεταφράζεται σε υψηλότερες τιμές και χαμηλότερο βιοτικό επίπεδο.

Σύμφωνα πάντα με την αναπτυξιακή τους στρατηγική, οι αρχές θα εντείνουν τις προσπάθειές τους για να υλοποιήσουν βασικές πρωτοβουλίες και μεταρρυθμιστικές προτάσεις, καθώς και για να εμπλουτίσουν το πρόγραμμα με περαιτέρω φιλόδοξες μεταρρυθμίσεις οι οποίες θα στηρίξουν την επιστροφή της χώρας στη βιώσιμη ανάπτυξη, θα προσελκύσουν επενδύσεις και θα δημιουργήσουν θέσεις εργασίας⁷².

Ως προαπαιτούμενα, οι αρχές θα θεσπίσουν νομοθεσία με απώτερο σκοπό:

i) να υλοποιήσουν όλες τις εκκρεμείς συστάσεις της εργαλειοθήκης ανταγωνισμού I του ΟΟΣΑ, με βασική εξαίρεση τα μη συνταγογραφούμενα φαρμακευτικά προϊόντα, τη λειτουργία των εμπορικών καταστημάτων την Κυριακή, τα υλικά οικοδομών και μία διάταξη για τα τρόφιμα- και σημαντικό αριθμό συστάσεων της εργαλειοθήκης II του ΟΟΣΑ σχετικά με τα ποτά και τα προϊόντα πετρελαίου-

71 και 72. Παπαστάθης, Α. (2012) [Προσβάσιμο: 4 Μαρτίου 2019].

ii) να ανοίξουν τα κλειστά επαγγέλματα των συμβολαιογράφων, αναλογιστών και κλητήρων και να ελευθερώσουν την αγορά τουριστικών καταλυμάτων.

iii) να εξαλείψουν τα μη ανταποδοτικά τέλη και να ευθυγραμμίσουν τα ανταποδοτικά τέλη με τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

iv) να μειώσουν τη γραφειοκρατία, μεταξύ άλλων για τις οριζόντιες απαιτήσεις αδειοδότησης επενδύσεων και για τις δραστηριότητες χαμηλού κινδύνου σύμφωνα με τη σύσταση της Παγκόσμιας Τράπεζας, να μειώσουν τον διοικητικό φόρτο των επιχειρήσεων με βάση τις συστάσεις του ΟΟΣΑ και να συστήσουν επιτροπή για την εκπόνηση νομοθεσίας σε διυπουργικό επίπεδο.

Όσον αφορά στον ανταγωνισμό, έως τον Οκτώβριο του 2015, οι αρχές θα υλοποιήσουν τις εναπομένουσες συστάσεις της εργαλειοθήκης I του ΟΟΣΑ σχετικά με τα τρόφιμα και της εργαλειοθήκης II του ΟΟΣΑ, σχετικά με τα ποτά και τα προϊόντα πετρελαίου και θα δρομολογήσουν νέα αξιολόγηση του ΟΟΣΑ για τις συνθήκες ανταγωνισμού στους τομείς του χονδρικού εμπορίου, των κατασκευών, του ηλεκτρονικού εμπορίου και των μέσων ενημέρωσης, καθώς και στο υπόλοιπο της μεταποίησης. Μέχρι τον Ιούνιο του 2016, η κυβέρνηση θα θεσπίσει νομοθεσία για την επίλυση όλων των προβλημάτων που θα εντοπιστούν στο πλαίσιο της εν λόγω αξιολόγησης (βασικό παραδοτέο). Έως τον Δεκέμβριο του 2015, οι αρχές θα θεσπίσουν νομοθεσία για να εφαρμόσουν τη σύσταση του ΟΟΣΑ, που περιλαμβάνεται στην εργαλειοθήκη για τον ανταγωνισμό I, όσον αφορά τα φαρμακευτικά προϊόντα, με ισχύ από τον Ιούνιο του 2016 (βασικό παραδοτέο).

Έως τον Ιούνιο του 2016, οι αρχές θα θεσπίσουν πλήρως την εκκρεμή σύσταση της εργαλειοθήκης I του ΟΟΣΑ σχετικά με τα υλικά οικοδομών. Οι αρχές θα ελευθερώσουν τη λειτουργία των εμπορικών καταστημάτων την Κυριακή μετά την επικείμενη απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Οι αρχές δεσμεύονται να συνεχίσουν τις τακτικές αξιολογήσεις των συνθηκών ανταγωνισμού σε πρόσθετους τομείς την επόμενη τριετία.

Έως τον Οκτώβριο του 2015, οι αρχές θα θεσπίσουν νομοθεσία με σκοπό να τεθεί πλήρως σε ισχύ η ελευθέρωση των τουριστικών καταλυμάτων. Το Τμήμα Προώθησης Πολιτικών Ανταγωνισμού της ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού θα ενισχυθεί με δώδεκα πρόσθετες θέσεις και θα πραγματοποιηθεί επανεξέταση με τη στήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και διεθνών εμπειρογνομόνων για να διασφαλιστεί ότι το δίκαιο του ανταγωνισμού συνάδει με τις βέλτιστες πρακτικές στην ΕΕ.

Όσον αφορά τώρα την αδειοδότηση επενδύσεων, έως τον Σεπτέμβριο του 2015, η κυβέρνηση θα εγκρίνει χάρτη πορείας για τη μεταρρύθμιση της αδειοδότησης των επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένης της ιεράρχησης προτεραιοτήτων. Οι

αρχές θα θεσπίσουν δευτερογενή νομοθεσία σύμφωνα με την εν λόγω ιεράρχηση προτεραιοτήτων έως τον Ιούνιο του 2016 (βασικό παραδοτέο) και θα προχωρήσουν σε άλλες μεταρρυθμίσεις σύμφωνα με τον χάρτη πορείας.

Ακόμα όσον αφορά τον διοικητικό φόρτο, έως τον Νοέμβριο του 2015, η κυβέρνηση θα θεσπίσει νομοθεσία για να εφαρμόσει τις εκκρεμείς συστάσεις του ΟΟΣΑ σχετικά με το περιβάλλον και τις άδειες εμπορίας καυσίμων. Επιπλέον, έως τον Ιούνιο του 2016, οι αρχές θα μειώσουν περαιτέρω τον διοικητικό φόρτο, μεταξύ άλλων μέσω των υπηρεσιών μίας στάσης για τις επιχειρήσεις. Έως τον Ιούνιο του 2016, η κυβέρνηση θα εφαρμόσει πλήρως τον νόμο για τη βελτίωση της νομοθεσίας⁷³.

Επίσης για τον ανταγωνισμό, την αδειοδότηση επενδύσεων και τον διοικητικό φόρτο, έως τον Οκτώβριο του 2015, η κυβέρνηση θα δρομολογήσει εκ των υστέρων εκτίμηση επιπτώσεων σχετικά με επιλεγμένες μεταρρυθμίσεις και την εφαρμογή τους και, έως τον Ιούνιο του 2016, θα προσδιορίσει τα εναπομένοντα μέτρα που απαιτούνται για την πλήρη εφαρμογή τους.

Όσον αφορά στα νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα, προκειμένου να αποφευχθούν αδικαιολόγητοι και δυσανάλογοι περιορισμοί, η κυβέρνηση θα υποβάλει, έως τον Οκτώβριο του 2015, το προεδρικό διάταγμα σχετικά με τις

73. Παπαστάθης, Α. (2012) [Προσβάσιμο: 4 Μαρτίου 2019].

αποκλειστικές δραστηριότητες των πολιτικών μηχανικών και των συναφών επαγγελμάτων και θα εγκρίνει τις συστάσεις εξωτερικού συμβούλου έως τον Δεκέμβριο του 2015 (βασικό παραδοτέο) και τις συστάσεις της διυπουργικής επιτροπής, με βάση άλλες πρόσφατες εκθέσεις έως τον Φεβρουάριο του 2016.

Όσον αφορά τη διευκόλυνση του εμπορίου, η κυβέρνηση θα απλουστεύσει τις προτελωνειακές διαδικασίες έως τον Δεκέμβριο του 2015. Επιπλέον, με τη συμμετοχή δημόσιων και ιδιωτικών ενδιαφερομένων, οι αρχές θα

επικαιροποιήσουν το σχέδιο δράσης για τη διευκόλυνση του εμπορίου ως προς την εθνική ενιαία θυρίδα, θα εγκρίνουν σχέδιο δράσης για την προώθηση των εξαγωγών έως τον Δεκέμβριο του 2015 και στη συνέχεια θα προχωρήσουν στην εφαρμογή τους. Η κυβέρνηση θα προβεί σε θεσμικές αλλαγές για τους ελέγχους μετά τη διασάφηση και θα αναδιαρθρώσει το τμήμα ανάλυσης κινδύνου σύμφωνα με τις συστάσεις του ΠΟΤ έως τον Μάρτιο του 2016 και θα ολοκληρώσει την αναδιοργάνωση των τελωνείων έως τον Σεπτέμβριο του 2016.

Όσον αφορά την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου, οι αρχές θα δημιουργήσουν τρεις κινητές ομάδες επιβολής του νόμου έως τον Σεπτέμβριο του 2015, θα εγκρίνουν μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την αντιμετώπιση του λαθρεμπορίου καυσίμων και τσιγάρων βάσει αποτελεσματικής διυπηρεσιακής συνεργασίας έως τον Δεκέμβριο του 2015, θα εφαρμόσει πλήρως σύστημα εισροών-εκροών στις δεξαμενές των φορολογικών αποθηκών και των αποθηκών τελωνειακής αποταμίευσης έως τον Ιούνιο του 2016 και θα εξοπλίσει πλήρως με σαρωτές τους τρεις κύριους διεθνείς λιμένες έως τον Δεκέμβριο του 2016, διασφαλίζοντας ότι καθένας από τους εν λόγω λιμένες θα διαθέτει τουλάχιστον έναν σαρωτή έως τον Μάρτιο του 2016.

Όσον αφορά τα διαρθρωτικά ταμεία, έως τον Οκτώβριο του 2015 οι αρχές θα εφαρμόσουν πλήρως τον Νόμο 4314/2014 για τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία, θα εγκρίνουν όλες τις κατ' εξουσιοδότηση πράξεις που απαιτούνται για την ενεργοποίηση όλων των διαθέσιμων πόρων και θα εφαρμόσουν όλες τις προϋποθέσεις.

Όσον αφορά την τεχνική βοήθεια, οι αρχές προτίθενται να υποβάλουν αμέσως αίτημα για παροχή στήριξης σε τρεις κρίσιμους τομείς: αξιολόγηση των συνθηκών ανταγωνισμού στο χονδρικό εμπόριο, τις κατασκευές, το ηλεκτρονικό εμπόριο, τα μέσα ενημέρωσης και το υπόλοιπο της μεταποίησης με τη στήριξη του ΟΟΣΑ- μεταρρύθμιση της αδειοδότησης επενδύσεων με τη στήριξη της Παγκόσμιας Τράπεζας- και νέος γύρος μείωσης του διοικητικού φόρτου. Ως επόμενο βήμα, με τη λήψη τεχνικής βοήθειας, οι αρχές προτίθενται να αξιολογήσουν την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων στους τομείς του

ανταγωνισμού, του διοικητικού φόρτου και της αδειοδότησης επενδύσεων. Επιπλέον, προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, οι αρχές θα κάνουν χρήση της τεχνικής βοήθειας και σε άλλους τομείς, κατά περίπτωση, μεταξύ άλλων μέσω των υπηρεσιών της Επιτροπής, εμπειρογνομόνων των κρατών μελών, διεθνών οργανισμών και ανεξάρτητων συμβούλων. Εν προκειμένω περιλαμβάνονται τα νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα, η διευκόλυνση του εμπορίου, η προώθηση των εξαγωγών, η χρήση γης, η εκπαίδευση και η E&A, οι τουριστικές υποδομές, η γεωργία και τα διαρθρωτικά ταμεία⁷⁴.

74. Παπαστάθης, Α. (2012), [Προσβάσιμο: 4 Μαρτίου 2019].

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία μιλήσαμε αναλυτικά για τα κλειστά επαγγέλματα και το άνοιγμά τους στο ελληνικό κράτος, όπου μέχρι πρόσφατα δεν ήταν πολύ συγκαταβατική με το να απελευθερωθεί η εργασιακή αγορά, ακολουθώντας κάποιους κανόνες και στερεότυπα που άφηναν πίσω την γενική ανάπτυξη της κοινωνίας, κυρίως στο επίπεδο της οικονομίας. Με την απελευθέρωση αυτή, όπως είδαμε, επιτυγχάνεται η καλύτερη οικονομική

κατάσταση της χώρας μας και ο ανταγωνισμός ανθίζει στον εργασιακό τομέα και συνεπάγεται αύξηση στην παροχή υπηρεσιών.

Οπότε, τα συμπεράσματα μας καταλήγουν ότι σωστά πάει να επιτευχθεί το άνοιγμα των επαγγελμάτων, γιατί το άνοιγμα αυτό στο μέλλον θα φέρει κέρδη στον προϋπολογισμό του κράτους, κάτι που είναι ο βασικός σκοπός του κράτους. Δηλαδή, το αποτέλεσμα είναι ότι, το άνοιγμα αυτό των επαγγελμάτων και γενικότερα της αγοράς είναι σημαντικό επίτευγμα για την οικονομία πρωτίστως της χώρας για τον λόγο ότι, όσο πιο ανοιχτή και ελεύθερη αγορά έχουμε τόσο η οικονομία της χώρας μας ανθίζει μέσω κυρίως του ελεύθερου και υγιούς ανταγωνισμού των παρόχων υπηρεσιών και δευτερευόντως για εμάς τους καταναλωτές, που είμαστε αποδέκτες αυτής της ελευθερίας, που ασκούν οι διάφοροι φορείς του ανταγωνισμού γιατί αποτελούμε το δεύτερο μέρος του ανταγωνισμού αυτού, ένα μέρος που χρειάζεται για την ύπαρξη της ενιαίας αγοράς.

Επίσης, αναφερθήκαμε με πολλές λεπτομέρειες στα κλειστά επαγγέλματα που άνοιξαν, στις προβλέψεις που έγιναν πριν την απελευθέρωση και στις επιπτώσεις μετά το άνοιγμα των επαγγελμάτων, στην έννοια του ανταγωνισμού, στα πλεονεκτήματα και στα μειονεκτήματά του και στο πώς τα κλειστά επαγγέλματα επηρεάζουν τον ανταγωνισμό. Επιπλέον, παραλληλίσουμε την ελεύθερη αγορά και τον ανταγωνισμό, συσχετίσαμε την επαγγελματική ελευθερία με βάση το σύνταγμα και ως πιο ειδικής εκδήλωσης της οικονομικής ελευθερίας και στο τελευταίο κεφάλαιο κάναμε λόγο για την ευρωπαϊκή ένωση και ποια συγκεκριμένα κράτη είχαν μεγάλη ανάπτυξη σε αυτό το θέμα.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική:

Αναγνωστόπουλος, Χ. (2017) Θέλετε να ανοίξετε τη δική σας εταιρεία ταξί ,*epixeiro.gr*, 23 Ιουλίου. Ανακτήθηκε από: <http://www.epixeiro.gr/article/51026> [Προσβάσιμο: 5 Μαρτίου 2019].

Α. ΜΑΝΕΣΗ / Α. ΜΑΝΙΤΑΚΗ, 'Κρατικός παρεμβατισμός και Σύνταγμα' \ Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1991.

A. ΜΑΝΙΤΑΚΗ, Κράτος δικαίου και δικαστικός έλεγχος της συνταγματικότητας Ι, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα, 1994.

A. ΣΒΩΛΟΥ / Γ. ΒΛΑΧΟΥ, Το Σύνταγμα της Ελλάδος (Ερμηνεία - Ιστορία, Συγκριτικόν Δίκαιον), Μέρος Ι, Κράτος και Εκκλησία, Τόμος Α΄, Αθήναι: 1954, σ. 325.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ, Α., Δημόσιο Οικονομικό Δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2002.

Ddikastes (2018) ΣτΕ Πρακτικό Συνεδριάσεως και Γνωμοδότηση 26/2018 (σχέδιο π.δ. για άδεια ίδρυσης φαρμακείου), ddikastes.gr, 23 Φεβρουαρίου. Ανακτήθηκε από: <https://www.ddikastes.gr/node/2621> [Προσβάσιμο: 5 Μαρτίου 2019].

Ευρετήριο οικονομικών όρων. Ανακτήθηκε από <https://www.euretirio.com/pliris-elftheros-teleios-antagonismos/>.

Κ. ΜΑΥΡΙΑ / Α. ΠΑΝΤΕΛΗ, Συνταγματικά Κείμενα - Ελληνικά και ξένα, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1981.

Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (n.d.) Επιστημονικά Επαγγέλματα, *kepe.gr*. Ανακτήθηκε από: <https://www.kepe.gr/index.php/el/> [Προσβάσιμο: 4 Μαρτίου 2019]

Κιουπκιόλης, Κ. (1994) *Ιδεολογικές Προσεγγίσεις*, Α΄ τόμος. Εκδόσεις Γρηγόρη: Αθήνα.

Κώτσοι, Α., Αθανασίου, Ε., Κανελλόπουλος, Ν., Καραγιάννη, Ρ. Οκτασέλιδη, Ι. (2016) Αποτίμηση της Απελευθέρωσης σε 20 Επιλεγμένα Επαγγέλματα. ΚΕΠΕ. Ανακτήθηκε από: https://www.kepe.gr/index.php/el/erevna/dimosieyseis/ektheseis/item/2826-ek_73_gr.html [Προσβάσιμο: 5 Μαρτίου 2019].

ΜΑΝΕΣΗΣ, Συνταγματικά δικαιώματα - Ατομικές ελευθερίες, τ. Α΄, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα, 1978.

Newsbomb (2018) ΣτΕ: Πράσινο Φως για το Πλήρες Άνοιγμα του Επαγγέλματος του Φαρμακοποιού, *newsbomb.gr*, 21 Φεβρουαρίου. Ανακτήθηκε από: <https://www.newsbomb.gr/ygeia/farmako/story/862989/ste-prasino-fos-gia-to-plires->

[anoigma-toy-epaggelmatos-toy-farmakopoiou21/2/2018](#) [Προσβάσιμο: 5 Μαρτίου 2019]

Νόμος 3919/2011, *Αρχή της επαγγελματικής ελευθερίας, κατάργηση αδικαιολόγητων περιορισμών στην πρόσβαση και άσκηση επαγγελμάτων*. Ανακτήθηκε από: <https://www.yen.gr/documents/20182/116076/%CE%9D.+3919-2011+%CE%A6%CE%95%CE%9A+32+%CE%91%27+02-03-2011.pdf/795fd4e3-6669-4073-b6b8-d4caace70c70> [Προσβάσιμο: 4 Μαρτίου 2019]

Νόμος 4663/1930, *Περί Εξασκήσεως του Επαγγέλματος του Πολιτικού Μηχανικού, Αρχιτέκτονος και Τοπογράφου*. Ανακτήθηκε από: <https://www.e-nomothesia.gr/epaggelmata-tekhnes/mekhanikoi-arkhitektones-mekhanologoi/n-4663-1930.html> [Προσβάσιμο: 5 Μαρτίου 2019].

Π. ΠΑΡΑΡΑ, 'Η ελευθερία της εργασίας και το δικαίωμα προς εργασίαν του άρθρου 22 παρ. 1 του Συντάγματος (ΣτΕ 458/79)', ΤοΣ 1979.

Παπαστάθης, Α. (2012) Οι Αλλαγές που Φέρνει το Μνημόνιο, *Το Βήμα*, 27 Οκτωβρίου. Ανακτήθηκε από: <https://www.tovima.gr/2012/10/22/finance/to-mnimonio-gia-times-agores-eisitiria-kai-kleista-epaggelmata/> [Προσβάσιμο: 4 Μαρτίου 2019]

Παππούς, Γ. (2011) Απελευθερώνονται Δεκάδες Κλειστά Επαγγέλματα από 2 Ιουλίου, *iefimerida.gr*, 23 Μαΐου. Ανακτήθηκε από: <https://www.iefimerida.gr/news/7109/%CE%B1%CF%80%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%85%CE%B8%CE%B5%CF%81%CF%8E%CE%BD%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%B9-%CE%B4%CE%B5%CE%BA%CE%AC%CE%B4%CE%B5%CF%82-%CE%BA%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AC-%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%AD%CE%BB%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CE%B1%CF%80%CF%8C-2-%CE%B9%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%AF%CE%BF%CF%85> [Προσβάσιμο: 5 Μαρτίου 2019]

Π.Δ. 38/2010 (ΦΕΚ Α' 78/25-05-2010), *Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, και*

άλλες διατάξεις. Ανακτήθηκε από: <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/457> [Προσβάσιμο: 5 Μαρτίου 2019].

ΡΑΪΚΟΣ, Α., Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου (κατά το Σύνταγμα του 1975), Τόμος Β΄, Τα θεμελιώδη δικαιώματα, Τεύχος Α΄, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1983 [παραπέμπεται ως Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου].

Σταμπόγλης Διόν (2009). Ανακτήθηκε από: <https://www.tovima.gr/2009/05/02/finance/epispeyste-tin-apeleytherwsi-twn-ypiresiwn> [Προσβάσιμο από 2 Μαΐου 2009].

Συμβολαιογραφικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης (n.d.) Το επάγγελμα του Συμβολαιογράφου. Ανακτήθηκε από: <https://www.notarius.gr/info/1007>.

ΤΣΑΤΣΟ, Συνταγματικό Δίκαιο, Τόμος Γ΄, Θεμελιώδη δικαιώματα Ι. Γενικό Μέρος, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1988, σ. 49.

Τσουρούλης Ε. (2010), Ανακτήθηκε από: <http://dspeiraia.gr/article.asp?n=674&p=7&d=T%CE%BF%20%C2%AB%CE%AC%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%B3%CE%BC%CE%B1%CE%BB%20%CF%84%CE%BF%CF%85%20%C2%AB%CE%BA%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%8D%CE%BB%20%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D%20%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%AD%CE%BB%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%82%20%CE%9C%CF%8D%CE%B8%CE%BF%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%91%CE%BB%CE%AE%CE%B8%CE%B5%CE%B9%CE%B5%CF%82> [Προσβάσιμο: 15/6/2010].

ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ, Κ., Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα (3^η έκδοση), Νομική Βιβλιοθήκη, 2006.

Taxheaven (n.d.) Ελάχιστες Αμοιβές Συμβολαιογράφων, *taxheaven.gr*. Ανακτήθηκε από: <https://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/9210/print/pdf> [Προσβάσιμο: 4 Μαρτίου 2019]

Taxydromos.gr (2015) Έντονος προβληματισμός και αντιδράσεις για το άνοιγμα επαγγελματιών, *taxydromos.gr*, 16 Ιουλίου. Ανακτήθηκε από:

Ξενόγλωσση:

Smith Adam, 1776, *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*, R. Campbell & A. Skinner, Oxford : Oxford University Press, Oxford, 1976. Ελληνική μετάφραση βιβλίων I και II, Αθήνα : Ελληνικά Γράμματα, 2000.

Gilligan, C. (2003) *In a Different Voice: Psychological Theory and Women's Development*. Carol Gilligan ed.: third edition, United States.

OECD (2015) Taxes as a Share of Gross Domestic Product, *oecd.gr*. Available at: https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-administration-2015_tax_admin-2015-en

[Accessible: March 5, 2019]

World Bank (2017) Ease of Doing Business Index, *doingbusiness.org*. Available at: <http://www.doingbusiness.org/en/rankings> [Accessible: March 5, 2019]